

NEW YORK TIMES KÄY SOTAA KOSOVOSSA

Konfliktin kuva pääkirjoituksissa 1998–1999

Sara Hänninen

Journalistiikan pro gradu -tutkielma

Kevät 2007

Viestintätieteiden laitos

Jyväskylän yliopisto

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty Humanistinen	Laitos – Department Viestintätieteiden
Tekijä – Author Sara Hänninen	
Työn nimi – Title New York Times käy sotaa Kosovossa. Konfliktin kuva pääkirjoituksissa 1998–1999.	
Oppiaine – Subject Journalistiikka	Työn laji – Level Pro gradu
Aika – Month and year Huhtikuu 2007	Sivumäärä – Number of pages 103 + liitteet
Tiivistelmä – Abstract: <p>Kosovon sota oli monessa mielessä käännteentekevä kriisi: ensimmäinen sotilaallinen väliintulo itsenäiseen maahan ilman YK:n hyväksyntää ja Naton ensimmäinen sota. Tämä tutkimus käsittelee sitä, millaisena mielipidevaikuttajana yhdysvaltalainen laatumedia näyttäytyi yhdessä 1990-luvun tärkeimmistä kriiseistä.</p> <p>Aineisto muodostuu New York Timesin 71 Kosovo-aiheisesta pääkirjoituksesta heinäkuusta 1998 joulukuuhun 1999. Tutkin aineistoa sen kautta, miten lehti asennoituu eri toimijoihin ja teemoihin. Jäsentelen, kuinka paljon kuhunkin toimijaan ja teemaan otetaan kantaa ja minkäsävyisiä kommentit ovat. Kuvailen löydöksiä sitaattien avulla.</p> <p>Kosovo-kirjoituksista erottui 11 toimijaa ja 18 teemaa. Agendaa hallitsivat Nato ja Yhdysvallat. Sodan varsinaiset osapuolet esiintyivät kapeissa rooleissa: serbejä demonisoitiin, albaaneja ignoroiitiin. Teemoissa korostuivat Naton toiminta, pommitukset ja maajoukot.</p> <p>Pääkirjoitukset katselivat konfliktia turvallisuuden ja maailmanjärjestyksen viitekehyksestä. New York Times kannatti kriisin ratkaisua voimalla ja tarvittaessa yksipuolisesti. Kovalinjaisuus näkyi myös asenteessa rauhanneuvotteluihin, YK:n ja Euroopan vähäiseen osaan ja sodan jälkihoitoon. Lehti piti humanitaarisia kysymyksiä esillä vahvasti, mutta valikoiden: serbisiviilejä epäinhimillistettiin.</p> <p>Tulosten perusteella New York Times altistui propagandalle. Lehti identifioitui voimakkaasti Natoon, rakensi hyvä–paha-vastakkainasettelua ja suosi vaihtoehtotonta retoriikkaa. Konfliktin havainnointi pelkistyi sodan logiikkaan ja New York Times oli osaltaan kiihdyttämässä konfliktia. Rauhandiskurssille jätettiin vähän tilaa.</p> <p>Työ käy samalla keskustelua Kosovon konfliktista ja median roolista sodissa.</p>	
Asiasanat – Keywords Kosovo – New York Times – sanomalehdet – pääkirjoitukset – journalismi – sodat – propaganda – sisällönanalyysi – Jugoslavia – Nato	
Säilytyspaikka – Depository Jyväskylän yliopisto / Tourulan kirjasto	
Muita tietoja – Additional information	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
1.1 Tutkimuksesta	3
1.2 New York Times	5
1.3 Pääkirjoitus lajityyppinä	6
2 SOTA JA JOURNALISMI	8
2.1 Maa sodassa, media sodassa	9
2.2 Yhdysvaltain ulkopoliittikka ja lehdistö	11
3 TAPAUS KOSOVO	13
3.1 Bosnian muisto	14
3.2 Tie Kosovoon	17
3.3 Ilmasota	23
3.4 Tietosota	27
4 ANALYYSI	34
4.1 Aineisto ja menetelmä	34
4.2 New York Timesin painotukset	35
4.3 New York Timesin arvotukset	38
4.3.1 Naton sota	39
4.3.2 Amerikka kantaa vastuun	41
4.3.3 Rauhan pommit	44
4.3.4 Maahyökkäys horisontissa	49
4.3.5 Diplomatiia voiman tueksi	50
4.3.6 Siviilien valikoitu hätä	53
4.3.7 Albaaneita – onko heitä	55
4.3.8 Milosevic: murhaajan muotokuva	58
4.3.9 Venäjälle kiitos	61
4.3.10 Euroopan hetki, osa 2	64
4.3.11 YK siivoaa sotkut	68
4.3.12 Kosovon epävakaa tulevaisuus	71

4.3.13 Riippakivenä republikaanit	76
4.3.14 Sota joka pelasti maailman	78
5 PÄÄTELMIÄ	83
5.1 Pääkirjoitus pommittaa	83
5.2 Hegemonian liittolainen	88
5.3 Kun mediasta tulee kenraali	92
6 LOPUKSI	98
LÄHTEET	100
LIITTEET	

1 JOHDANTO

The most dangerous military conflict in Europe since the Second World War will conclude as a victory for the principles of democracy and human rights.

New York Times, June 4 1999

Euroopan vaarallisin sotilaallinen konflikti toisen maailmansodan jälkeen päättyi demokratian ja ihmisoikeuksien periaatteiden voittoon, julisti New York Times kesäkuussa 1999 Kosovon rauhansopimuksen allekirjoituksen jälkeen. Lausunnosta voidaan olla monta mieltä – ja ollaankin.

Kosovon sota oli dramaattinen ja kansainvälisen politiikan tulevaisuutta linjannut tapahtuma. Sodan näyttävin osuus olivat 78 päivää kestäneet Naton pommitukset, jotka jäivät historiaan ensimmäisinä iskuina itsenäiseen valtioon ilman YK:n mandaattia. Kosovo kosketti läheltä 2000-luvulle valmistautuvaa Eurooppaa ja kirvoitti kiivaan väittelyn Atlantin molemmiin puolin: voidaanko ihmisoikeuksia turvata rikkomalla kansainvälistä oikeutta? Naton päätös pommittaa Serbiaa oli myös valtavan mediahuomion kohde, ja Kosovo-journalismi herätti jälkeinpäin monia kysymyksiä median roolista ja suorituskyvystä.

Kosovon sodasta on puhuttu ja kirjoitettu niin paljon, että debattia on kirjastollinen. Kahdeksan vuotta sodan jälkeen edes monista sotaan liittyvistä faktoista ei ole päästy yksimielisyyteen. Puhujan tulkintoja värittää se, määritteleekö Naton hyökkäyksen Jugoslaviaan vai reagoineen Serbian aloittamaan hyökkäykseen. Toisten mielestä on rehellisintä puhua ”sodasta” tai ”hyökkäyksestä”, toiset pitäytyvät Naton lanseeraamassa ”humanitaarisessa väliintulossa”. Mikä edes lasketaan sodaksi: Naton 11 pommitusviikkoa vai jo kuukausia aiemmin alkanut konflikti albaanikapinallisten ja Serbian armeijan välillä? Lopullista totuutta tuskin saavutetaan koskaan – väittelevähän tutkijat vielä ensimmäisen maailmansodan syytymisistä.

Otan osaa tuohon debattiin tutkimalla, miten Kosovon konfliktia määritteli New York Times. Pyrin selvittämään, miten yksi maailman arvostetuimmista laatu-lehdistä suhtautui Kosovon kriisiin ja mitä ratkaisukeinoja se kannatti. Kuinka lehti, jonka maa

oli sodan johtavana osapuolena, selvisi propagandavyörytyksestä ja minkälaisia merkityksiä se konfliktille antoi? Tutkin kuvaa pääkirjoitusten kautta, koska niissä lehden asenteet tulevat selvimmän esiin. New York Timesin pääkirjoitussivu ei ole painoarvoltaan vähäpätöinen, sillä lehteä pidetään yhtenä yhdysvaltalaisen journalismin lippulaivoista. Paitsi että sillä on vaikutusta muun kansainvälisen median sisältöihin, sen kirjoittelua seurataan tarkkaan Valkoisessa talossa ja muualla Yhdysvaltain valtakoneistossa. Kun Times tunnetaan erityisesti kattavasta ulkomaan uutisoinnistaan ja pääkirjoituksistaan¹, se on hedelmällinen tutkimuskohde kansainvälisestä tapahtumasta kuten Kosovon sodasta annetun kuvan tarkasteluun.

Median käyttäytymistä on tärkeää tutkia, koska viestimillä on konflikteissa suuri vastuu, varsinkin alussa kun sodan siemenet on vasta kylvetty. Hegemonisia kamppailuja ei ole enää pitkään aikaan käyty sotatantereella vaan kielen tasolla mediassa: sillä joka pääsee antamaan oman tulkintansa tapahtumille, on suurin valta.² Ulkomaan uutisoinnissa tämä vain korostuu, kun yleisön on vaikeampi muodostaa mielipidettään muiden lähteiden pohjalta: etenkin sodan aikana kansakunnan pitää saada tietoa siitä, missä heidän oma maansa on mukana.

Vuonna 1999 Yhdysvaltojen presidenttinä viimeisteli toista kauttaan Bill Clinton, Eurooppa otti yhä haparoivia askelia kriisinhallinnassaan ja Nato etsi rooliaan kylmän sodan jälkeisessä maailmassa. Neljä vuotta aiemmin ”Amerikka oli tuonut rauhan Bosniaan” vuosien hangoittelun jälkeen. Kansainvälisessä yhteisössä kaikilla oli syynsä pitää Kosovoa näytön paikkana: Eurooppa ei saanut enää epäonnistua takapihallaan, Naton piti osoittaa olevansa yhä varteenotettava toimija ja Valkoisen talon isäntä toivoi jättävänsä muistoksi muutakin kuin seksiskandaalin. Nämä Kosovon maakunnan tapahtumista erilliset teemat nivoutuivat olennaisesti kriisin hoitoon, joten tutkimus on yhtä lailla kansainvälisten suhteiden kuin journalisminkin erittelyä. Mainittakoon, että tähän suuntaan minua ajoivat myös kansainvälisen politiikan opinnot ja henkilökohtainen kiinnostus Balkanin maihin.

¹ Encyclopaedia Britannica Online 2005; Merriam-Webster’s Collegiate Encyclopedia 2000; Paneth 1983

² ks. mm. Kempf 2002a, 59, 70; Luostarinen 2002, 274–276

1.1 Tutkimuksesta

Tutkin, miten New York Times käsittelee Kosovon konfliktia pääkirjoituksissaan. Analyysi kattaa puolentoista vuoden jakson kesästä 1998 loppuvuoteen 1999. Seuraan siis kirjoittelua pitkälti myös ennen ja jälkeen Naton pommitusten, jotka kestivät maaliskuun 24. päivästä kesäkuun 10. päivään 1999.

Media kehystää tapahtumia ahkerasti valiten havaitusta todellisuudesta joitakin aspekteja ja tehden niistä keskeisiä, jotta yleisön olisi helpompi ymmärtää maailmaa. Nämä viitekehykset ruumiillistuvat avainsanoissa, metaforissa ja otsikoissa ja niihin vaikuttavat toimittajan arvot, normit, rutiinit, painostus, kansallinen etu ja monet muut seikat. Luonnollista on esimerkiksi katsoa kansainvälisiä tapahtumia oman maansa viitekehystä.³ Pääkirjoitukset ovat kiitollinen kohde kehysten havainnointiin, koska toisin kuin uutisjutut, ne eivät karta suoraa vaikuttamista.

Pyrin avaamaan Kosovon kriisistä piirrettyä kuvaa tarkastelemalla, miten New York Times asennoitui eri toimijoihin ja mitä teemoja se piti tärkeinä. Miten Times katselee amerikkalaisesta kehyksestään esimerkiksi Natoa, YK:ta tai Kosovon albaaneja? Mitä vaihtoehtoja lehti lukijakunnalleen tarjoaa? Etsin merkityksiä lehden sanavalintojen, käsitteiden, painotusten ja agendan perusteella ja arvotan asenteita myönteinen–kriittinen–kielteinen–asteikolla sekä määrällisin että laadullisin keinoin. Kokonaisuuden perusteella teen tulkintoja pääkirjoitusten propagandistisista piirteistä.

Samantyylistä analyysia ovat tehneet muun muassa Nohrstedt, Kaitatzi–Whitlock, Ottosen ja Riegert⁴, jotka vertailivat neljän eurooppalaisen lehden välittämää kuvaa Kosovon sodasta yhdistämällä diskurssi- ja propaganda-analyysia. Erotuksena omaan työhöni he analysoivat lyhyempiä ajanjaksoja eivätkä keskittyneet ensisijaisesti pääkirjoituksiin. Kosovo on innoittanut myös lukuisia muita mediatutkijoita, joiden suosituin – ja aiheellisin⁵ – kysymys lienee ollut, antoiko länsimedia tehdä itsestään osapuolen Naton tietosodassa. Tutkimuksissa on käsitelty usein myös myös New York Timesia, mutta valtaosa on kohdistunut uutisiin ja tavallisesti maalisi- ja toukokuun

³ ks. esim. Yang 2003, 232

⁴ Nohrstedt ym. 2000

⁵ ks. Independent International Commission on Kosovo 2000, 216

1999 väliseen aikaan. Tutkimukseni tarkoitus on laajentaa käsitystä Kosovo-journalismista syventymällä yhden lehteen ja pääkirjoituksiin pitkällä aikavälillä.

Yhdysvaltalaismedian kriisiuutisoitinta on tutkittu paljon 1980-luvulta lähtien. Persianlahden sota laukaisi valtavan kiinnostuksen tiedotustoiminnan tutkimiseen, joka on ollut lähtökohtana muiden 1990-luvun konfliktien tutkimukselle. Suomessa sotajournalismista on kirjoittanut etenkin Heikki Luostarinen – yksi tämän työn ohjaajista – mutta näkökulmat amerikkalaiseen mediaan ovat toistaiseksi kiinnostaneet vain muutamia. Esimerkiksi New York Times -sanomalehteä on käsitelty lähinnä historian opinnäytetöissä. Journalistiikassa lehteen on paneutunut tiettävästi ainakin Kimmo Mäkilä, joka valmistelee väitöskirjaa New York Timesin ydinaseutisoinnista. Ulkomaisten lehtien pääkirjoitukset ovat kiinnostaneet etupäässä kielentutkijoita.

En pyri Kosovon konfliktin kattavaan historialliseen analysointiin tai etsi vastausta siihen, oliko sota oikein vain väärin. Erittelen konfliktin taustoja siinä laajuudessa kuin se on tulkintojeni ymmärtämiseksi tarpeen – mikä on jo paljon – ja pro gradu -työn sallimissa rajoissa. Painopisteeni on konfliktin kansainvälisessä merkityksessä ja amerikkalaismediassa. On syytä huomauttaa, ettei tarkoitus ole etsiä aktiivisesti eroja ja yhtäläisyyksiä New York Timesin retoriikan ja Yhdysvaltain hallinnon retoriikan välillä. Teen niistä kyllä tulkintoja, mutta yhteyksien aukoton todistaminen vaatisi virallisten tiedotteiden ja lehtiartikkelien vertailua.

Aloitan kertomalla sotajournalismista ja Yhdysvaltain lehdistön ulkopoliittisesta roolista. Luku 3 on omistettu Kosovon konfliktin eri aspekteille. Analyysiosiossa käyn läpi toimijoista ja teemoista tekemäni havainnot, minkä jälkeen vedän tulkinnat yhteen luvussa 5. Vielä pari huomautusta. Balkan kattaa maantieteellisesti myös Albanian, Kreikan, Romanian, Bulgarian ja Turkin Euroopan puoleisen osan, mutta viittaa sillä tässä työssä entisen Jugoslavian alueeseen. Vuonna 1999 sotaa käynyt valtio oli viralliselta nimeltään Jugoslavian liittotasavalta – sittemmin Serbia ja Montenegro ja nykyinen Serbia – mutta puhun maasta sekä ”Serbiana” että ”Jugoslavian”, kuten tekee New York Times. Ensin kuitenkin muutama sana New York Timesista ja pääkirjoituksista.

1.2 New York Times

New York Times kuuluu maailman laatulehdistön eliittiin. Timesin meriiteistä kertoo muun muassa se, että lehti on voittanut enemmän Pulitzer-palkintoja kuin mikään muu yhdysvaltalaislehti: vuoteen 2006 mennessä 94.

Jos lehti on arvovaltainen, niin sitä ovat myös sen lukijat. Tietosanakirjat määrittelevät New York Timesin julkaisuksi, joka pyrkii vetoamaan ”sivistyneeseen ja intellektuelliin lukijakuntaan massayleisöjen sijaan”⁶. Times, kuten lehteä usein kutsutaan, on Yhdysvaltojen poliittisten päättäjien ylivoimaisesti seuratuimpia ja tärkeimpiä tietolähteitä, jonka vaikutusvaltaa pidetään suurena erityisesti ulko- ja turvallisuuspolitiikassa⁷. Eliittikallistumaa korostaa se, että sanomalehtiä lukee Yhdysvalloissa perinteisesti verrattain pieni osa kansasta. Vertailun vuoksi: New York Timesin arkilevikki on 1,14 miljoonaa⁸, Helsingin Sanomilla vain kolme kertaa vähemmän. New York Times on Yhdysvaltojen kolmanneksi suurin lehti USA Todayn ja Wall Street Journalin jälkeen, mutta sen vaikutus säteilee levikkiä laajemmalle. Timesin sivut suuntaavat vahvasti sitä mitä muu yhdysvaltalainen ja kansainvälinen media pitää agendallaan⁹.

Poliittisesti New York Times on sitoutumaton, mutta lehteä pidetään enemmän liberaalina kuin konservatiivisena¹⁰. Etenkin Yhdysvaltain oikeisto kritisoi Timesia säännöllisesti demokraattien myötäilystä. Esimerkiksi Pagen mielestä¹¹ ei ole salaisuus, että sekä Times että Post ovat kannoissaan suhteellisen vasemmalla. Myös amerikkalaistoimittajat ovat luokitelleet New York Timesin tiedotusvälineistä ”useimmiten liberaaliksi”¹². Vuoden 2004 presidentinvaaleissa Times tuki demokraattien ehdokasta John Kerryä ja edellisissä vaaleissa Al Gorea ja Bill Clintonia, mutta tuki ei ole automaattista: lehti on kannattanut vaaleissa myös republikaaniehdokkaita.

⁶ Auerbach & Bloch-Elkon 2005 ; Encyclopaedia Britannica Online 2005; Malek 1997; Merriam-Webster’s Collegiate Encyclopedia 2000

⁷ Auerbach & Bloch-Elkon 2005, 85; Malek 1997, 228; Page 1996, 17, 110, 117

⁸ New York Times Company 2006

⁹ Page 1996, 117

¹⁰ Paneth 1983

¹¹ Page 1996, 70, 110

¹² The State of the News media 2004. Toisaalta huomautettakoon, että samaisessa kyselyssä useimmat toimittajat eivät uskoneet minkään viestimen olevan erityisen liberaali.

Laatulehtikään ei ole säästynyt skandaaleilta. Vuonna 2003 päätoimittaja Howard Raines erosi, kun tähtitoimittaja Jayson Blair paljasti sepittäneensä juttujaan, ja vuotta myöhemmin lehti pyysi anteeksi harhaanjohtavaa uutisointiaan Irakin sodasta. Vaikka tapaukset ovat tuoneet säröjä lehden uskottavuuteen, ne kertovat samalla siitä että Times on edelleen ”itsekriittinen, riippumaton ja sensaatiota välttävä”¹³ ja lehdeltä voi odottaa mitä korkealaatuisinta analyysia Kosovon konfliktin kaltaisesta tapahtumasta.

1.3 Pääkirjoitus lajityyppinä

Laatulehden kriteereihin kuuluu erinomainen pääkirjoitussivu ja lehden pyrkimys tulkita ja ilmaista mielipiteensä voimakkaasti. Pääkirjoitus on lehden kanta ajankohtaiseen asiaan, jonka yksiselitteinen tehtävä on määrittää lehden mielipidelinja suhteessa vallankäyttöön. Pääkirjoitussivu on ikkuna yhteiskunnalliseen keskusteluun, jossa lehdistöllä on merkittävä rooli.¹⁴

Muista vaikuttamaan pyrkivistä teksteistä pääkirjoitus eroaa siinä, että se on instituution mielipide. Instituutioluonnetta korostaa se, että pääkirjoitukset ovat useimmiten anonyymeja¹⁵. Pienissä lehdissä kannanoton laatii yleensä päätoimittaja, mutta suuremmissa on erikseen pääkirjoitustoimittajat, kuten Helsingin Sanomissa. New York Timesissa on 18-henkinen pääkirjoitustoimitus (*editorial board*). Timesin pääkirjoitustoimitus toimii suoraan kustantajan alaisuudessa erillään uutistoimituksesta, ja tekstit suodatetaan monessa portaassa ennen julkaisua.¹⁶

Pääkirjoituksia lukee vain pieni osa lehden lukijoista. Teikarin selvityksen mukaan 90–93 prosenttia lukijoista sivuuttaa pääkirjoitussivun kokonaan. Pääkirjoituksia seuraavat ahkerimmin päätöksentekijät ja mielipidevaikuttajat eli ne, jotka lehden kanssa yhteiskunnallista keskustelua käyvät.¹⁷ Poliittisessa lehdistössä asiaa ei usein edes

¹³ Auerbach & Bloch-Elkon 2005 ; Encyclopaedia Britannica Online 2005; Malek 1997; Merriam-Webster’s Collegiate Encyclopedia 2000

¹⁴ Heikkinen 1999, 18–19, 224; Hemanus 1972, 6; Huovila 2001; Pääkkönen & Varis 2000, 41

¹⁵ Heikkinen 1999, 224; Hemanus 1972, 8

¹⁶ New York Times 2006

¹⁷ Teikari 1990, 63

yritetä selittää ei-asiantuntijoille¹⁸. Pääkirjoitusten poliittisesta painoarvosta kertoo sekin, että päätöksentekijöillä on tapana antaa niihin virallisia vastineita.

Muodoltaan pääkirjoitusta verrataan usein puheeseen: ensin todetaan tilanne, selitetään miksi näin on ja kerrotaan sitten mitä on tehtävä¹⁹. Amerikkalaiset esittävät yleensä keskeiset väittämät tekstin alussa, kun esimerkiksi suomalaisilla ja saksalaisilla on tapana aloittaa perusteluilla ja ilmaista lopuksi, mitä asiasta pitäisi ajatella²⁰.

Tyypillisintä pääkirjoituksille on välttämättömyyspuhe, ”on välttämätöntä tehdä niin ja niin”, joskin useimmista löytyy myös verhottuja merkityksiä²¹. Kaikki pääkirjoitukset eivät pyri avoimeen propagointiin, vaan pääkirjoitus on joskus myös analyysi, uutisen taustaselvitys tai informatiivinen yhteenveto²².

¹⁸ Heikkinen 1999, 254

¹⁹ Halonen & Kakkuri-Knuutila 1998, 103; Heikkinen 1999, 239; Huovila 2001, 10

²⁰ Pääkkönen & Varis 2000, 101

²¹ Heikkinen 1999, 189, 224–225

²² Heikkinen 1999, 19, 190–278; Hemanus 1972, 19–30; Huovila 2001, 23–24

2 SOTA JA JOURNALISMI

Kun demokraatit lähettävät joukkojaan sotaan, kansalaisten täytyy tietää taisteluista niin paljon kuin turvallisuustoimenpiteet sallivat. -- Sotauutisten säännöstely on tuttu ongelma Yhdysvaltain armeijan päälliköille ja heidän siviilijohtajilleen.

New York Times, April 4 1999

Se joka kontrolloi tietoa, kontrolloi sotaa. Pyrkimys sumentaa ja kaunistella tapahtumia on ollut pitkään erottamaton osa sotilaallista konfliktia. Uutisohjailu alkoi näkyä selvimminkin toisessa maailmansodassa ja huipentui Persianlahdella ensimmäisessä ”informaatiosodassa”. Viimeisimmät räikeudet muistamme Irakin sodasta. Median manipulointi on saanut aikaan suuria päätöksiä, joista on opittu, ettei röyhkeyksien voimaa kannata aliarvioida: se mikä näyttää tänään lehtien sivuilla totuudelta, on potentiaalinen huomispäivän valhe.²³

Propagandan tarkoitus on vaikuttaa omien kansalaisten motivaatioon myönteisesti ja vastustajan joukkoihin kielteisesti minimoimalla itselle kielteiset ja viholliselle edulliset tapahtumat. Vaikka nykyaikainen läntinen journalismi tunnustetaan moniarvoiseksi ja moniääniseksi, ei propagandan mahdollisuutta voida sulkea pois: 2000-luvullakin huolella organisoitu tiedotustoiminta voi saavuttaa korkean aseman lähteenä, joka voi toistuvasti saada läpi omat tulkinnat. Sodan osapuolet käyttävät mediaa usein suunnitelmallisesti edukseen tietoisina siitä, että viestit voivat vaikuttaa ratkaisevasti operaatioiden onnistumiseen.²⁴ Mitä rajatummassa operaatiosta on kyse, sitä haluttomampi armeija on yleensä hyväksymään tappioita ja sitä tarkemmin sotatoimet halutaan suunnitella niin, että mediareaktiot ja niiden seurausvaikutukset pidetään mielessä. Esimerkiksi Kosovossa sota sodittiin ”puhtaasti” ilmasta, koska Nato karttoi maajoukkojen lähettämistä kotimaan mielipiteen pelossa²⁵.

1990-luvun alussa käyty Persianlahden sota näytti suunnan tulevalle sotaraportoinnille. Se toi mukanaan reaaliaikaisen tiedonvälityksen ja satelliittiteknologian, mutta myös

²³ Goff 1999, 18–19

²⁴ Luostarinen 1999, 43–46, 49

²⁵ Luostarinen & Ottosen 2002, 49–50

kontrollin jollaista ei ollut nähty.²⁶ Etenkin CNN, joka oli perustettu vuosikymmen aiemmin, riensi sotajournalismin vallankumoukseen etulinjassa: digitaalinen tiedonsiirto, kannettavat tietokoneet ja sähköposti mullistivat uutisten logiikan 24h-logiikaksi²⁷. CNN:n ansiosta amerikkalaiset tiesivät sodan alkaneen 27 minuuttia ennen kuin Pentagon oli ilmoittanut ensimmäisestä tulituksesta. Mutta Persianlahti oli paitsi tv-sota myös tabloid-sota, joka myytiin massoille spehtaakkelinomaisena huipputekniikan näytöksenä²⁸. Pentagon otti itselleen vallan päättää mitä uutisia yleisö näki ja mitä ei. Yhdysvaltain puolustusministeriön sensuuria on sanottu ennenkuulumattomaksi, koska toimittajien tiedonsaanti oli täysin armeijan briefingien ja videoiden varassa²⁹. Sodan jälkeen toimittajakunta havahtui, että mediaa oli käytetty kylmäverisesti psykologisten operaatioiden työkaluna³⁰. Persianlahtea onkin kuvailtu journalismin historian ”kuumaksi hetkeksi” tai Elihu Katzin sanoin ”journalismin loppuksi”.

PR-toiminnan merkitys korostui edelleen Jugoslavian hajoamissodissa. Persianlahdella alkanut propagandan delegointi PR-toimistoille kehittyi Bosniassa sellaisiin mittoihin, että tuli vaikeaksi erotella todellisuus PR-todellisuudesta. Luostarinen ja Kempf kutsuvat tätä ilmiötä ”propagandan yksityistämiseksi”.³¹ Ammattimaisten toimistojen käyttö jatkui Kosovossa, jossa sekä serbeillä että albaaneilla oli omat yrityksensä. Albaanit palkkasivat saman Ruder Finn -toimiston, jota muslimien ja kroaattien hallitukset olivat käyttäneet Bosnian sodassa³². Imagonhallinnan mestarina tunnettu Bill Clinton meni yleisön kosiskelussa niin pitkälle, että käytti Kosovossa apunaan päivittäisiä mielipidetiedusteluja³³.

2.1 Maa sodassa, media sodassa

Sota on aina pingottanut journalismin objektiivisuutta ja puolueettomuutta. Toimittajat ovat mukautuneet tiedonvälityksen rajoituksiin isänmaallisin motiivein – omassa

²⁶ The Media and the Kosovo Conflict 2000, 291; Torres 2002, 245

²⁷ Luostarinen & Ottosen 2002, 46

²⁸ Luostarinen 1999, 47

²⁹ Torres 2002, 245

³⁰ Luostarinen & Ottosen 2002, 53

³¹ Kempf 2002a, 59; Luostarinen 2002, 276

³² Sremac 1999, 216

³³ Goff 1999, 19

maassa esiintyy tervettä puolustustahtoa, muualla kiihkonationalismia. Jokainen sotaa käyvä maa pyrkii korostamaan psykologisia arvoja propagandan keinoin, jotta yhteiskunnan jäsenet tukisivat johdon sotatavoitteita.³⁴

Lukuisat tutkimukset niin Persianlahdelta, Bosniasta kuin Kosovostakin kertovat karua kieltään: sotilanteessa harvat tiedotusvälineet onnistuvat säilyttämään neutraalin roolin. Useimmissa viestimissä sodadiskurssista tulee vähitellen normaali diskurssi, joka pelkistää konfliktin voittaja–häviöjä-vastakkainasetteluksi ja sokeutuu helposti väkivallan vaihtoehdoille. Tämä ei johdu salaliitosta, vaan yksinkertaisesti siitä, että journalistien keskeisiä lähteitä ovat vallanpitäjät.³⁵ Armeijan asema auktoriteetilähteenä ja kulttuuriimme piintynyt ”sodan logiikka”, kuten sotametaforien yleisyys arkikielessä, edesauttavat viestimien päätymistä sodan äänitorviksi³⁶. Toisaalta toimittajat saattavat karttaa yleisön torjuntaa, jos heidän juttunsa eivät menisi yhteen yleisten uskomusten kanssa. Kun toimittajat ovat vielä saman yhteiskunnan jäseniä ja samojen – väärennettyjen – havaintojen uhreja kuin muutkin, ei ole yllätys jos uutiset ovat alttiita systemaattisille vääristymille. Kempfin mukaan propagandan ja sotajournalismin välillä onkin hienoinen ero.³⁷

Media ei vain heijasta yhteiskuntaa, vaan osaltaan myös stimuloi konflikteja. Niin kauan kuin väkivallan kynnyks ei ole ylittynyt, media ei ole yleensä kiinnostunut tapahtumista, mutta kun väkivalta puhkeaa, tilannetta ryhdytään dramatisoimaan. Kun jokainen teko aletaan tulkita kohtaukseksi hyvän ja pahan näytelmässä, kriiseillä on taipumus kiihtyä. Pahimmassa tapauksessa konflikti alkaa elää omaa elämäänsä ja voi jatkua pitkään sen jälkeen kun alkuperäiset tavoitteet on unohdettu.³⁸ Lopputuloksena on valitettavan vähän kriittistä journalismia, joka antaisi rauhalle mahdollisuuden. Vaikka sotajournalismikaan kykenee harvoin pysäyttämään kokonaan väkivaltaa, joka etenee sodan logiikan mukaisesti³⁹, sodasta toiseen toistuva prosessi tuntuu olevan, että media ajautuu ennemmin tukemaan kuin kyseenalaistamaan niitä yhteiskunnallisia uskomuksia, jotka pitävät konflikteja yllä.

³⁴ Kempf 2002a, 61

³⁵ emt. 60, 63, 67, 69–71

³⁶ Luostarinen 2002, 275–276

³⁷ Kempf 2002a, 69–71

³⁸ emt. 60, 63, 66–67, 70

³⁹ Luostarinen 2002, 274

2.2 Yhdysvaltain ulkopoliitikka ja lehdistö

Yhdysvalloissa eliittilehtien ja eliittilähteiden suhde on ollut perinteisesti läheinen. Monien tutkimusten mukaan kriisien aikaan lehdistön ja Valkoisen talon asenteilla on ollut tapana myötäillä toisiaan. Liike on kaksisuuntainen: kansainvälisissä kriiseissä media on tavallista riippuvaisempi virallisista lähteistä ja hallitus tavallista riippuvaisempi mediasta, jotta se saa taivutettua julkisen mielipiteen puolelleen.⁴⁰

Vietnamin sodasta lähtien amerikkalaiset päättäjät ovat suhtautuneet herkkyydellä median potentiaaliin saada kansalaisia liikkeelle. Useiden tutkijoiden mielestä medialla on ollut suuri vaikutusvalta Yhdysvaltain ulkopoliittisen agendaan viime vuosikymmeninä – yleensä sitä suurempi, mitä kauempana maa on kulttuurisesti, poliittisesti tai taloudellisesti.⁴¹ Haitissa ja Somaliassa amerikkalaisten tuki alkoi laskea, kun viestimissä levisi kuvia kaltoin kohdelluista sotilaista, mikä ärsytti Yhdysvaltain armeijaa syvästi⁴². Tässä ennen kaikkea televisio osoitti mahtinsa. Amerikkalaisjoukot lähetettiin matkaan tunteikkaiden tv-kuvien perusteella ja yhtä nopeasti ne vedettiin pois⁴³. Bosniassa taas laatu-lehdistöllä on todistettu olleen vaikutusta väliintuloon. Muun muassa Auerbach ja Bloch-Elkon ja Robinson⁴⁴ ovat päätelleet, että Yhdysvaltain laatu-lehdet saivat painostettua presidentti Clintonia toimintaan pitämällä humanitaarisia näkökohtia toistuvasti agendalla.

Median väitetään saaneen 1990-luvulla yhä enemmän ulkopoliittista valtaa reaaliaikaisen uutisvälityksen seurauksena. Kun viestimet välittävät uutisia kriisistä, päättäjät ovat pakotettuja suuntaamaan huomionsa siihen. Tähän on viitattu muun muassa termillä *CNN effect*. Kriisit joutuvat kilpailemaan keskenään median huomiosta – tuhansien ihmisten surmaaminen ei saata päätyä uutisiin, jos sitä ei päästä kuvaamaan. Toisaalta tunteikkaisiin kuviin ei välttämättä reagoida, koska media pystyy usein keskittymään yhteen kriisiin kerrallaan. Ääriesimerkkejä ovat Persianlahden ja Somalian kaltaiset interventiot, joista Yhdysvallat itse teki mediatapahtuman:

⁴⁰ Auerbach & Bloch-Elkon 2005, 84; Berry 1990; Grosswiler 1997; Yang 2003, 245

⁴¹ ks. mm. Auerbach & Bloch-Elkon 2005, 83–84; Grosswiler 1997, 196, 200; Malek 1997, 228; Page 1996, 17, 110, 117

⁴² Auerbach & Bloch-Elkon 2005, 84; Luostarinen & Ottosen 2002, 46

⁴³ Goff 1999, 18–19

⁴⁴ Auerbach & Bloch-Elkon 2005, 88–90, 94, 96; 2000, 405, 408

amerikkalaisjoukkoja odotti Mogadishun rannoilla vastustajien sijaan tv-kuvaajien joukko.

Toisaalta kaikki eivät allekirjoita väitettä, että media olisi saanut lisää valtaa kriisien määrittelyssä. Vasta-argumenttien mukaan Yhdysvaltojen reagointiin vaikuttaa CNN-efektiä enemmän kriisin geopolitiittinen painoarvo. Muun muassa Robinson toteaa, että Bosnian tapauksesta huolimatta median ja ulkopoliitiikan väliltä ei voida löytää yksioikoista syy–seuraus-suhdetta: Somaliassakaan media ei varsinaisesti ajanut väliintulon politiikkaa eikä Kosovossa lehdistö saanut painostuksestaan huolimatta Clintonia lähettämään maajoukkoja.⁴⁵ Useissa kriiseissä vaikutusten onkin havaittu valuvan enemmän hallitukselta median suuntaan. Esimerkiksi New York Timesin on todettu menneen ulkopoliittisissa kriiseissä useimmiten presidentin lieassa. Muun muassa Berry, Grosswiler ja Malek ovat havainneet, että sota-aikana lehti on yleensä heijastellut pääkirjoituksissaan päättäjien näkemyksiä ja kritiikkiä on ilmennyt vasta, jos ulkopoliitiikka on epäonnistunut tai valtaeliittien mielipiteet alkaneet hajota. Näiden tulosten valossa lehdistö olisi enemmän ulkopoliitiikan heijastelija kuin muokkaaja.⁴⁶ Tosin mainitut tutkimukset ovat kaikki ajalta ennen 1990-luvun sotia ja esimerkiksi Bosnian tapauksessa Times on saanut tutkijoilta myös tunnustusta kriittisyydestään hallinnon politiikkaa kohtaan⁴⁷.

Median ja hallinnon symbioosista voi sanoa varmuudella vain, että symbioosi on olemassa. Poliitiikan arkkitehdit sekä vaikuttavat ohjailemalla lehdistöä että ovat lehdistön vaikutusten kohteena. Kriisin vaiheella saattaa olla vuorovaikutussuhteessa merkitystä, sillä medially on havaittu olevan suhteellisen suuri rooli etenkin päättäjien huomion kiinnittämisessä kriisiin ja rauhanprosesseissa⁴⁸. Oli liike minkäsuuntaista tahansa, yhdysvaltalaistoimittajat ovat kyselyn mukaan sitä mieltä, että 1990-luvulla tarve kriittiselle raportoinnille Valkoisen talon toimista on entisestään kasvanut⁴⁹.

⁴⁵ Robinson 2000, 405

⁴⁶ Berry 1990, 139–150; Grosswiler 1997, 208; Malek 1997

⁴⁷ Auerbach & Bloch-Elkon 2005, 90

⁴⁸ Luostarinen 2002, 274, 282

⁴⁹ The State of the News Media 2004

3 TAPAUS KOSOVO

Maailma ei tehnyt mitään, vaikka näki Milosevicin tuhoavan Kosovoa vuosien aikana. -- Kukaan ei voi muuttaa historiaa, mutta sitä voidaan estää toistumasta – jopa Balkanilla.

New York Times, March 7 1999

Nato aloitti historian ensimmäisen sotansa maaliskuussa 1999 Kosovossa. Paljon ehti tapahtua Balkanilla ennen kuin maailman vahvin sotilasliitto ”tuli apuun pommeillaan”.

Kosovon kriisi oli kärjistynyt edellisenä keväänä, kun maakunnan albaaniväestö ryhtyi aseelliseen kapinaan serbihallintoa vastaan. Toiset panevat konfliktin alkupisteen 1980-luvun lopulle, jolloin Serbian presidentti Slobodan Milosevic lakkautti Kosovon autonomian. Vannoutuneimmat laskevat kiistan alkaneen ensimmäisestä maailmansodasta, kun Kosovo liitettiin Serbiaan – vastoin albaanien tahtoa. Kosovon kamppailulla on ollut aina erityinen osansa Balkanin historiassa ja epävakaudessa. Monet olivat jopa yllättyneitä, ettei Jugoslavian hajoaminen alkanut Kosovosta.⁵⁰

Vuosikymmenen alussa Jugoslavian painajainen oli vyörynyt maailman silmille. Juuri kun kylmästä sodasta oli toivuttu ja optimismin tuulet puhalsivat Euroopassa, maanosan johtajat heräsivät natisevaan liittovaltioon. Kommunismin romahdusta seuranneessa itsenäistymisaallossa vapaiksi julistautuivat ensimmäisinä Slovenia ja Kroatia, sitten Makedonia ja viimeisenä Bosnia. Slovenian sota oli ohi viikossa, Kroatiassa taisteltiin pidempään ja raaemmin, Makedonia pääsi livahtamaan liittovaltiosta vaurioitta. Bosniassa käytiin verinen ja pitkä sisällissota. Jäljelle jäi Serbian ja Montenegron muodostama tynkä-Jugoslavia, jonka osana maakunta Kosovo. Myös Kosovo oli yrittänyt julistautua itsenäiseksi tasavallaksi lokakuussa 1991⁵¹, mutta kesti vielä seitsemän vuotta ennen kuin maakunnan itsenäisyyskamppailu muuttui sisällissodaksi ja lopulta kansainväliseksi sodaksi. Balkanin pitkässä historiassa Kosovon ilmasota oli pieni episodi, mutta siitä kehittyi suurvaltasuhteita horjuttanut konflikti.

⁵⁰ Visuri 2000, 12, 14, 20, 67

⁵¹ emt. 67

Bosnian kokemuksilla tuli olemaan suuri vaikutus, kun Nato ryhtyi suunnittelemaan väliintuloa Kosovoon. Siksi luon seuraavaksi silmäyksen Bosnian tapahtumiin. Koko luku pohjautuu pääosin yhteen lähteeseen, Pekka Visurin Kosovon sota -teokseen.⁵²

3.1 Bosnian muisto

Monet kylät Kosovossa näyttävät jo Bosnialta pommitettuine rauniotaloineen ja aavemaisine katuineen.
New York Times, September 7 1998

Bosnian sota kesti keväästä 1992 syksyyn 1995. Länsimaat suhtautuivat serbien, muslimien ja kroaattien valtakamppailuun alusta asti sekavasti. Euroopan yhteisö oli kysymyksessä pahasti jakaantunut, Yhdysvallat ei halunnut puuttua Jugoslavian ”sisäiseen” selkkaukseen ja YK:n ja Naton ilmiriitely rooleistaan aiheutti skismaa koko kansainvälisessä yhteisössä. Ongelmaa hoidettiin pallottelemalla sitä kokouksesta toiseen ja julistamalla tehottomia uhkavaatimuksia, boikotteja ja asesaartoja. Hajaannus kumpusi osaltaan suorasta vastuun välttelystä, osaltaan erilaisista sympatioista – serbit olivat Itävallan ja Saksan vanha vihollinen ja Ranskan ja Englannin tuki entisille natsi-kroaateille ei tullut kuuloonkaan.⁵³

Neuvottomuuden seurauksena alkoi nousta käsitys Balkanista niin vaikeana alueena, ettei sinne voitu saada aikaan järkeviä ratkaisuja. Samat tahot, jotka olivat luoneet Persianlahdella uutta maailmanjärjestyksiä, oli vallannut Bosniassa haluttomuus puuttua kriisiin. Kuwaitin pelastaminen oli ollut välttämätöntä, mutta Bosniassa oli meneillään ”teurastus”, johon ulkopuoliset eivät voineet vaikuttaa.⁵⁴

Päättämättömyyden kierre katkesi Naton ilmaiskuihin elokuussa 1995. Käänteeksi muodostui Sarajevon torille edellisvuoden keväällä tehty isku, jonka veriset tv-kuvat saivat Yhdysvallat aktivoitumaan. Lopullinen kulminaatiopiste oli Srebrenican verilöyly heinäkuussa 1995. Serbiasemien pommitukset, kroaattien ja muslimien samanaikainen

⁵² ks. lisää konfliktin taustoista liite 1

⁵³ emt. 27–28, 30, 34, 38, 40

⁵⁴ Kuusisto 1998, 6–7, 149–151

suurhyökkäys ja Richard Holbrooken käymät neuvottelut taivuttivat Bosnian serbit rauhansopimukseen, joka solmittiin Daytonissa marraskuussa 1995.⁵⁵

Monissa Nato-maissa jäi elämään mielikuva, että ilmavoima toi rauhan Bosniaan. Etenkin Yhdysvalloissa korostettiin, kuinka Amerikan pommit ja Holbrooken kovaotteinen taktiikka saivat muutamassa viikossa aikaan sen, mitä eurooppalaiset eivät saaneet aikaan kolmessa vuodessa⁵⁶. Clintonin kakkoshallituksen haukkamaiset voimat halusivat tehdä Bosniasta ennakkotapauksen, jotta kapinalliset ympäri maailmaa ymmärtäisivät, ettei USA epäröisi käyttää diplomaattista ja sotilaallista voimaansa tulevista etnisissä konflikteissa. Yhdysvallat omaksui entistä aktiivisemmän Balkan-politiikan ja Bosniasta tuli arvovaltakysymys, jolla mitattiin Naton laajentumishankkeen uskottavuutta. Myös Clintonin pyrkimys päästä jatkokaudelle ja pelko islamilaisen fundamentalismin kasvusta Bosniassa olivat lisänneet painetta puuttua Balkanin epävakauteen.⁵⁷

Mutta ilmavoiman tehokkuus yliarvioitiin ja muut serbivoimien ehtymiseen vaikuttaneet tekijät aliarvioitiin. Ilmaiskuilla oli epäilemättä merkitystä sodan lopputulokselle, mutta viime kädessä kroaattien suurhyökkäys ja Milosevicin selän kääntäminen Bosnian serbeille kypsyttivät tilanteen otolliseksi rauhalle jo kolme viikkoa ennen Naton iskuja. Myös muita virheellisiä päätelmiä tehtiin. Serbien leimaaminen syylliseksi konfliktiin ja taipumus siunata kroaattien ja muslimien toimet osoittautui turmiolliseksi. Länsimaat eivät nähneet, että heikompi osapuoli ei ole yhtään lempeämpi vahvempansa kohtaan jos saa tilaisuuden. Näin esimerkiksi kuviteltiin, etteivät Kosovon albaanit voisi koskaan tehdä serbeille samaa mitä nämä tekivät heille.⁵⁸

Mediassa uskonnosta ja kulttuurista tehtiin sodan aiheuttaja. Niin serbien, kroaattien kuin muslimienkin johtajat käyttivät viestimiä hyväkseen lietsoessaan vihaa. Propagandassa herätettiin henkiin toisen maailmansodan traumat, joita paikalliset lehdet ja televisiokanavat alkoivat toistaa ahkerasti.⁵⁹ Tunteet tulivat mukaan myös

⁵⁵ Visuri 2000, 40, 42, 46

⁵⁶ Howorth & Keeler 2003, 9

⁵⁷ Auerbach & Bloch-Elkon 2005, 94; Visuri 2000, 37, 47, 50–51, 53, 55

⁵⁸ Visuri 2000, 45, 47–48

⁵⁹ emt. 18, 37

kansainvälisen median raportointiin. Bosniasta tuli esimerkki sotajournalismista, jota Martin Bell kutsuu ”kiintymysjournalismiksi”. *Journalism of Attachment* -koulukunnan mukaan toimittajat eivät voi pysyä neutraaleina Bosnian kansanmurhan kaltaisen pahuuden edessä, vaan heidän on oltava uhrin puolella ja vaadittava että jotain tehdään. Länsimedian yleiseksi mielipiteeksi muodostui, että serbit olivat fasisteja, joiden hirmuteoilta Bosnian muslimit oli pelastettava.⁶⁰ Uutisoinnin yksipuolistumista edesauttoi, että suuri osa kuvamateriaalista oli aluksi Kroatian televisiosta ja Bosnian ja Kroatian imagoa kiillottaneelle PR-toimistolle virtasi rahaa muslimiöljymaista⁶¹.

Kiintymysjournalismista on Kempfin mukaan lyhyt hyppäys propagandaan. Bosniassa tämä meni niin pitkälle, että toimittajat tuottivat stereotyyppisiä tukevia tv-kuvia ja jättivät julkaisematta uutisia, jotka eivät sopineet viholliskuvaan. Journalistit voittivat palkintoja jutuista, jotka paljastuivat jälkikäteen vinoutuneiksi. Yhdysvaltain ja Euroopan laatulehdistö onnistui välttämään puolen ottamista paremmin kuin Persianlahden sodassa, mutta sortui uutisoimaan etnisistä ryhmistä epätasaisesti: serbiuhreja epäinhimillistettiin ja myönteisin rooli rakennettiin muslimeille. Lehdistö samaistui eniten kansainväliseen yhteisöön, minkä seurauksena se päätyi tukemaan sotilaallista väliintuloa eikä niinkään konfliktin rauhanomaista ratkaisua.⁶²

Medialle Bosnia oli uudenlainen sota, johon ei ollut osattu varautua. Jugoslavian hajoaminen taipui huonosti CNN-tyyliin, ja useimmat tiedotusvälineet päätyivät kuvaamaan väkivallan ilmauksia väkivallan syiden sijaan. Konflikti pelkistettiin ikivanhaksi tragediaksi ja kansanryhmien välisen vihan perinteeksi.⁶³ Myytteihin langetessa unohtui, että Jugoslavia oli ollut monikulttuurinen ja monietninen yhteiskunta, jossa – jo kommunistisen ideologian vuoksi – etnisyys tai uskonto ei ollut tärkeää. Muslimien, kroaattien ja serbien kääntyminen toisiaan vastaan ei kummunnut uskonnosta, vaan ennen kaikkea nationalististen eliittien tietoisesta manipulaatiosta ja pelosta.⁶⁴ Vaikka serbit todistetusti tekivät ison osan hirmuteoista, PR-todellisuus ja

⁶⁰ Kempf 2002a, 59–60; Kempf 2002b, 228, 241–243

⁶¹ Sommelius 1996, 79–80, 83–85

⁶² Kempf 2002a, 59–60; Kempf 2002b, 229, 243–244, 251, 253

⁶³ Kuusisto 1998; Sommelius 1996, 78, 82, 84; Thussu 2000, 346

⁶⁴ Kempf 2002b, 227; Visuri 2000, 24, 37, 47–48

serbien pahuudesta hypnotisoituneet toimittajat asensivat mielialan, joka vaaransi median objektiivisuuden⁶⁵.

Sodan jälkeen Bosnia oli jaettu kolmeen osaan länsivaltojen kynällä ja suurvallat julistivat Daytonin malliksi järjestellä Jugoslavian alueen tulevaisuutta. Bosniasta tuli testi pakotetulle rauhanratkaisulle, jossa vastuu sopimuksen toimeenpanosta annettiin kansainvälisille organisaatioille. Mutta ulkoa ohjattu demokratisointi ei toiminut, ja vaaleissa ääniä saivat jälleen nationalistit. YK:n, Naton, EU:n ja Etyjin holhoushallintoa jatkettiin. Bosniaan jäi käytännössä kolme ”etnisesti puhdistettua” erillisaluetta.⁶⁶

Bosnian opetukset muistettiin kuitenkin valikoiden, kun kansainvälinen yhteisö alkoi valmistautua Kosovon pelastamiseen. Neljä vuotta myöhemmin suurvallat löysivät itsensä taas ”takomasta serbeille järkeä”. Tällä kertaa vastassa oli toimintaa kaihtamaton ja päättäväisyyttä uhkuva länsi, jonka helppoutta turvautua voimaan ei voida selittää ilman Bosnian synnyttämää menestyksen tunnetta. Myös YK:n sivuuttaminen täytyy suhteuttaa maailmanjärjestön tahrautumiseen Bosniassa. Nato puolestaan oli voimansa tunnossa saatuaan etnisistä konflikteista liittomalle uuden mission.⁶⁷

3.2 Tie Kosovoon

Jokaista sotaa käydään edeltäjiensä varjossa. Kosovo ei ole poikkeus. Yhdysvalloissa kummittelevat muistot toisesta maailmansodasta ja Vietnamista kun mietitään miten edetä Balkanilla. Tämä on ymmärrettävää -- mutta mikään analogia ei täsmälleen istu Kosovoon.

New York Times, April 18 1999

Keväällä 1999 sodassa oli kolme osapuolta: Jugoslavian hallitus, Kosovon albaanit ja Nato, joilla kaikilla oli syynsä nojata historiaan. Albaanit katsoivat joutuneensa suurvaltapolitiikan pelinappulaksi, serbit kokivat olevansa väärin ymmärretty marttyyrikansa ja Nato ei halunnut toistaa Bosnian päättämättömyyttä. Sekä serbeille että albaaneille Kosovo oli historiallisesti pyhää maata, jota he pitivät omanaan.

⁶⁵ Kempf 2002b, 228–229

⁶⁶ Visuri 2000, 50, 55, 57

⁶⁷ Bozo 2003, 62–63

Kosovon kohtaloksi koitui jatkaa Jugoslavian hajoamissotia siten kuin monet olivat ehtineet ennustaa.⁶⁸

Albaanien vastarinta oli alkanut 1980-luvun alussa, kun Titon kuolemaa seurannut sekasorto heijastui myös Kosovoon. Nationalismi nousi ja sekä serbit että albaanit kokivat asemansa uhatuksi. Kosovon albaanit olivat saavuttaneet Titon aikana hyvän aseman, jonka jatkuvuus oli nyt epävarmaa. Serbit pelkäsivät jäävänsä alistettuun asemaan maakunnassa, jonka väestötasapaino muuttui koko ajan albaaneille edullisemmaksi. Vuosikymmenen lopulla albaaneilla oli jo 80–90 prosentin enemmistö serbien hallitsemassa provinssissa. Albaanien opiskelijalevottomuudet ja nälkälakot johtivat vähitellen kovempiin poliisitoimiin, ja 1980-luvun loppua kohti Kosovoa ryhdyttiin hallitsemaan yhä enemmän panssareilla samaan aikaan kun albaaneja karkotettiin julkisista viroista.⁶⁹

Vuonna 1987 Serbian kommunistipuolueen johtoon noussut Slobodan Milosevic alkoi estoitta hyödyntää serbien kansalliskiihkoisia tunteita. Albaanien ja serbien välien kiristymistä edesauttoivat kunkin kansanryhmän omat mediat, jotka levittivät liioiteltuja kertomuksia toisistaan. Tilanne kärjistyi siten, että 1989 Serbian presidentiksi valittu Milosevic poisti suurimman osan Kosovon autonomiasta. Milosevicin toimet eivät juurikaan synnyttäneet solidaarisuutta albaaneja kohtaan, sillä ”turkkilaisiksi” haukutut albaanit eivät olleet suosittuja Jugoslavian slaavien keskuudessa. Ulkomaillaakaan Kosovon autonomian menetykseen ei suuresti reagoitu, koska Itä-Euroopassa elettiin kuohuttavia aikoja.⁷⁰

Albaanien vastarinta muuttui 1990-luvun mittaan aseelliseksi. Sissi-iskujen ja poliittisten murhien hyväksyntä kasvoi samaan aikaan kun albaanit pettyivät poliittisen johdon kykyyn hankkia ulkomaista tukea. Jo Kroatian ja Bosnian sotien aikaan kroaatit ja muslimit olivat pyytäneet albaaneja nousemaan kapinaan, mutta albaanien johtaja Ibrahim Rugova torjui yllytyksen. Vuoden 1998 alussa pinnan alla kyteneet

⁶⁸ Visuri 2000, 11–12, 20, 67

⁶⁹ emt. 19–20, 22

⁷⁰ emt. 19–22

levottomuudet laukesivat kapinaksi, kun pari vuotta aiemmin perustettu Kosovon vapautusarmeija KLA⁷¹ julisti ”sodan Kosovon vapauttamiseksi”.⁷²

Serbihallitus oli antanut albaanien varjohallinnon kehittyä vuosien ajan, mutta ryhtyi nyt murskaamaan sitä voimallisesti. Milosevic pidättäytyi varsinaisesta hyökkäyksestä kesään asti, vaikka häntä arvosteltiin Serbiassa Kosovon serbiveljien laiminlyönnistä. Heinäkuussa 1998 serbijoukot alkoivat kukistaa kapinaa klassisella tavalla, ajamalla ihmiset kylistään raskailla aseilla ja polttamalla heidän talonsa. Näillä julmilla, mutta toistaiseksi vähän ihmisuhreja vaatineilla otteilla serbit nujersivat kapinan. Seurauksena oli pakolaisvyöry: kesän jäljiltä Kosovosta oli paennut naapurimaihin ja Eurooppaan arviolta 250 000 – 300 000 siviiliä.⁷³

Kosovo ei ollut suosittu paikka ennen sotaakaan. Albaanit olivat lähteneet massoittain ulkomaille, kun kehitysmaaluokkaan taantuneen Jugoslavian talouspakotteet iskivät maakuntaan, jossa ”Arkanin tiikereiden” kaltaiset mafiaorganisaatiot saivat valtaa. Serbien poismuutto jatkui samalla kun Kroatiaasta ja Bosniasta karkotettua serbiväestöä asutettiin Kosovoon. Vielä Bosnian sodan jälkeen monet länsijohtajat olivat nähneet Milosevicin Daytonin takuumiehenä, jonka kanssa saattoi sopia asioista – eikä Serbian oppositiolle herunut tukea ulkomailta. Äkillinen joukkopako nostatti kuitenkin painetta kansainvälisessä yhteisössä. Yhdysvaltain ulkoministeri Madeleine Albright oli vaatinut Jugoslavialle sanktioita jo maaliskuussa, mutta EU ja Etyj päätyivät suosittelemaan osapuolia pidättäytymään väkivallasta. Asenteet jyrkkenivät sitä mukaa kun ensimmäiset pakolaisryhmät saapuivat. Kesällä 1998 Yhdysvaltojen rooli alkoi nousta jälleen ratkaisevaksi.⁷⁴

Riitelyn lomassa Nato päätti kesäkuussa valtuuttaa sotilaskomiteansa valmistelemaan asellisia toimia serbejä vastaan. Naton piirissä oli suurta erimielisyyttä etenemistavasta ja YK-mandaatista, mutta näkymä uudesta Bosniasta pelotti kaikkia. Nato-laajentumisen vastarannaksi Saksa piti kiinni YK:n siunauksesta, Venäjä ja useat muut maat sanoivat estävänsä mahdollisen Jugoslavia-päätöslauselman ja Yhdysvallat –

⁷¹ Käytän Kosovon vapautusarmeijasta UCK:sta New York Timesin käyttämää englanninkielistä nimitystä KLA, Kosovo Liberation Army.

⁷² Visuri 2000, 67–68, 73

⁷³ emt. 67, 73–77, 81

⁷⁴ emt. 63–64, 68, 70, 73–74, 77

joka oli halunnut työntää YK:n sivuun jo Bosniassa – oli halukas etenemään. Uhkaavasti lähestyvä talvi ja vuorilla kotiinpaluuta odottavat 70 000 pakolaista saivat YK:n antamaan 23. syyskuuta päätöslauselman, joka kehotti osapuolia aselepoon ja kriisin rauhanomaiseen ratkaisuun.⁷⁵

Päätöslauselma ei oikeuttanut voimankäyttöön, mutta siihen Nato perusti pyyntönsä, kun se muutamaa päivää myöhemmin sitoutti jäsenmaansa aloittamaan tarvittaessa ilmaoperaation Jugoslaviaa vastaan. Naton piirissä vallitsi luottamus, että pelkkä uhkaus tehoaisi, ja operaatioon varattiin todellisuudessa heikosti voimaa. Nato-maita saattoi kannustaa tieto siitä, että Yhdysvaltain erikoislähettiläs Richard Holbrooke oli päässyt samaan aikaan alustavaan sopimukseen Belgradissa. Epäilijät varoittivat tässä vaiheessa, etteivät muutamat ilmaiskut ratkaisisi serbien ja albaanien konfliktia ja seurauksena olisi enemmän kärsimyksiä kosovolaisille, mutta Nato oli jo päätökseen sitoutunut.⁷⁶

Tilanne laukesi, kun Milosevic suostui Richard Holbrooken esittämään aselepoon 15. lokakuuta. Sopimus vahvistettiin YK:n päätöslauselmalla, joka aiheutti tulkintaongelmia, mutta edellytti pääpiirteissään taistelujen lopettamista, serbijoukkojen vetäytymistä ja neuvotteluja Kosovon asemasta. Monet toivoivat Naton hoitavan aselevon valvonnan, mutta amerikkalaisten vastustuksen vuoksi tehtävä annettiin Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestölle Etyjille. Bosnian sekavien komentojärjestelmien traumatisoima Yhdysvallat halusi Etyj-mandaatista tiukan – samasta syystä YK-joukot olivat poissa laskuista. Kun vielä ottaa huomioon, että Yhdysvaltain sisäinen päätöksenteko oli käytännössä lamaanut Clintonin seksiskandaalin takia ja asetarkastuskiista kiristänyt tilanteen Persianlahdella, Yhdysvalloissa lienee ollut halua päästä eroon Kosovosta.⁷⁷

Jälkeenpäin on tulkittu, että lokakuussa 1998 hukattiin mahdollisuus kunnan neuvotteluratkaisuun. KLA oli lyöty ja serbiarmeijan toimintamahdollisuudet talvisäissä huonot, mutta konfliktin kestävän sovittelun sijaan sopimuksesta tuli hengähdystauko: serbijoukot saivat lepoa ja KLA aikaa hankkia uusia aseita.

⁷⁵ emt. 38, 74, 77–81

⁷⁶ emt. 81–82

⁷⁷ emt. 82–85

Välikohtaukset elpyivät, ja jo jouluaattona KLA ilmoitti lopettaneensa aselevon. Etyjin aseettomat tarkkailijat osoittautuivat hampaattomiksi väkivallan edessä.⁷⁸

Käänte tuli jälleen kerran tv-kameroiden kautta. Tammikuun puolivälissä Racakin surmat saivat poliittisen koneiston liikkeelle. Uutisissa esitettiin kuvia ruumiskasoista ja serbipoliisien kerrottiin tappaneen 40 albaanisiviiliä ”kaameassa joukkosurmassa”. Etenkin Yhdysvallat provosoitui ja vaati liittolaisiaan julkistamaan pikaisen uhkavaatimuksen Jugoslavialle. Nato aloitti sotilaallisen intervention valmistelut ja suurvaltojen yhteysryhmä alkoi puuhata Rambouillet’n neuvotteluita, joiden oli päästävä Naton vaatimuksesta tulokseen muutamassa viikossa. Myöhemmin on käynyt ilmi, etteivät Racakin tapahtumat olleet näin yksiselitteiset, mutta ne saivat asiat pyörimään lumipallon lailla.⁷⁹

Rauhankonferenssi alkoi Rambouillet’ssa Ranskassa 6. helmikuuta 1999. Puitteet olivat komeat mutta tunnelma kolea. Länsiryhmä oli ulkoisesta yhtenäisyydestään huolimatta sisäisesti jakaantunut, ja Yhdysvallat osoitti aluksi vähän kiinnostusta eurooppalaisten ”diplomaattiseen näytökseen”. Ranska ei katsonut suopeasti sitä, että albaanien neuvottelijana oli KLA:n edustaja saatuaan tietoonsa että Saksan ja Yhdysvaltojen tiedustelupalvelut olivat antaneet KLA:lle ase- ja koulutusapua.⁸⁰ Lopulta Ranska, Italia, Venäjä ja EU:n puheenjohtajamaa Saksa huomasivat joutuvansa syrjään päätöksenteosta, kun amerikkalaiset sanelivat ehdot – samanlaisella unilateralismilla joka oli ravisuttanut eurooppalaisia jo Daytonin neuvottelujen aikaan⁸¹.

Jälkikäteen on polemisoitu, ettei konferenssin edes haluttu onnistuvan. Useat Rambouillet’n ehtoihin perehtyneet tutkijat ovat huomauttaneet, että serbeille annettiin hyvin vähän liikkumatilaa eikä heidän myöntymisen merkkejään huomioitu. Olennaiseksi nousi Yhdysvaltojen sopimukseen viime metreillä lisäämä B-osa, jossa Natolle vaadittiin sopimuksen täyttä toimeenpano- ja valvontavastuuta ja oikeutta operoida koko Jugoslavian alueella – mihin Belgradin oli mahdotonta suostua.⁸² Serbit olisivat näyttäneet vihreää valoa YK:n tai Etyjin liputtamille rauhanturvaajille, mutta

⁷⁸ emt. 82–83, 84, 88

⁷⁹ emt. 88–89, 94–96

⁸⁰ emt. 97–99

⁸¹ Howorth & Keeler 2003, 9

⁸² mm. Chomsky 1999, 98; Goff 1999, 24; Vincent 2000, 338; Visuri 2000, 99–100

Yhdysvalloille ainoa vaihtoehto oli Nato-johtoinen joukko. Kyynisimmät ovatkin spekuloineet, että Jugoslavian hallitusta provosoitiin tarkoituksella hylkäämään sopimus, jotta Nato sai verukkeen pommitusten aloittamiselle.⁸³ Esimerkiksi EU:n edustaja Wolfgang Petrisch myönsi neuvottelujen päätyttyä, että suvereenille valtiolle olisi ollut vaikea hyväksyä määräyksiä, jotka antaisivat sotilasliitolle miehitysvallan oikeudet⁸⁴.

Rambouillet'n ”näytös” olikin erikoinen yritys säveltää ratkaisua monimutkaiseen palettiin. Konferenssi noudatteli Daytonin periaatteita, mutta yli kaksi vuotta valmistellun sopimuksen rinnastaminen Kosovon tilanteen sovitteluun parissa viikossa lienee ollut joko kuvitelmaa tai pyrkimystä ratkaisuun, josta ei ollut tarkoitukseen neuvotella.⁸⁵ Vielä kyseenalaisempaan valoon sodan välttämättömyys joutuu, jos Serbian parlamentin helmi–maaliskuussa esittämiä ehtoja vertaa kesäkuussa hyväksytyyn rauhansopimukseen. Esimerkiksi Chomsky on todennut, että Jugoslavian maaliskuisilla tarjouksilla ja Yhdysvaltain kesäkuuisilla vaateilla ei ollut lopulta paljon eroa⁸⁶. Kesäkuuhun mennessä Yhdysvallat oli luopunut vaatimasta Natolle pääsystä koko Jugoslaviaan ja rauhanturvaamisen edellytykseksi oli lisätty YK:n suojelus. Toisin sanoen Chomskyn mielestä diplomaattisen kompromissin mahdollisuus oli olemassa jo maaliskuussa 1999, mutta siihen ei haluttu panostaa.⁸⁷

Jugoslavian valtuuskunta kieltäytyi neuvottelemasta sopimuksen sotilaallisesta toimeenpanosta ja albaanit allekirjoittivat luonnoksen yksin 18. maaliskuuta⁸⁸. Pommitukset alkoivat 24. maaliskuuta.

⁸³ Ackerman & Naureckas 2000, 102–103

⁸⁴ Visuri 2000, 100–101

⁸⁵ emt. 98

⁸⁶ Ackerman & Naureckas 2000, 103; Chomsky 1999, 99

⁸⁷ Chomsky 1999, 99

⁸⁸ Visuri 2000, 100

3.3 Ilmasota

Nato toi suunnattoman ilmavoimansa peliin. Liittoumalla on lähes 400 sotakonetta, joista puolet amerikkalaisia, lyhyen lentomatkan päässä Jugoslaviasta.

New York Times, March 25 1999

Nopeaksi oletettu ilmasota kesti 2,5 kuukautta. Sodan sotilaallista lopputulosta rikkaan sotilasliiton ja köyhän Serbian välillä ei ollut vaikea ennustaa, mutta sen oikeudellinen ja moraalinen tulos herätti sitäkin enemmän erimielisyyttä.

Kyseessä oli Naton ensimmäinen isku itsenäiseen Euroopan maahan. Nato-johtajat painottivat, etteivät he ole sodassa ”Jugoslavian kansaa vastaan”, ja perustelivat pommituksia ihmisoikeuksilla ja vähemmistön suojalla. Poliittisena päämääränä oli painostaa Serbia allekirjoittamaan Rambouillet’n sopimus, sotilaallisena tavoitteena pysäyttää Jugoslavian hyökkäykset ja lamauttaa sen kyky hyökätä vastedeskin, Naton sisäisenä päämääränä osoittaa liittouman toimintakyky maailmalle. Strategiaan vaikutti suuresti Naton lähestyvä 50-vuotispäivä ja tuolloin julkaistava uusi doktriini, jonka mukaan Naton piti kyetä alueensa myös ulkopuolisiin interventioihin, pakon vaatiessa ilman YK:n tai Etyjin mandaattia.⁸⁹

Ensimmäisinä viikkoina mitään tavoitteista ei saavutettu ja vaikutukset olivat lähinnä päinvastaisia: pakolaiskriisi kärjistyi, etniset kostotoimet yltyivät eivätkä serbit osoittaneet taipumisen merkkejä⁹⁰. Huhtikuun lopulla pidetyssä 50-vuotisjuhlassa Nato-johtajien oli myönnettävä, että sodan tavoitteet oli pitkälti määriteltävä uudelleen. Pommituksia päätettiin tehostaa ja laajentaa ei-sotilaallisiin kohteisiin, kuten siltoihin, vesilaitoksiin ja tv-asemiin, ja keskeiseksi strategiassa nousi Serbian huollon vaikeuttaminen. Pommitusten kiihtyessä lisääntyivät myös ”oheisvahingot”. Yhä useampi rypälepommi harhautui pakolaiskuljetuksen tai asutuksen sekaan, mikä nostatti kotimaissa ankaraa arvostelua. Eniten paheksuntaa herättivät iskut Belgradin tv-keskukseen ja muihin siviilikohteisiin, joilla oli vähäinen yhteys Kosovon tilanteeseen.⁹¹

⁸⁹ emt. 122–124

⁹⁰ Bozo 2003, 64

⁹¹ Visuri 2000, 123–124, 132–133, 135, 137–139

Naton mukaan kyseessä oli pakkotilanne, joten sillä oli tarve osoittaa että Kosovo muodosti tällaisen uhan. Nato-tiedottajien työ helpottui, kun tiedotusvälineet toivat länsikoteihin kuvia Makedonian ja Albanian pakolaisleireistä ja avustuskeräykset alkoivat virrata. Sotilasliitossa huomattiin, että albaanien kiihtyvä pako tarjosi motiivin jatkaa pommituksia ja päämääräksi lisättiin pakolaisten paluun mahdollistaminen.⁹² Pommitusten edetessä kuultiin yhä enemmän perusteluita humanitaarisen tuhon torjumisesta ja yhä vähemmän Serbian armeijan lamauttamisesta tai Milosevicin pakottamisesta Rambouillet'n sopimukseen⁹³.

Humanitaarisilla perusteilla oli epäilemättä laajin kannatuspohja, sillä kukapa ei vastustaisi siviilien kärsimystä, mutta tavoitteet ja käytännöt olivat osaksi ristiriidassa: monien todisteiden mukaan pommitukset todellisuudessa huononsivat siviiliväestön asemaa⁹⁴. Muun muassa UNHCR:n ja Etyjin raportit kertovat, että kevättalvella 1999 Kosovossa ei ollut havaittavissa ”etnisiä puhdistuksia” tai väestön karkotuksia ja pakolaisluvut alkoivat kasvaa vasta 27. maaliskuuta. Nato väitti serbien valmistelleen Kosovon tyhjentämistä kuukausia, mutta – vaikka albaanien karkotukset olivatkin kiistaton sotarikos – nykytietojen perusteella ei voida sanoa, että ennen ilmahyökkäystä olisi ollut käynnissä Bosnian ja Kroatian sotien kaltaista etnistä vainoa. Kun tärkein päämäärä oli ”serbien hyökkäyksen pysäyttäminen albaaneja vastaan” ja useat tahot ennustivat serbien kostavan pommit, keskeinen kysymys on, vältettiinkö pommeilla humanitaarinen katastrofi vai pahennettiinkö niillä sellaista?⁹⁵

Yhdysvalloissa Kosovosta tuli sisäpoliittinen kiistakapula. 11 viikkoa ennen sodan alkamista presidentti oli julistettu syyttömäksi valtakunnanoikeudessa, joten republikaaneille Kosovo tarjosi tilaisuuden iskeä uudelleen sympatiaa kerännyttä Clintonia vastaan. Toisaalta osa kongressiedustajista näki horjuvat sotasuunnitelmat tekosyyksi kiristää korotuksia puolustusmenoihin.⁹⁶ Republikaanit äänestivät tiukasti Valkoisen talon sotapolitiikkaa vastaan ja presidentti sai aikaan laillisen kriisin, kun ei pyytänyt kongressin suostumusta sodan jatkamiselle 60 päivän jälkeen⁹⁷.

Erimielisyyksiä oli myös armeijan sisällä: Euroopan joukkojen komentaja Wesley Clark

⁹² emt. 115, 129

⁹³ Goff 1999, 16–17

⁹⁴ Chomsky 1999, 95; Kuusisto 1999, 55

⁹⁵ Visuri 2000, 109–111, 124, 129–132, 169

⁹⁶ Peterson 2001, 161–162, 166

⁹⁷ Goff 1999, 23; Peterson 2001, 161–162; Visuri 2000, 114

olisi ollut valmis sietämään menetyksiä, mutta Washingtonissa toiminut ylijohdo nosti etusijalle omien tappioiden välttämisen⁹⁸.

Myös Nato-rintama rakoili. Amerikkalaisten mielestä heidän piti kantaa liian suuri vastuu ilmaiskuista, eurooppalaisten mielestä heillä oli liian vähän vaikutusvaltaa operaatioon⁹⁹. Saksassa arvosteltiin, että hallitus meni helposti ”amerikkalaisten mukana” sotaan, Englannissa vaadittiin innokkaasti sotatoimien kiihdyttämistä. Useimmiten eripuraa oli kuitenkin Ranskan ja Yhdysvaltojen välillä. Uutisissa kerrottiin, kuinka hallitukset riitelivät julkisesti pakolaisongelmasta, koska EU ei pystynyt muodostamaan yhteistä linjaa. Jälkeenpäin on paljastunut, etteivät Nato ja EU olleet varautuneet juuri mitenkään Kosovon pakolaisvirtoihin.¹⁰⁰

Sodan jatkuessa Naton debatteja alkoi hallita kysymys maajoukoista, joita erityisesti Britannian pääministeri Tony Blair kannatti. Yhdysvallat luotti ilmavoimaan Vietnamin traumojen ja Persianlahden ilmaherruuden vakuuttamana, mutta Naton päämajassa aloitettiin kaikessa hiljaisuudessa maahyökkäyksen operatiivinen suunnittelu. Samaan aikaan lähes täydelliseen pimentoon jääneet serbien ja KLA:n taistelut jatkuivat Kosovon maaperällä. Albaaneille sodan uusi vaihe merkitsi serbien pakottamista sopimukseen, jonka palkintona häämötti itsenäisyys, serbeille kyse oli totaalisesista sodasta kahdella rintamalla: sissejä vastaan Kosovossa ja ylivoimaista sotilasliittoa vastaan koko Jugoslaviassa. Nato ei halunnut julkisuudessa puuttua maataisteluihin – eikä sen erikoisjoukkojen toiminnasta Kosovossa tiedetä juuri mitään – mutta toukokuun loppua kohti KLA:n toiminta aktivoitui paljolti sen ansiosta että Nato alkoi voimistaa ilmatukeaan sissien hyökkäyksille.¹⁰¹

Rauhanvälitystä oli jatkettu koko ajan kulisseissa. Huhtikuun puolivälissä Saksa teki aloitteen rauhansuunnitelmasta, jossa Venäjällä ja YK:lla oli vahva rooli. Suunnitelma sai kannatusta EU:n piirissä, ja yhteisymmärrystä alettiin hioa venäläis-amerikkalaisissa keskusteluissa, vaikka Yhdysvallat karsasti YK:n johtavaa asemaa. Venäjän aktivoituttua Saksan hahmotelma jalostui G8-ryhmän suunnitelmaksi, joka koki heti alkumetreillä musertavan iskun kun harhapommi iskeytyi Kiinan Belgradin-lähetystöön

⁹⁸ Visuri 2000, 128, 135

⁹⁹ Bozo 2003, 65

¹⁰⁰ Visuri 2000, 126, 129, 174

¹⁰¹ emt. 124, 145–147

toukokuun alussa. Kiinan ja Venäjän tuki YK-päätöslauselmalle jäätty ja serbit suuttuivat. Pattitilanne laukesi vasta kesäkuun alussa, kun Jugoslavian hallitus antoi viimein ymmärtää voivansa periaatteessa hyväksyä G8-asiakirjan. EU:n ja Venäjän rauhanvälittäjät Martti Ahtisaari ja Viktor Tshernomyrdin kiirehtivät Belgradiin, ja 3. kesäkuuta Milosevic hyväksyi rauhansopimuksen – monien yllätykseksi. Varsinainen sodan päättänyt sopimus allekirjoitettiin kuusi päivää myöhemmin 9. kesäkuuta 1999. Pommitukset päättyivät sitä seuraavana päivänä, kun serbijoukot aloittivat vetäytymisen Kosovosta.¹⁰²

Ensimmäistä kertaa historiassa sota oli saatu päätökseen ilmavoimalla. Nato ylisti voittaneensa sodan menettämättä yhtään henkeään ja saavuttaneensa asetetut päämäärät: albaanit pääsivät koteihinsa, serbit ajettiin ulos ja aluetta uhannut epävakaus torjuttiin. Toisten mielestä Nato osoitti sotilaallista kykyä mutta epäonnistui poliittisesti, toisten mielestä ”risteilyohjusdiplomatia” oli toiminut katastrofaalisesti.¹⁰³ Joka tapauksessa tulosta ei voida perustella yksinomaan ilmaiskulla, vaan Milosevicin antautumista selittivät myös mahdollisen maahyökkäyksen riski, Haagin rikostuomioistuimen pidätysmääräys ja Venäjän tuen loppuminen. Samoin EU:lle ja YK:lle viimein suoduilla rooleilla oli epäilemättä merkitystä.¹⁰⁴

Pommitusten oikeutuksesta voidaan esittää kaksi vastakkaista mielipidettä: valtiosuvereniteetin näkökulmasta niitä voidaan vastustaa, siviilien kärsimyksen näkökulmasta puolustaa. Missään tapauksessa Nato ei täyttänyt kaikkia oikeutetun sodan opin vaatimuksia aloittaessaan pommitukset. Paitsi ettei hyökkäyksellä ollut kansainvälisen oikeuden vaatimaa auktoriteettia – vaikka Nato julisti mieluusti edustavansa kansainvälistä yhteisöä ja toimivansa ”YK:n hengessä”¹⁰⁵ – myös tilanteen pakollisuudesta voidaan olla monta mieltä. Oliko Kosovossa meneillään välitön uhka kansainväliselle turvallisuudelle? Lisäksi sodan päämäärien arviointi on ongelmallista. Jos tavoitteena pidettiin humanitaarisen katastrofin estämistä, tarkoitus voi olla moraalisesti oikeutettu, jos tavoitteena oli Naton toimintakyvyn säilyttäminen, sillä ei ole tekemistä moraalin kanssa. Myös todisteet ”kaikkien keinojen käyttämisestä” olivat

¹⁰² emt. 148–152, 156

¹⁰³ Thussu 2000, 346; Visuri 2000, 168, 173

¹⁰⁴ Bozo 2003, 63

¹⁰⁵ Nohrstedt ym. 2000, 385

kyseenalaisia. Kosovon sodan perusteet kumpusivatkin Visurin mukaan lopulta enemmän poliittisesta realismista kuin moraalisisista periaatteista.¹⁰⁶

Sodan jälkeen Kosovoon perustettiin Naton alainen rauhanturvajoukko ja YK:n väliaikaishallinto. Rauhanturvajoukkojen vastuunjaosta kehkeytyi hetkellisesti uusi kriisi, kun aiemmista myönnytyksistä kärsinyt Venäjä ei halunnut suostua Yhdysvaltain vaatimaan Nato-komentoon. Kiista kärjistyi suurvaltapoliittisen yhteenoton partaalle, kun venäläisosasto valtasi yllättäen Pristinan lentokentän, mutta venäläisten turvaajien erityisasemasta päästiin lopulta sopuun. Valtaosin eurooppalaisen KFOR-joukon liikkeellelähtö kangerteli muutenkin, ja Nato-sotilaat joutuivat ensi töikseen seuraamaan vierestä albaanien kostotoimia serbejä kohtaan.¹⁰⁷

3.4 Tietosota

Natolle Kosovon sota merkitsi yhtä paljon taistelua mediassa kuin Jugoslavian ilmatilassa. Monelle länsikansalaiselle oli raskasta todeta, että hänen maansa oli yhtäkkiä sodassa, ja niinpä julkisen mielipiteen vakuuttaminen vaati suuria ponnisteluja. Varovainen kielenkäyttö oli tarpeen myös, koska Naton eheys tiedettiin riskiksi, olihan liittouma juuri laajentunut kolmella Itä-Euroopan maalla ja Kreikka ja Turkki osoittaneet eripuraisuutensa jo Bosniassa. Naton viralliset tiedotteet rummuttivat *Operation Allied Forcen* yhtenäisyyttä ja puhuivat ”ilmakampanjasta” tai ”humanitaarisesta interventioista”. Kosovon sodalle oli leimallista, ettei sen aloittanut osapuoli edes tunnustanut olevansa sodassa.¹⁰⁸

Pian ilmaiskujen alettua Nato-johtajat tajusivat, että heidän PR-kampanjansa ei yltänyt asetettujen tavoitteiden tasolle. Tiedotus oli keskitetty Brysseliin, jottei ilmakampanja näyttänyt vain Yhdysvaltojen operaatiolta, mutta Naton päämajan vanhanaikainen kulttuuri kauhistutti amerikkalaisia.¹⁰⁹ Ensimmäisen viikon jälkeen Nato moninkertaisti tiedotusresurssinsa¹¹⁰ ja *day-to-day*-strategian mestarina tunnettu Clinton alkoi panostaa nopeaan reagointiin. Hänen avustajansa kertoo Manipulaation mestarit

¹⁰⁶ Visuri 2000, 19, 118–119

¹⁰⁷ emt. 153, 155, 157–160, 176, 185

¹⁰⁸ emt. 113, 121

¹⁰⁹ Manipulaation mestarit 2004

¹¹⁰ Independent International Commission on Kosovo 2000, 215–216

-dokumentissa muun muassa siitä, kuinka konfliktin myymistä alettiin suunnitella yötä päivää ja sotilaskomentajat ryhtyivät viettämään enemmän aikaa tv-studiossa kuin komentokeskuksessa.¹¹¹

Yhdysvallat oli menettänyt 1990-luvun kriiseissä sen verran luottamus pääomaa, ettei Persianlahden kaltaiseen läpinäkyvään ohjailuun ollut varaa. Lisäksi tuoreessa muistissa olivat Irakin epäonnistuneet pommitukset, joita moitittiin Clintonin tempuksi kääntää huomio pois seksiskandaalista.¹¹² Tiedotus suunniteltiin reaaliaikaisen uutisvälityksen tarpeisiin, mutta Nato varoi rakentamasta Kosovossa ”Aavikkomyrskyn” mittoihin yltävää sotaviihdettä ja oli valmis myöntämään joidenkin pommien harhautuneen siviilikohteisiin – joskin omat virheet pyrittiin aina käsitteellistämään ennen muita.¹¹³ Viestin harmoniaa vaikeutti myös internetissä kulkeva tieto, joka paikkasi ensimmäistä kertaa virallisen sotatiedonvälityksen puutteita¹¹⁴. Lisäksi vastustajan tiedotusammattitaito oli huomattavasti korkeampi kuin Irakilla 1991. Luostarisen mukaan kokeneen organisaation tiedotuksessa ilmenneet ongelmat johtuivatkin todennäköisesti aidosti huonoista uutisista.¹¹⁵

Jos kohta Natoa ohjasivat Kosovossa Persianlahdella koetut virheet niin myös tehokkaiksi havaitut taktiikat. Retoriikassa toistui Saddamia demonisoitua puhetapa, jonka ydintehtävä oli konfliktin personoiminen Miloseviciin. Nato viesti hellittämättä, että iskut oli suunnattu Milosevicia eikä tavallisia serbialaisia vastaan¹¹⁶ ja pyrki välttämään Daavid–Goljat-asetelmaa painottamalla Jugoslavian sotilaallista voimaa. Vastustajan aliarvioimisen vaarat oli opittu jo Vietnamissa, mistä viisastuneena Persianlahdella vihollisen voimaa ylikorostettiin ja omien kaatuneiden määrä tulkittiin ”yllättävän” pieneksi.¹¹⁷ Mielikuvatyössä suuressa osassa oli historian tulkinta, joka länsijohtajien versiossa muunsi konfliktin sisällissodasta yksipuoliseksi etniseksi vainoksi: eläimellinen Milosevic piinasi puolustuskyvyttömiä albaaneja. Vuodessa Kosovon vapautusarmeija KLA oli muuttunut terroristijärjestöstä liittolaiseksi.¹¹⁸

¹¹¹ Manipulaation mestarit 2004

¹¹² Luostarinen 1999, 46; Luostarinen & Ottosen 2002, 46

¹¹³ Luostarinen 1999, 46–47, 49

¹¹⁴ Massing 1999, 130–131

¹¹⁵ Luostarinen 1999, 46–47, 49

¹¹⁶ Kuusisto 1999, 57; Nohrstedt ym. 2000, 391

¹¹⁷ Luostarinen 1999, 48

¹¹⁸ Ackerman & Naureckas 2000, 98–100; Goff 1999, 17, 22

Omasta roolistaan Natolla ei ollut epäilystä. Kosovo oli jatko-osa kylmän sodan jälkeisille tarinoille, joissa hyväntahtoinen länsi vapautti Yhdysvaltojen johdolla kansalaisia diktaattorin kynsistä.¹¹⁹ Nato-johtajat eivät huomanneet argumentoinnissaan ristiriitaisuuksia: länsi oli ylpeä joustamattomuudestaan, mutta Milosevicin joustamattomuus ajoi lännen sotaan. Milosevic mystifioi historiaa, kun taas länsi oli oppinut historiasta.¹²⁰ Strategioina tehokkaita olivat myös viittaukset natseihin ja Bosniaan, joita etenkin Clinton viljeli vakuuttaessaan, että albaanien kohtalo voidaan pysäyttää vain voimalla¹²¹. Jugoslaviassa yksipuolisen retoriikan vaikutus oli aluksi päinvastainen ja vain vankisti serbien kotirintamaa¹²². Koska Nato-pilottien sallittiin ampua ainoastaan ”turvallisista lentokorkeuksista” ja iskut suunnattiin Serbian yhteiskunnan perusrakenteisiin, todellisuus kertoi eri kieltään, ketä vastaan sota oli suunnattu: arviolta 2000 siviiliä kuoli ja 6000 loukkaantui. Eurooppalaiseen pääkaupunkiin putoilevat pommit saivat sympatiaa virtaamaan myös länsimaista, joissa hygieeniseksi mainostetun sodan humanit kustannukset nostattivat kasvavaa vastenmielisyyttä. Nato-tiedottajat vastasivat siviilivahinkoihin säännönmukaisesti kääntämällä huomion kuvauksiin serbien hirmuteoista ja pakolaisten ahdingosta.¹²³

Serbien pahuuteen tottuneeseen länsimediaan Naton retoriikka upposi kuin kuuma veitsi voihin. ”Rauhan pommeista” tuli median ruokaa etenkin Yhdysvalloissa ja Britanniassa, jossa valtaosa tiedotusvälineistä oli enemmän huolissaan pommitusten tehosta kuin siviileistä. Keskustelu pyöri sen ympärillä, kuinka pitkään iskuja pitäisi jatkaa ja milloin maajoukot pitäisi ottaa peliin sen sijaan että olisi kysytty, pitääkö pommittaa lainkaan.¹²⁴ Serbien sotarikoksia uutisointiin yksityiskohtaisesti, mutta Nato-koneiden aiheuttama kuolema jätettiin vähemmälle huomiolle. Median edustajat useimmiten hyväksyivät Pentagonin selitykset, että serbit olivat käyttäneet albaaneja ihmiskilpinä tai tahallaan pahentaneet harhaiskujen jälkiä.¹²⁵ Karkeimpiin pintapuolisuuksiin syyllistyi CNN, joka täytti tv-ruudun kuvilla taistelukoneiden lähdestä, serbien epäilyistä joukkohaidoista ja surun murtamista albaaneista. Naton tiedotustilaisuudet näytettiin usein suorina lähetyksinä ja juontajat näyttivät harmistuneilta kertoessaan,

¹¹⁹ Kuusisto 1999, 58; Thussu 2000, 346

¹²⁰ Kuusisto 1999, 54

¹²¹ Nohrstedt ym. 2000, 390–391

¹²² Kuusisto 1999, 57

¹²³ Goff 1999, 14–15, 18

¹²⁴ Ackerman & Naureckas 2000, 109; Goff 1999, 20–21; Nohrstedt ym. 2000, 392, 395, 398

¹²⁵ Ackerman & Naureckas 2000, 107–108

että huono sää haittaisi pommituksia.¹²⁶ CNN:n Kosovo-kuvaa tutkinut Thussu pitääkin hälyttävänä, kuinka vaivattomasti maailman johtava uutiskoneisto myi Naton sotaa maailmalle¹²⁷.

Useimmissa maissa konfliktin uutisointi aloitettiin suhteelliseen myöhään, vasta Rambouillet'n neuvottelujen aikaan¹²⁸. Kosovossa media toisti taipumuksensa kiinnostua kriisistä vasta kun länsimaat olivat osallisina siinä ja jopa Racakin tapahtumien analyysi jäi monissa viestimissä vähälle¹²⁹. Rambouillet'n tulkinnasta tuli yksi suurimmista propagandakamppailuista ennen sotaa¹³⁰. Helmikuussa 1999 Yhdysvalloissa kuultiin joitakin raportteja, joissa neuvottelujen puutteet vielä ymmärrettiin, mutta kuukautta myöhemmin epäonnistuminen oli yksinomaan ”Milosevicin periksiantamattomuuden syytä”. Mitä pidemmälle sota eteni, kaikki muistivat vain kuinka serbit kieltäytyivät uppiniskaisesti suostumasta Naton tarjoamiin ehtoihin. Ackerman ja Naureckas, Chomsky ja Vincent toteavat, että todellisuudessa Milosevic oli valmiimpi hyväksymään kansainvälisiä joukkoja kuin mitä uutisoinnissa annettiin ymmärtää, mutta kompromissin näkymä jätettiin mediassa pitkälti huomiotta. Toukokuussa jo kaksi kolmasosaa amerikkalaisista oli sitä mieltä, että Naton pitäisi neuvotella kompromissi Milosevicin kanssa. Voidaankin arvailla, kuinka suuri vaikutus rauhanneuvotteluista annetuilla mielikuvilla oli sotamielialan yltymiselle.¹³¹

Muutenkin lehdistöjoukot seurasivat Yhdysvaltain ulkoministeriön versiota historiasta. Esimerkiksi New York Times oli raportoinut albaanien ja serbien suhteiden kiristymisestä jo 80-luvun alussa, mutta nämä tiedot eivät löytäneet tietään lehden sivuille kaksi vuosikymmentä myöhemmin: konfliktin alku paikannettiin vuoteen 1989, jolloin Milosevic riisti Kosovolta autonomian. Jugoslavian johtaja kuvattiin Hitlerin, Stalinin ja Pol Potin kaltaiseksi hulluksi, joka oli laukaissut sodan toisensa jälkeen tyydyttääkseen henkilökohtaisia vihojaan, eikä Yhdysvaltain media epäroinyt pitää Jugoslavian kansalaisia vastuullisina ”diktaattorin” teoista, koska olivat hänet ”valinneet”. Jotkut kolumnistit menivät vastenmielisen pitkälle vaatiessaan Serbian pommittamista maan tasalle ja serbikansan panemista kärsimään – tällaisia kommentteja

¹²⁶ Goff 1999, 20; Thussu 2000, 351–353

¹²⁷ Thussu 2000, 345

¹²⁸ Goff 1999, 19, 28; Independent International Commission on Kosovo 2000, 215

¹²⁹ Vincent 2000, 333

¹³⁰ Nohrstedt ym. 2000, 389

¹³¹ Ackerman & Naureckas 2000, 101–102, 105; Chomsky 1999, 97–101; Vincent 2000, 331, 333

laukoi muun muassa New York Timesin arvostettu kolumnisti Thomas Friedman.¹³² Vaikka Milosevic oli syyllinen systemaattisiin ihmisoikeusloukkauksiin, useimmat amerikkalaisviestimet jättivät mainitsematta, että KLA:n ”vapaustaistelijat” olivat tehneet etnisiä puhdistuksia serbikylissä jo 1998¹³³. KLA:n rooli jäi hämäräksi yleisölle: varsinkaan ensimmäisinä pommitusviikkoina ei ollut tavatonta, ettei lähetyksessä tai lehtien sivuilla viitattu kertaakaan sisällissotaan. FAIR-tutkijat Ackerman ja Naureckas huomauttavatkin, että Nato-version vinoutuneisuus ei yllätä, mutta yllätys oli kuinka kriitikkömästi se meni läpi.¹³⁴

Valtavirtamediassa ilmaiskujen kriitikkojen oli vaikea päästä ääneen ja Naton arvostelijat leimattiin helposti epäisänmaallisiksi¹³⁵. Myös Euroopassa suurin osa medioista identifioi itsensä sotilasliittouman kanssa ja raportoi tapahtumista Yhdysvaltain hallinnon suulla. European Journalism Centre -instituutin tutkijoiden mukaan Nato-narussa mentiin etenkin Britanniassa, Skandinaviassa ja Itä-Euroopan tulokasmaissa.¹³⁶ Toisaalta kriittisiä ääniä kuultiin muun muassa Ranskassa, Tšekissä ja Ruotsissa, missä väiteltiin pommitusten oikeutuksesta ja kannettiin huolta siviileistä. Ranskan laatulehdistön asenteeseen saattoivat vaikuttaa maan historialliset suhteet Serbiaan ja se, ettei Ranska kuulunut Naton sotilasrakenteeseen. Vahvimmin Naton toimien järkevyyden kyseenalaisti Kreikan lehdistö, joka ei lähtenyt sotilasliiton jäsenenäkään mukaan serbien demonisointiin.¹³⁷ Suomessa media seurasi pääsääntöisesti hallituksen kantaa, jonka mukaan pommitukset olivat ainoa jäljelle jäänyt vaihtoehto¹³⁸. EU suhtautui ilmaiskuihin ”ymmärtävästi”, joskin vähemmistö EU-maita ei virallisesti tukenut niitä YK:n mandaatin puuttumisen vuoksi¹³⁹.

Toisaalta objektiivinen raportointi Kosovosta oli äärimmäisen vaikeaa. Serbia ajoi useimmat länsitoimittajat sodan alettua ulos sekä Pristinasta että Belgradista. Ne jotka jäivät olivat serbihallituksen kiertoajelujen tai Naton toimittajarenkaiden ja tiedotustilaisuuksien varassa. Toisen puolueellisen lähteen muodostivat albaanipakolaiset. Koskova oli oikeasti monimutkainen ja vaikeasti ymmärrettävä

¹³² Ackerman & Naureckas 2000, 98–99, 106–107

¹³³ Goff 1999, 17, 22; Thussu 2000, 351

¹³⁴ Ackerman & Naureckas 2000, 98–100

¹³⁵ Goff 1999, 20–21; Visuri 2000, 141, 178–179

¹³⁶ Jouan & Schmidt 1999, 260–261

¹³⁷ Jouan & Schmidt 1999, 260–261; Nohrstedt ym. 2000, 392–397, 400–401

¹³⁸ Visuri 2000, 140–141

¹³⁹ Nohrstedt ym. 2000, 400

konflikti ja Serbian propaganda ylsi vielä mielikuvituksellisempiin mittoihin, tietosota kallistui Naton eduksi.¹⁴⁰ Jugoslavian kantoja julkaistiin sellaisenaan lähinnä Kiinassa ja Venäjällä, jossa media puhui ”oikeutetusta taistelusta albaniterroristeja vastaan” ja ”Nato-pommien aiheuttamista pakolaisvirroista”¹⁴¹. Vaikka Naton uutisohjailu tiedostettiin, se ei estänyt iskulauseita ilmestymästä otsikoihin, ja pressibussien sensuurivaikutusta tuskin tehtiin selväksi lukijoille. Monet uutiset, jotka julkaistiin Naton tietojen pohjalta, osoittautuivat myöhemmin valheiksi tai vähintään liioitelluiksi. Esimerkiksi tarinat Jugoslavian armeijan massakarkaaemisista tai Pristinän keskitysleiriksi muutetusta jalkapallokentästä paljastuivat serbiarmeijan vetäytyttä täysin perättömiksi.¹⁴²

Medioita ei voida syyttää siitä, etteivät ne onnistuneet pitämään kirjeenvaihtajiaan Kosovossa henkensä kaupalla, eivätkä kaikki toimittajat toki olleet Naton äänitorvia. Joukossa oli journalismia, joka nosti esiin molempien osapuolten propagandayritykset, punnitsi heidän motiivejaan ja tarjosi oikeudenmukaista taustatietoa¹⁴³. Sanomalehdillä oli taipumus olla vähemmän puolueellisia ja kattavampia, mutta tämä johtuu osaksi siitä, että lehteen mahtuu enemmän tietoa kuin televisioon¹⁴⁴. Vaikka New York Timesia kritisoitiin, useat mainitsevat lehden uutisoinnin olleen parhaimmasta päästä¹⁴⁵. Konfliktia tutkinut riippumaton komissio antaa erityistunnusta Belgradista ja Kosovosta raportoineille toimittajille, jotka jatkoivat kriittisten viestien levittämistä serbihallinnon jatkuvan häirinnän alla ja pyrkivät pitämään huolen siitä, ettei Nato dominoinut propagandasotaa sataprosenttisesti¹⁴⁶.

Eri kysymys on, kuinka tietoisesti Nato johti toimittajia harhaan. Monien mielestä sotilasliitto käytti häikäilemättä hyväkseen läntisen tiedonvälityksen hyvää mainetta. Muun muassa NATO's Nation -lehden päätoimittaja Frederick Bonnart totesi, että ”Kosovon kriisin aikaisen Naton informaatiokampanjan pitäisi olla hälytyskello demokratioille”.¹⁴⁷ Kosovo-komissio on tuomiossaan varovaisempi. Komission raportin mukaan Naton tiedottajat ovat hyvin voineet toimia hyvässä uskossa siten, etteivät he

¹⁴⁰ Goff 1999, 24; Independent International Commission on Kosovo 2000, 218

¹⁴¹ Visuri 2000, 142

¹⁴² Goff 1999, 14–15, 19–20, 25

¹⁴³ emt. 19–20

¹⁴⁴ Massing 1999, 129; Vincent 2000, 339

¹⁴⁵ Independent International Commission on Kosovo 2000, 220; Massing 1999, 129

¹⁴⁶ Independent International Commission on Kosovo 2000, 6, 218–220

¹⁴⁷ Visuri 2000, 179

ole olleet tietoisia tietojensa perättömyydestä.¹⁴⁸ Myös Visuri päättelee, ettei kyse ollut tahallisesta valehtelusta, vaan lähinnä paineesta liittouman koossapitämiseksi, joka synnytti inhimillisen halun hyväksyä oikealta tuntuva tieto¹⁴⁹. Mutta oli Naton vääristely suunniteltua tai ei, se ei olisi silti estänyt toimittajia käyttämästä paremmin hyväkseen kansalaisjärjestöjä, humanitaarisia organisaatioita ja muita saatavilla olleita lähteitä eikä se tarkoittanut, että median piti lähteä ristiretkelle intervention puolesta. Komission mukaan avainkysymys onkin: uhrasiko media riittävästi resursseja Naton väitteiden varmistamiseen vai antoiko se moraalisen sympatian kuten pakolaisten ahdingon heikentää kritiikkiä Naton sotilastaktiikkaa kohtaan?¹⁵⁰ Tätä kysymystä lähdän avaamaan perehtymällä New York Timesin pääkirjoituksiin Kosovon sodasta.

¹⁴⁸ Independent International Commission on Kosovo 2000, 216–217

¹⁴⁹ Visuri 2000, 180

¹⁵⁰ Independent International Commission on Kosovo 2000, 216, 222

4 ANALYYSI

4.1 Aineisto ja menetelmä

Nato-koneet moukaroivat Kosovoa ja Serbiaa maaliskesäkuussa 1999, mutta konflikti oli alkanut paljon ennen sitä ja seurausvaikutukset tuntuivat paljon sen jälkeen. Seuraan pääkirjoituksia puolentoista vuoden ajalta, kesästä 1998 loppuvuoteen 1999. Keväällä 1999 retoriikka oli pommitusten kärjistämää, mutta minkälaisia olivat lehden asenteet ennen sotaa ja muuttuivatko tulkinnat sodan jälkeen, kun tapahtumiin otettiin etäisyyttä? Heinä–elokuussa ja marras–joulukuussa 1998 sekä joulukuussa 1999 ei julkaistu yhtään Kosovo-pääkirjoitusta, joten analyysi koskee käytännössä 13 kuukautta alkaen syyskuusta 1998 ja päättyen marraskuuhun 1999.

Aloitin etsimällä kyseiseltä aikaväliltä kaikki New York Timesin Kosovo-aiheiset pääkirjoitukset. Käytin työkaluna lehden sähköistä arkistoa, joka oli Jyväskylän yliopiston käytössä lukuvuonna 2003–2004. Koska hakusana eksytti mukaan kirjoituksia, joissa Kosovo mainittiin vain sivulauseessa, seuloin olennaiset epäolennaisista manuaalisesti. Pääkirjoituksia valikoitui 71.¹⁵¹

Luokittelin materiaalin yksinkertaisella menetelmällä: seurustelemalla sen kanssa aikani ja keräämällä havaintoja. Aineistosta erottui 11 toimijaa ja 18 teemaa. Toimijoiksi nousivat: *Nato*, *Yhdysvallat*, *Milosevic*, *Venäjä*, *Euroopan maat*, *kongressi*, *diplomaatit*, *YK*, *albaanit*, *kansainvälinen yhteisö* ja *Etyj*. Teemoina lehden agendalla esiintyivät: *Naton rooli*, *maajoukot*, *pommitukset*, *Milosevicin terrori*, *rauhanneuvottelut*, *pakolaiset*, *Yhdysvaltojen rooli*, *Kosovon sodan merkitys*, *Venäjän rooli*, *jälleenrakennus*, *YK:n rooli*, *albaanien toimet*, *Euroopan rooli*, *Kosovon asema*, *kansalaisyhteiskunta*, *kongressin toimet*, *Etyjin rooli* ja *Bosnian sota*.

Ryhdyin laskemaan kunkin toimijan ja teeman esiintymistiheyksiä erottelemalla, kuinka monessa pääkirjoituksessa niihin otettiin kantaa. Olennaista ei ollut, kuinka monta

¹⁵¹ ks. liite 2

kannanottoa kirjoitus sisälsi, vaan se miten useaan pääkirjoitukseen toimija ”pääsi”. Koska pääkirjoituksen tehtävä on nimenomaan esittää mielipide, käytin sääntönä sitä, että uutismaiset maininnat eivät kynnystä ylittäneet. Toimija saatettiin mainita nimeltä useammin kuin mitä tilastoni kertoo, mutta merkitsin esiintymiskerraksi vain sen, kun lukijalle haluttiin selvästi välittää viesti kyseisestä asiasta tai ihmisryhmästä.

Seuraavaksi syvennyin kommenttien sävyihin.¹⁵² *Myönteiseksi* laskin kannanoton, jos New York Times tuki, kehui tai oli selvästi toimijan puolella. *Kielteisessä* kommentissa lehti suhtautui toimijaan arvostelevasti, pettyneesti tai muuten kielteisesti. *Kriittinen* kannanotto ei ollut selvän positiivinen tai negatiivinen, mutta erittelevä, analyttinen tai vaativa – eli nimenomaan kriittinen. Arkikielessä kriittisellä tarkoitetaan usein yhtä kuin kielteinen, mutta viittaaan sillä termiin ”kriitikoida eli esittää kritiikki, arvio”. Kategorialle oli tarve, koska pelkkä myönteisten ja kielteisten mielenilmausten laskeminen olisi tuottanut vääristyneen kuvan. Toisaalta ”neutraalit” maininnat eivät olleet tutkimuskysymyksen kannalta kiinnostavia. Tein tulkintoja sanavalintojen, käsitteiden ja muiden asenteesta kertovien ilmausten perusteella, joita havainnollistan myöhemmin esimerkein.

Toimijoita ja teemoja kertyi keskimäärin kaksi kirjoitusta kohden, joten on syytä huomauttaa, että kannanottojen määrä on suurempi kuin pääkirjoitusten määrä. Pääkirjoitus voi olla samaan aikaan vaikkapa Nato-kriittinen, ilmaisku-myönteinen ja maajoukot-kielteinen. Myönteinen–kielteinen-luokittelu oli ennen muuta apuväline tekstien syväluvussa, joten en esittelen lukumääriä orjallisesti. Kaikkien teemojen kohdalla arvottaminen ei ole aina edes tarkoituksenmukaista. Samasta syystä kehotan tuijottamaan prosenttilukuja suuntaa-antavina: aukottoman määrällisen ja objektiivisen kriteeristön luominen olisi miltei mahdotonta.

4.2 New York Timesin painotukset

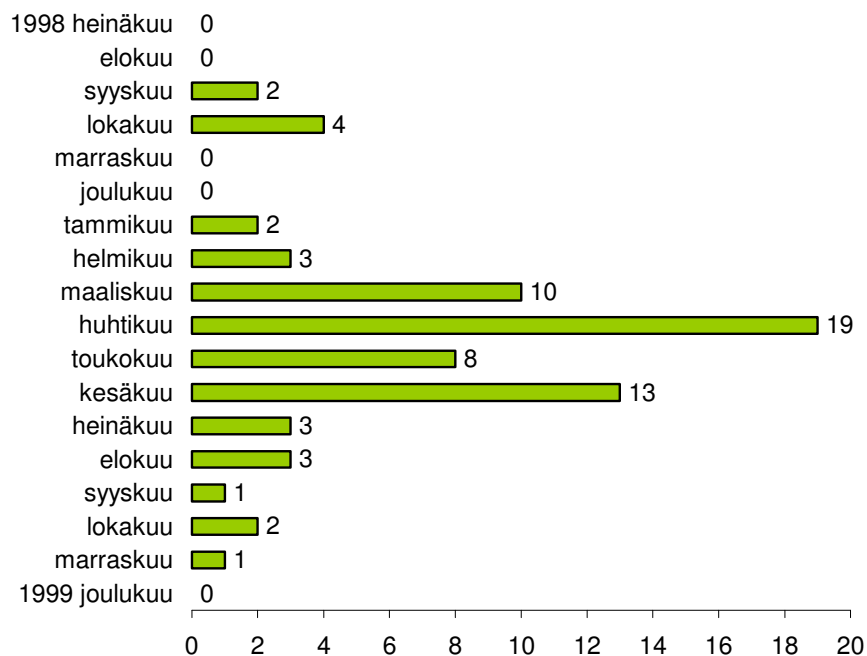
Vuonna 1998 maailma pysytteli vielä suhteellisen hiljaa Kosovon levottomuuksista – niin teki myös New York Times. Kesästä joulukuun lehti julkaisi vain kuusi pääkirjoitusta Kosovosta, joista valtaosan lokakuussa, kun konflikti kiristyi hetkellisesti. Tilanteen

¹⁵² ks. liite 3

lauettua Holbrooken ja Milosevicin aseleposopimukseen lehti ei palannut Balkanille kolmeen kuukauteen. 20. tammikuuta asti Racakin tapahtumat herättivät jälleen Timesin pääkirjoitustoimituksen.

Väliintulon käydessä todennäköisemmäksi myös lehden kommentointi kiihtyy. Helmikuun puolivälistä lähtien kantaa alettiin ottaa viikoittain ja yli neljän kuukauden ajan Kosovo hallitsi New York Timesin pääkirjoitussivua suvereenisti, huhtikuussa parhaimmillaan päivittäin. Epätietoisuus sodan lopputuloksesta hidasti tahtia toukokuussa, mutta kesäkuinen ratkaisu sai analyysit jälleen yltymään. Heinäkuun jälkeen kommentit hiipuivat – jokin muu kriisi valtasi Kosovon paikan agendalla.

Kuvio 1. Pääkirjoitusten määrät kuukausittain.

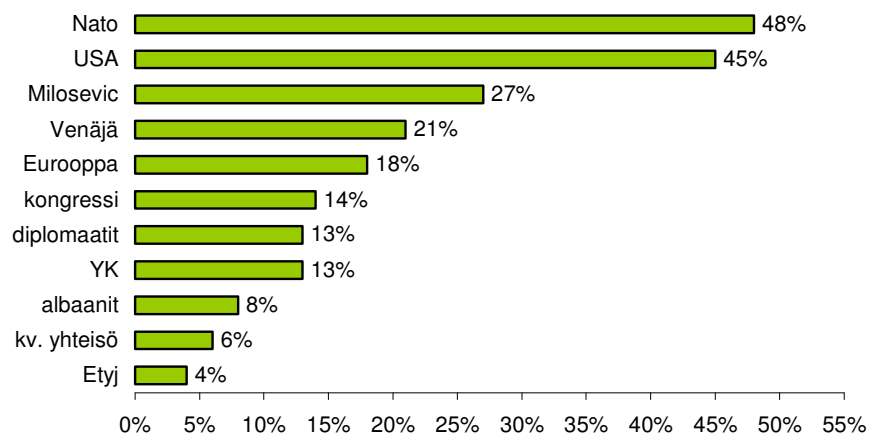

On huomattava, etteivät pääkirjoitukset kerro koko totuutta, koska emme tiedä minkälaista huomiota uutissivut ja kolumnit samaan aikaan konfliktille soivat. Kirjoittelun trendistä ne epäilemättä kertovat. Kuviosta voimme päätellä, että New York Timesin aktivoituminen heijasteli kansainvälisen yhteisön aktivoitumista kriisin eri vaiheissa. Toisaalta ajalliseen kaareen on osaltaan vaikuttanut, mitä muuta maailman agendalla eri kuukausina oli. Johtuiko esimerkiksi loppuvuoden 1998 vaikeneminen

siitä, ettei Kosovossa tapahtunut mitään kommentoinnin arvoista vai siitä, että Yhdysvaltojen huomio oli suunnattu Irakin pommituksiin? Tai mikä vaikutus oli sillä, että maan presidentti vastasi syytteisiin valtakunnanoikeudessa? Oikea vastaus lienee sekoitus kaikkia.

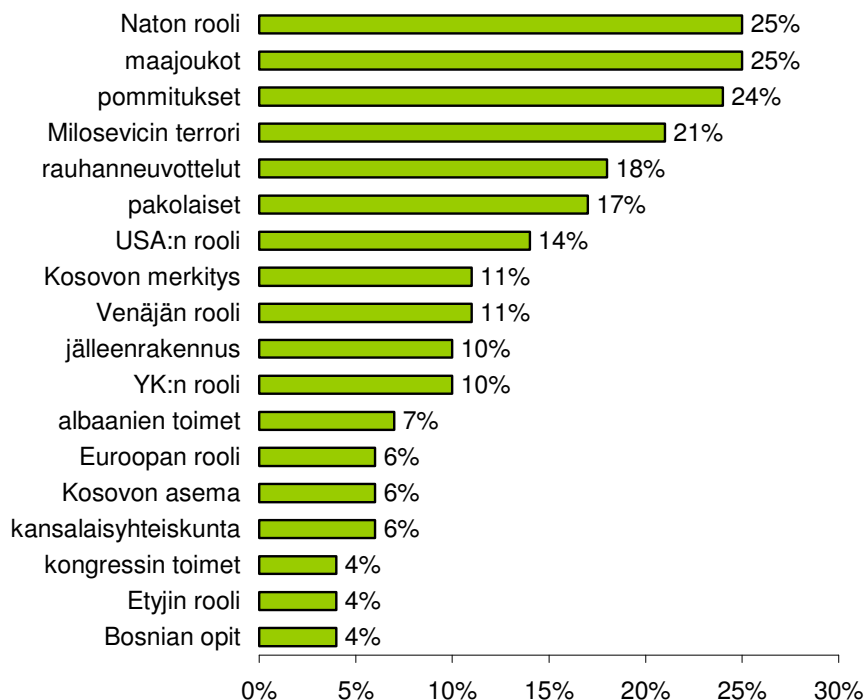
Kun tarkastellaan pääkirjoitusten toimijajoukkoa, huomataan että kirjoittelua dominoi kaksi tahoja: Nato ja Yhdysvallat. Läntiseen sotilasliittoon ja sen isäntämaahan otetaan kantaa lähes joka toisessa artikkelissa. Toissijaisissa, rajatummissa rooleissa esiintyvät Milosevic, Venäjä, Euroopan maat, kongressi, diplomaatit ja YK, joista Milosevic selvästi useammin kuin muut. Marginaalisimpia kommentteja saavat osakseen albaaniosapuoli, kansainvälinen yhteisö ja Etyj.

Kuvio 2. Kuinka monessa prosentissa pääkirjoituksista toimijoihin otetaan kantaa?

Kosovo-kirjoitusten tärkeimmiksi teemoiksi nousivat Naton rooli, maajoukot ja pommitukset. Toisin sanoen New York Times soi eniten huomiota sodankäynnin kysymyksiin ja sotilasliiton aseman pohdintaan. Lähes yhtä yleinen aihe oli Milosevicin sortopolitiikka, mutta aiheen kapeamman käsittelytavan vuoksi lasken sen painoarvoltaan samaan sarjaan rauhanprosessi- ja pakolaisteemojen kanssa. Epäsuoremmin jokapäiväisiin sotatapahtumiin liittyviä aiheita olivat Yhdysvaltojen, Venäjän ja YK:n roolit sekä konfliktin merkitys ja jälleenrakennus. Vähiten palstatilaa saivat kannanotot albaanien ja Euroopan toimiin, Kosovon asemaan, kansalaisyhteiskuntaan sekä viittaukset kongressiin, Etyjiin ja Bosniaan.

Kuvio 3. Kuinka monessa prosentissa pääkirjoituksista teemoihin otetaan kantaa?

4.3 New York Timesin arvotukset

Tekstien määrällinen purku tuotti 29 teeman ja toimijan joukon, jota lähdin analysoimaan laadullisesti. Pällekkäisyyksien vuoksi käsittelen niitä limittäin ja luovassa järjestyksessä, niin kuin luontevinta on: esimerkiksi Naton toimija- ja roolikannanotot on järkevää tiivistää saman otsikon alle, samoin Eurooppa ja Etyj. Tämä ei tarkoita, että kannanotot toimijoista ja teemoista menisivät aina yksi yhteen: sama pääkirjoitus voi suhtautua periaatteessa myönteisesti Euroopan rooliin rauhanprosessissa, mutta kriittisesti Euroopan maiden viimeaikaiseen käytökseen, vaikka kyseessä on enemmän poikkeus kuin sääntö.

Suurin osa analyysistä käsittelee toimijoita siitä yksinkertaisesta syystä, että niihin otetaan paljon enemmän kantaa. Toisaalta on myös kategorioita, kuten pakolaiset, jotka eivät esiinny lainkaan aktiivisina tekijöinä, vaan ainoastaan teemana eli kirjoitusten kohteena. Havainnollistan tulkintojani runsailla sitaateilla. Tekstinäytteet ovat omia

suomenkielisiä käännöksiäni – alkuperäisten englanninkielisten liittäminen rinnalle olisi tehnyt lukemisesta raskasta.

4.3.1 Naton sota

Ei ole yllätys, että Nato hallitsee pääkirjoituksia. New York Timesille Nato on Kosovon kriisin tärkein toimija, jolla on valtaa, kykyä ja velvollisuus ”taistella tällaista väkivaltaa vastaan”. Natoa kommentoidaan puolentoista vuoden aikana joka toisessa ja sen roolia teemana joka neljännessä Kosovo-pääkirjoituksessa.

Dominanssi ei tarkoita, että kommentointi olisi automaattisen positiivista. Lehti kohtelee Natoa vaativasti, ja läpi kriisin sotilasliittoon ladataan paljon odotuksia: milloin Naton täytyy auttaa pakolaisia, milloin lisätä pommituksia, milloin sen on alettava koota joukkoja, estettävä albaanien kostotoimet ja suojeltava Montenegroa ja muita vähemmistöjä.

Rauha voi toimia vain jos on selvää, että Nato on vastuussa, ei Milosevic. Feb 18 1999

Nato tulee olemaan ainoa sotilasvoima Kosovossa. Jun 23 1999

Vastuu tuo mukanaan vapauksia – Timesin mielestä myös yksipuolisia.

Vaikka Kosovon hyökkäyksellä ei ole YK:n turvallisuusneuvoston hyväksyntää, sillä on 19 Nato-maan kannatus. Apr 23 1999

Vaikka johtajuutta ja joukkojen koostumusta ei ole eritelty YK:n päätöslauselmassa, kaikki osapuolet ymmärtävät, että tämä on ensisijassa Naton show YK:n mandaatin alla. Jun 10 1999

Naton show Kosovo tosi asiassa onkin. New York Times korostaa useaan kertaan, kuinka merkittävä näytönpaikka Kosovo on sotilasliitolle. Uusi doktriini, jonka testi konfliktista muodostui, saa lehdeltä täyden tuen.

Naton täytyy tunnustaa että sen rooli saattaa olla yhtä lailla hyökkäävä kuin puolustava. -- Nykyään suurin vaara ovat etniset konfliktit ja alueelliset hirmuhallitsijat kuten Milosevic. -- Nato tarvitsee myös nopeampia taistelujoukkoja. Apr 23 1999

Jugoslavian ilmakampanja on saamassa aikaan sen mitä vuosikausien väittelyt eivät saaneet: Naton roolin määrittämisen kylmän sodan jälkeisessä Euroopassa. Mar 28 1999

Panosten kasvaessa kasvavat myös paineet onnistua. Kannanotoista kuultaa yksi asia ylitse muiden: sotilasliiton yhtenäisyys. Sen ylläpitoa vaaditaan, sen merkkejä kehuaan ja sen murtumista pelätään.

Kosovon poliittinen monimutkaisuus ja jakolinjat Naton sisällä voivat halvaannuttaa tilanteen juuri kun toimintaa tarvittaisiin. Oct 8 1998

Tärkeintä on muistaa, että Naton lisääntyvä horjunta johtaa vain useampaan kuolemaan. Jan 20 1999

On ratkaisevan tärkeää, että rauhanneuvotteluja valvovat maat pysyvät yhtenäisinä ja Nato pysyy päätöksessään käyttäen voimaa. Mar 13 1999

Kun liittouma osoittaa toimintakykyään, lehti jaksaa hehkuttaa sen ilmentymiä.

Naton 19 jäsentä sopivat eilen pommitusten jatkamisesta, ja Milosevicin täytyisi ottaa tämä yhtenäisyyden ja päättävyyden merkki huomioon yrittäessään kylvää erimielisyyttä liittouman sisälle. Apr 13 1999

Kosovon pommitukset ovat antaneet osoitusta siitä, että laajentuneen liittoumat jäsenet pystyvät vastaamaan yhtenäisesti Euroopan turvallisuuden ja vakauden uhkiin. Mar 28

Ärtymään New York Timesin saavat ainoastaan pommitusten heikoimmat hetket ja sodan jälkeiset rauhanturvaamisongelmat. Nato ei selvinnyt sodan jälkihoidosta lehden mielestä yhtä hyvin kuin sotimisesta.

Yhdessä tapauksessa Naton rauhanturvaajat joutuivat seisomaan vieressä ja odottamaan vahvistusjoukkoja, kun albaanit ryöstivät ja tuhosivat serbikoteja. Tämä on anteeksiantamatonta, ja Naton komentaja on pyytänyt anteeksi. -- Loput Nato-joukot tarvitaan pikaisesti paikalle. Jun 23 1999

Kaksi kuukautta ensimmäisten Nato-joukkojen tulon jälkeen Kosovo on edelleen väkivaltainen ja täynnä laittomuuksia. -- Nato pitää järjestystä yllä epätydyttävästi ja epätasaisesti. Aug 6 1999

On kuitenkin nähtävissä, että ilmasodan loputtua puhe ”yhtenäisestä rintamasta” siirtyy kohti yksittäisiä maita ja kuva Natosta muuttuu hajautuneemmaksi. Kosovossa operoivat nyt eri maiden Nato-sotilaat, jolloin myös kritiikki on sallitumpaa.

Naton tehokkuus lain voimaan saattamisessa vaihtelee sektorilta toiselle, brittivyöhyke toimii kohtalaisen hyvin, muut laahaavat perässä. Naton Kosovo-komentajan täytyy määrätä yhdenmukaisemmat ja tiukemmat standardit. Aug 6 1999

Useimmat serbit ovat paenneet Kosovon pohjoisosaan, jossa ranskalaiset Nato-komentajat ovat virheellisesti suvainneet ”epävirallisten jakolinjojen” synnyin. Nov 24 1999

Kaiken kaikkiaan New York Times kohtelee Natoa vaativasti, mutta lempeästi. Huolimatta Naton maailmalla osakseen saamasta suuresta arvostelusta Timesin

kommentointi ei yllä juuri koskaan kielteiseksi. Natoa suomitaan mutta ei tuomita. Kiitosta tulee lopulta koko sodan käymisestä.

Ei ole liian aikaista päätellä että ilmahyökkäys oli oikeutettu. Jun 17 1999

Kiitos Naton päättäväisyyden ja Venäjän rakentavan rauhanvälityksen -- pakolaisten pitäisi pystyä palaamaan kotiin ja etnisen puhdistuksen pitäisi loppua. Jun 4 1999

4.3.2 Amerikka kantaa vastuun

Kun kyse on niin amerikkalaisjohtoisesta organisaatiosta kuin Natosta, sotilasliittoa ja sotilasliiton johtomaata on vaikea erotella toisistaan. New York Times puhuu Natosta useimmiten muodossa Yhdysvallat plus liittolaiset eikä peittele mielikuvaa ikään kuin Clinton yksin päättää mitä Nato pommittaa. Myös ansiot liittouman saavutuksista osoitetaan useimmiten Clintonille.

Clinton auttoi Kosovoa pääsemään irti brutaalista serbivallasta ja pakolaisia pääsemään kotiinsa. Jul 30 1999

Ilmakampanja osoitti, että Yhdysvallat ja sen liittolaiset voivat toimia päättäväisesti demokraattisten periaatteiden puolesta ja etnistä väkivaltaa vastaan Euroopassa. Jun 17 1999

Mutta ei vapautta ilman vastuuta. Paitsi menestys myös Naton epäonnistumiset ovat suurimman jäsenmaan harteilla eikä lehti anna Yhdysvaltojen asemasta yksinomaan ruusuista kuvaa.

On tullut selväksi, ettei tästä konfliktista tulla saamaan uutta "salamavoittoa" Yhdysvalloille. Apr 2 1999

Tulevissa etnisissä konflikteissa Yhdysvaltojen ja kumppaneiden täytyy olla paremmin valmistautuneita hoitamaan pakenevia ihmislaumoja. Apr 11 1999

Paljon puhuva esimerkki on, että Kiinan lähetystöiskun yhteydessä lehti vierittää vastuun virheestä suoraan Pentagonille ja tuskin mainitsee Natoa.

Washingtonilla on seliteltävää Pekingille. Sillä on on seliteltävää myös Amerikan kansalle. Selonteon mukaan "joku valitsi väärän rakennuksen". May 10 1999

Joka tapauksessa ei jää epäselväksi, kenelle lehti sanansa osoittaa eli kuka tahtipuikkoa heiluttaa.

Clintonin hallinnon täytyy marssittaa Amerikan diplomaattiset ja sotilaalliset resurssit Milosevicin taivuttamiseen, jotta tämä lopettaa Kosovon etnisen albaaniväestön terrorisoinnin. Sep 20 1998

Clinton johtanut prosessia tällä viikolla painokkaasti tuomalla esiin avainperiaatteitaan. Apr 8 1999

Pommituksia pitää kiihdyttää. -- Jos se vaatii Naton yksiköiden lisäämistä, Clintonin ei pitäisi epäröidä tehdä niin nopeasti. Mar 30 1999

Hegemonian eduista New York Timesilla on selvä näkemys: Kosovon-tapauksessa ei pidä tehdä sitä "virhettä", että odotellaan kaikkien jäsenmaiden tai YK:n turvallisuusneuvoston yksimielisyyttä.

Jos Yhdysvallat ei pysty taivuttamaan kaikkia Nato-johtajia puolelleen, sen pitäisi koota halukkaiden liittouma. Tarvittaessa Amerikan tulee toimia yksin. Sep 20 1998

YK:n turvallisuusneuvoston pitäisi antaa valtuutus voimankäytölle. Jos se epäonnistuu -- Naton pitäisi siirtyä eteenpäin. -- Jos kaikki liittouman jäsenet eivät ole halukkaita väliintuloon, Washingtonin, Lontoon ja muiden kumppaneiden pitäisi olla valmiita toimimaan yksin. Oct 2 1998

Kosovo kirvoittaa lehdeltä myös laajempaa analyysia supervallan roolista. Kannanotot ovat useimmiten kriittisiä tai kielteisiä, eli Times kantaa selvästi huolta Yhdysvaltain suunnasta.

Nyt kun kylmä sota on ohi, Yhdysvaltain täytyy keksiä uudet laskelmat milloin sen turvallisuus on uhattuna ja milloin voimankäyttö tarpeen. Kosovo on testi. May 2 1999

Tarkoittaako se, että jäljelle jääneellä supervallalla on ei-vältettävissä oleva velvollisuus toimia humanitaarisena poliisina? -- Tässä uudessa maailmassa raivoisa hyökkäys Kosovoon vaatii vastauksen. Apr 18 1999

Muutamassa pitkässä kirjoituksessa huolen sana suunnataan erityisesti Amerikan kansalle.

Tulevina päivinä amerikkalaisten täytyy pohtia, miten elintärkeitä nämä intressit ovat Amerikalle. -- On tullut hetki kansalliselle keskustelulle siitä, kuinka syvästi maa haluaa olla mukana Kosovon puolustamisessa. Apr 18 1999

Monista amerikkalaisista näyttää, että kestävä rauha Balkanilla on toivoton tavoite. -- Vaikka historian aliarviointi on vaarallista, on yhtä virheellistä yliarvioida se. Mar 7 1999

Todellinen uhka Amerikan globaalien sitoumuksen perinteelle ei ole välttämättä poliittinen vaan sukupolvellinen. Nyt kasvaa sukupolvi, jolla ei ole suhdetta toiseen maailmansotaan ja vain hämärä muisto kylmästä sodasta. -- Molempien puolueiden pitäisi korostaa laajaa maailmankuvaa, joka määrittää Yhdysvaltain johtajuuden ja laajemman diplomaattisen sitoutumisen kansallisen turvallisuuden ja globaalien vakauden välttämättömiksi osiksi. Oct 31 1999

Jälkimmäisestä lainauksesta voi päätellä myös sen, että Times pitää Yhdysvaltain maailmanlaajuista johtoroolia tärkeänä. Lehti opastaa aktiivisesti Clintonia luovimaan ”uudessa” maailmassa.

Presidentti Clinton on alkanut hapuilla vastausta vaikeaan kysymykseen Amerikan roolista. -- Kosovo tarvitsee vastauksen, joka kumpuaa selkeämmästä politiikasta kuin Clinton ja kongressin ulkopoliittikan johtajat ovat antaneet. -- Clinton on ainoa, joka voi vetää kansallisen ”seminaarin” Kosovosta. -- Yksi Vietnamin opetus Clintonin pitäisi muistaa: näissä kiduttavissa tilanteissa presidentin pitää päättää ensin sydämessään ja mielessään tarkalleen mitä haluaa ja vasta sitten hakea tukea kansalta ja kongressilta. Apr 18 1999

Amerikkalaiset ansaitsevat selkeämmän selonteon Amerikan tavoitteista. -- Clinton on kertonut kyllä Kosovon sotilaalliset ja poliittiset tavoitteet yksityiskohtaisesti, mutta ei ole onnistunut kytkemään niitä laajempiin Amerikan etuihin. -- Clintonin tavoitteet ovat ihailtavia ja tavoiteltavia -- mutta hänen täytyy asettaa ne laajempaan viitekehykseen. -- Minkä tahansa tien Clinton valitseekin, maan täytyy olla vakuuttunut että se on uhrausten arvoista. May 2 1999

Opastus ulottuu käytännössä kaikkeen toimintaan, missä Yhdysvallat on mukana.

Amerikkalaisdiplomaattien pitää tavata riippumattomia aktivisteja säännöllisesti. Oct 22 1998

Washingtonin täytyy luovuttaa kaikki tiedot sotarikostuomioistuimelle Milosevicin syyttämiseksi. Jan 20 1999

Tämä ei riitä. Clintonin täytyy organisoida ilmasilta tarvikkeiden saamiseksi pakolaisille ja lähettää sotilaita rajalle jakamaan avustuksia. Apr 3 1999

Valkoisen talon pitäisi kulissien takana rohkaista Venäjää ottamaan rakentava rooli. Apr 6 1999

Washington ei saa uskoa Ivanovin selityksiin, että joukkojen siirto oli virhe. Jun 14 1999

Times ei epäröi antaa presidentille ohjeita myös sodankäyntiin.

Naton täytyy nopeasti tuhota Jugoslavian ilmatorjuntakalusto ja siirtyä sitten Jugoslavian tankkeihin Kosovossa. Mar 26 1999

Liittouman pitäisi keskittää iskunsa Serbian joukkoja vastaan Kosovossa, vaikka ilmatorjuntajärjestelmiä, lentokenttiä ja muita sotilaskohteita Pohjois- ja Keski-Serbiassa ei saakaan unohtaa. Mar 30 1999

Nyt paras strategia on paikallistaa ja pommittaa serbijoukkoja Kosovossa, jotta heidän huoltolinjansa ja viestintäverkot häiriintyvät ja iskeä komentoasemiin ja muihin sotilaskohteisiin Belgradin ulkopuolella. Apr 2 1999

New York Timesin asennetta Yhdysvaltoihin voisi siis kuvata opettavaiseksi tai holhoavaksi. Lehti kannustaa mutta vaatii paljon. Kannanotot kulkevat käsi kädessä Nato-kannanottojen kanssa, joskin liittoumaan verrattuna Yhdysvaltojen johtoa

käsitellään tunteikkaammin. Kun kehuja annetaan, ne ovat vuolaita, ja kun arvostelulle on aihetta, sitä ei säästellä.

Clinton näki viisaasti tämän mahdollisuuden, ja Strobe Talbott auttoi taitavasti saamaan Venäjän yhteisen rauhansopimuksen kantavaksi voimaksi. Jun 6 1999

Kosovo näyttää vaativan kosolti kärsivällisyyttä ja epävarmuuden sietokykyä suurvallalta, joka on kasvanut tottumaan nopeisiin, kiistattomiin ja suhteellisen verettömiin sotavoittoihin ulkomailla. Tämä koskee erityisesti presidentti Clintonia ja hänen avustajiaan, joiden täytyy vastustaa houkutusta reagoida jokaiseen taistelutilanteen muutokseen välittömällä pommitusten kiihdyttämisellä. Apr 2 1999

Kokonaisuutena Yhdysvallat on Kosovo-pääkirjoitusten monisävyisin toimija. Oli puhe pommituksista, pakolaisista, sotarikostuomioistuimesta tai Serbian kansalaisyhteiskunnasta, aina löytyy tilaisuus kommentoida Yhdysvaltojen toimia. New York Timesin Amerikka kantaa vastuun sekä Natosta että Euroopasta että maailmasta.

4.3.3 Rauhan pommit

New York Timesin asenne pommituksiin ei jää vivahteiden varaan: lehti kannattaa voimankäyttöä voimalla ja alusta asti.

Belgradia pitää painostaa intensiivisesti, tarvittaessa voimankäytön uhalla. Sep 7 1998

Washingtonin täytyy vahvistaa diplomaattiaansa valmistautumalla sotilaalliseen toimintaan. Sep 20 1998

Lehti pitää sotilaallista reagointia välttämättömänä heti syksyllä 1998 – muuten kymmenet tuhannet pakolaiset ”jäätävät kuoliaaksi Kosovon kukkuloilla”.

Ulkopuolisen väliintulon tarve on kiireellinen. -- Jos Milosevic ei vetäydy päivien sisällä, Naton pitäisi iskeä Serbian sotilaskohteisiin. -- Sotilaallisen voiman käyttö ei ole paras tapa hoitaa Kosovon konfliktia - mutta Milosevicin etninen puhdistus ja hyökkäykset viattomia kohtaan ovat tuoneet maailman sotilaallisen reaktion partaalle. Oct 2 1998

Jos Milosevic hylkää Amerikan tarjoukset, Naton koneiden pitäisi olla lähtövalmiudessa välittömästi. Oct 8 1998

Lokakuussa neuvotellun aselevon jälkeen lehti hiljenee pariksi kuukaudeksi, mutta konflikti eskaloituu jälleen tammikuussa niin Nato-areenoilla kuin pääkirjoitussivulla. Kannanotoissa toistuu viesti, että Nato ei saa lipsua uhkauksestaan Milosevicin edessä.

Milosevic näyttää luottavan siihen, että Nato on liian hajalla käyttäkseen voimaa. -- Naton täytyy toteuttaa uhkauksensa jos Milosevic jatkaa uhmaustaan. Jan 20 1999

On huolestuttavia merkkejä, että länsi saattaa tehdä tarpeettomia myönnytyksiä saadakseen Milosevicin yhteistyöhön. -- Pommitusten uhka pitää toteuttaa jos Milosevic ei allekirjoita sopimusta. Feb 18 1999

Jos albaanidelegaatio palaa Ranskaan valmiina allekirjoittamaan rauhansopimuksen -- Nato on vapaa pakottamaan Milosevic ruotuun ilmaiskulla. Feb 24 1999

Maaliskuussa alkaa olla selvää, että sotaa kohti mennään ja painopiste siirtyy yllätyksestä perusteisiin. Kun voimankäytön tarpeellisuutta paukutettiin tähän asti Nato-päätäjille, iskujen oikeutusta vyörytetään nyt laajalle yleisölle.

Milosevic ajaa Yhdysvaltoja ja Nato-liittolaisia sotilaallisen konfliktin partaalle. -- Clintonilla ja Euroopan johtajilla on oikeus hyökkäykseen, koska Milosevic on röyhkeästi uhmannut konfliktin jokaista ratkaisuyritystä. Mar 18 1999

Pommitusten täytyy alkaa nopeasti, ennen kuin Milosevicin riehunta vaatii enemmän ihmishenkiä. -- On myös Amerikan intressi estää sotaa leviämästä, mahdollisesti Nato-maihin Kreikkaan ja Turkkiin. Lisäksi uhkan vieminen päätökseen on pelote muille, jotka tappaisivat viattomia tulevaisuudessa. -- Jos Milosevic käyttäytyy tapansa mukaan, hän saattaa pyytää pommituksille taukoa muutaman päivän sisällä. Mar 24 1999

Ilmaiskut ovat täysin oikeutettuja. -- Naton tavoite on suojella siviilejä vammauttamalla Jugoslavian armeija ja lisäksi pakottaa Milosevic hyväksymään kompromissisopimus, jonka albaanien edustajat ovat jo hyväksyneet. Mar 25 1999

Samalla Amerikan kansaa aletaan valmistella pommitusten riskeihin. Koska vastassa on ”yksi Euroopan vahvimmista armeijoista”, kansalaisten on syytä varautua tappioihin.

Jugoslavian asevoima on vahva ja hyvin varusteltu uudenaikaisella ilmatorjunnalla. Siten ilmasota on todennäköisesti vaarallisempi länsipiloteille kuin Bosnian pommituskampanja neljä vuotta sitten tai tänäkin päivänä jatkuvat Irakin ylilennot. Mar 24 1999

On olemassa huomattava riski, että Jugoslavian puolustus ampuu alas Nato-koneita. Jugoslavian armeija on Euroopan suurimpia ja vahvimpia. Mar 25 1999

Ylitsepusuava itsevarmuus kokee kuitenkin muutaman päivän sisällä kolauksen, kun Milosevic ei antaudukaan. Syntyy tarve vakuuttaa liittoumalle, ettei periksi saa antaa.

Ajan myötä liittouman pitäisi pystyä painostamaan Milosevicin joukkoja ja lopulta voittamaan. Mar 28 1999

Takkuilevasta alusta huolimatta Naton ilmayliherruuden pitäisi ajan myötä syövyttää Serbian vastustus ja tuoda Milosevic poliittiseen sopuun. Apr 11 1999

Ajan kanssa iskut voivat murtaa Milosevicin vastarinnan ja saada hänen kansansa kärsivällisyyden loppumaan. Apr 13 1999

Merkille pantavaa on, että sodan kiivaimpina hetkinä New York Times käyttäytyy kuin yksi kenraaleista.

Nato-kenraali Wesley Clark lupasi eilen ”systemaattisesti hyökätä, hajottaa, halventaa, tuhota ja hävittää” Jugoslavian armeijan, ellei Milosevic hyväksy rauhansuunnitelmaa. Jugoslavian pitäisi ottaa tuo uhka todesta. Mar 26 1999

Kunnes Milosevic tekee niin, Naton täytyy koota kaikki mahdollinen ilmavoimansa ja suunnata se Milosevicin murhajokkoja vastaan. Mar 31 1999

Neuvotteluasemat riippuvat paljolti siitä, kuinka paljon vahinkoa Nato aiheuttaa Serbian armeijalle ennen kuin tulitauko saadaan aikaan. Mitä suuremmat vahingot, sitä suurempi vaikutusvalta. Apr 8 1999

Siviiliuhreja Times pitää valitettavana tosiasiana.

Niin tuskallista kuin ilmasota joskus onkin – eilen 10 ihmistä kuoli junaan osuneessa iskussa – Naton pitää jatkaa iskuja. -- Toisin kuin serbit, liittouma ei tarkoituksella iske siviileihin. Apr 13 1999

Missä tahansa pommikampanjassa tulee varmasti uhreja, sekä siviili- että lentäjämennyksiä. Mar 24 1999

Iskut Aleksinacin asuinalueella olivat valitettavat. Mutta toistaiseksi liittouma on pitänyt siviiliuhrit minimissään tarkkuusammuksien ansiosta. Serbian joukot sitä vastoin ovat tarkoituksella kohdistaneet aseensa siviileihin marssiessaan raaasti läpi Kosovon. Apr 7 1999

Kuvaava on etenkin Djakovican harhapommitusten jälkeen julkaistu kirjoitus.

Tämä oli traaginen ja kohtalon ivaama onnettomuus tässä sodassa. Mutta kuten Clinton oikein huomautti, onnettomuuksia ei voida erottaa sodasta ja olisi suurempi tragedia supistaa pommituksia tai kohtuuttomasti rajoittaa pommien kohdelistaa.

--

Kun satoja koneita lentää vuorokauden ympäri vauhdilla vieraassa maastossa ja pilvisessä säässä, on mahdollista että siviilejä vahingossa kuolee tai haavoittuu. Naton täytyy tehdä kaikkensa minimoidakseen siviiliuhrit, mutta se ei voi välttää niitä kokonaan. Vain Slobodan Milosevic voi tehdä sen. -- Kaikkein suurin uhka albaaneille ovat Serbian poliisi ja armeija. Naton pommit ovat paras toivo saada tuo uhka poistumaan. Apr 16 1999

New York Times siis kannustaa liittoumaa voimakkaasti jatkamaan iskuja, vaikka vahinkoja sattuu. Myös muihin sodan riskeihin lehti asennoituu ”realistisesti”.

Toiminnan vaarat täytyy suhteuttaa toimimattomuuden vaaroihin.

--

On olemassa riski, että pommituskampanja saa serbit kostamaan albaaneille vielä suuremmalla julmuudella. Mutta sen riskin albaanit ovat valmiit ottamaan toivoen, että pommitus hillitsee Serbian hyökkäystä. Mar 24 1999

Ei ole liioittelua väittää, että New York Times käy suoranaista kampanjaa pommitusten puolesta. Tämä näkyy muun muassa siinä motiivien määrässä, joita lehti pommituksille

tarjoaa – konfliktin eläessä perusteet elävät. Kun syksyllä painottiin siviilien suojelemista ja Bosnian kokemuksia, helmi–maaliskuussa rummutetaan ”Milosevicin pakottamista sopimukseen” ja ”murhaamisen välitöntä pysäyttämistä”.

Tarkoitus on rajoittaa Milosevicin kykyä hyökätä Kosovon kansaa kohtaan, ja saada hänet allekirjoittamaan rauhansopimus jota turvaisivat Naton rauhanturvajoukot. Mar 24 1999

Naton täytyy joko taivuttaa Milosevic hyväksymään kansainvälinen rauhansopimus tai tuhota hänen kykynsä terrorisoida Kosovon asukkaita, tappaa heidän johtajiaan ja ajaa heitä pois maaltaan. Mar 30 1999

Huhtikuussa kirjoituksiin alkaa ilmaantua yhä voimakkaampia vetoamuksia pakolaisten puolesta. Voimankäytöllä mahdollistetaan karkotettujen albaanien kotiinpaluu ja estetään kriisiä leviämästä Balkanille. Samalla sopimukseen pakottaminen on lieventynyt ”Milosevicin sotilaallisen kyvyn syövyttämiseksi” ja hyökkäyksen pysäyttäminen ”hidastamiseksi”.

Lisääntyvät ilmaiskut eivät voi estää Serbian julmuuksia, mutta ne voivat hidastaa serbien etenemistä ja lopulta ajaa Milosevicin etsimään poliittista ratkaisua. Apr 2 1999

Naton koko ilmakampanjan ydin on lopettaa tappaminen ja Kosovon vainottujen albaanien karkotukset. Apr 16 1999

Toukokuussa joudutaan kuitenkin myöntämään, että pommitusten tarkoitusta on tarve selventää.

40 päivän pommituksen jälkeen Kosovon poliittinen ja sotilaallinen kuva on muuttunut tavoilla, joita Valkoinen talo ja Nato eivät täysin odottaneet. -- Yksi alkuperäisistä tavoitteista, albaanien suojeleminen, on osoittautunut epärealistiseksi. Kenraali Wesley Clark on myöntänyt, etteivät liittouman pommit voi pysäyttää verenvuodatusta.

--

Tämä tarkoittaa, että sotaa käydään nyt pääasiassa Kosovon tulevaisuuden vuoksi, mitä on vaikeampi määritellä ja myydä amerikkalaisille kuin viattomien siviilien suojelua – ja saada aikaan yksin ilmavoimalla, vaikkakaan ei mahdotonta. May 2 1999

Silti New York Times ei muuta missään vaiheessa suhtautumistaan voimankäyttöön.

Silloinkin kun pommitukset kirjoittavat lehdeltä katkeria kommentteja, kritiikki kohdistuu Natoon eikä itse voimankäytön periaatteeseen.

On syytä kummastella, suunnittelivatko Nato-komentajat ilmakampanjasta tarpeeksi voimakasta. -- Enemmän ilmavoimaa pitää tuoda peliin, vaikka se huolestuttaa joitakin Nato-jäseniä. Mar 31 1999

Lehti ei kertaakaan myönnä, että iskujen seuraukset olisivat tuhoisia tai että iskut pitäisi keskeyttää. Edes suurvaltasuhteita horjuttanut Kiinan lähetystöpommitus tai kesäkuun alustava rauhansopimus eivät olleet riittäviä syitä ”myönnytyksiin”.

Kiinan suurlähetystön tuho on valitettava, mutta ei syy epäviisaille myönnytyksille Kosovossa. May 12 1999

Täytyy varmistaa, ettei sopimusta laimenneta -- pommitusten täytyy loppua vasta kun merkittävä osa serbijoukoista on vetäytynyt. Jun 4 1999

Naton ei pidä epäröidä jatkaa serbijoukkojen pommittamista niin kauan kuin Milosevic jarruttaa rauhaa. Jun 8 1999

Niinpä voimasta tulee eräällä tavalla itsetarkoitus. Vaikka New York Times osoittaa tiedostavansa ilmavoiman puutteet --

Ei ole takeita siitä, että yksin ilmaiskut saavat Milosevicin taipumaan. Mar 25 1999

Sovinnaisen viisauden mukaan ilmavoima ei yksin tuo Belgradia neuvottelupöytään. Mar 26 1999

Ilmavoima ei ole tehokkain tapa taistella hajautuneita joukkoja vastaan vuoristoisessa ja metsäisessä Kosovossa. Apr 11 1999

-- ja muistuttaa, ettei voimankäyttö ole paras tapa ratkaista kriisejä --

Milosevic ei ansaitse noin hillittyä asennetta, mutta voimankäytön täytyisi olla viimeinen keino. Oct 8 1998

Tavoitteen saavuttaminen ilman pommeja olisi diplomaattinen voitto. Oct 14 1998

Naton ei pidä ryhtyä pommituksiin kevyesti, varsinkaan muuttaakseen tavan jolla hallitus kohtelee kansalaisiaan. Mar 18 1999

-- syksystä 1998 kesään 1999 Timesin repertuaariin mahtuu käytännössä yksi vaihtoehto: sotilaallinen vaihtoehto. Lopussa pommitukset halutaan julistaa menestykseksi.

Pitkäjänteiset pommitukset ovat olleet tehokkaampia kuin monet kriitikot ovat myöntäneet ja suurimmalta osin toteutettu maltilla ja siviilit huomioon ottaen. Vaikka ilmavoimalla ei ehkä yksin voiteta sotaa, tämä konflikti osoitti että ajan myötä sillä voidaan murtaa vastustajan tahtoa. Jun 4 1999

On kunnioituksenosoitus Amerikan sotilasteknologialle ja Nato-piloteille, että melkein 10 000 lennon aikana yhtään lentäjää ei menetetty ja vain kaksi konetta putosi. Amerikkalaisten ei pitäisi laskea samanlaisen menestyksen varaan jokaisessa konfliktissa, mutta Serbian ja Irakin pommitukset osoittavat että Amerikan asejärjestelmä päihittää useimmat ilmatorjuntakalustot. Jun 17 1999

4.3.4 Maahyökkäys horisontissa

Sotilaalliseen vaihtoehtoon kuului myös kysymys maajoukoista, jota New York Times punnitsee koko konfliktin ajan. Maaoperaation kannattaminen oli lehdelle ilmaoperaatiota huomattavasti vaikeampaa, mikä näkyy heilurimaisessa käyttäytymisessä. Lokakuussa maajoukkoja vastustetaan, tammikuussa harkitaan, helmikuussa kannatetaan, maaliskuussa vastustetaan ja huhtikuussa taas harkitaan.

Naton jalkaväkeä tai panssareita ei pidä lähettää serbien karkottamiseen. -- Jos jonkinlaisia rauhanturvajoukkoja lopulta tarvitaan, ne pitää kerätä ensisijaisesti Euroopan armeijoista. Oct 8 1998

Kuten Bosniassa, rauhan ylläpito Kosovossa voi vaatia Naton maajoukkoja, mitä Ranska ja Englanti kannattavat ja mitä Washington oikeutetusti harkitsee. Jan 29 1999

Amerikkalaisia rauhanturvajoukkoja on sopiva käyttää, koska Kosovon asukkaat sitä toivovat. Feb 18 1999

Washingtonissa kasvavat paineet lähettää Nato-joukkoja Kosovoon, mukaan lukien amerikkalaisia. Clintonin pitäisi vastustaa tätä. Ilmakampanjalle pitää antaa aikaa ennen kuin muita taktiikoita harkitaan. Mar 30 1999

Vaikka maajoukkojen käytön pitäisi olla viimeinen oljenkorsi, Clintonin ja Euroopan liittolaisten pitäisi alkaa suunnitella invaasiota, koska se saattaisi painostaa Milosevicia diplomaattiseen ratkaisuun. Apr 13 1999

Tässä on syytä tehdä ero rauhaa turvaavien ja rauhaan pakottavien joukkojen välille, joista Times puhuu ristiin. Lehti suhtautuu lähtökohtaisesti hieman myönteisemmin amerikkalaisotilaiden lähettämiseen rauhanturvatehtäviin kuin taistelutehtäviin. Toisaalta todellisuudessa kyse olisi osittain samoista Nato-sotilaista, minkä lehtikin tuo esiin.

Monia yksikköjä voisi käyttää rauhanturvaamiseen jos sota päättyy. May 20 1999

Huhtikuun loppupuolella Times asettuu tukemaan maavoiman käyttöä. Samoin kuin pommituksissa, lehti heittäytyy kampanjoimaan maajoukkojen kokoamisen puolesta. Se on lehden mukaan ainoa väylä päästä pattitilanteesta eteenpäin.

Välitön kysymys kuuluu, lähettääkö maajoukkoja -- Vastauksen pitäisi olla myöntävä. Apr 23 1999

Jos mieliala Naton sisällä muuttuu, Clinton tekisi viisaasti alkaessaan siirtää joukkoja ja aseita Balkanille -- Kongressin ei pitäisi sitoa Clintonin käsiä. Apr 29 1999

Times perustelee maaoperaation valmistelua ennen kaikkea pelotteella: jo asialla uhkailu loisi Miloseviciin painetta eikä ”joukkoja olisi pakko käyttää”.

On valitettavaa, että Nato-kokous vältteli maajoukoista puhumista -- Lisäpaine saattaisi tuoda Miloseviciin vipinää. Apr 27 1999

Invaasion optio on pidettävä ilmassa, edes Milosevicin painostamiseksi. May 2 1999

Ratkaisevien päätösten aika lähestyy nopeammin kuin luullaan. -- Jos Nato haluaa pitää kiinni mahdollisuudesta hyökätä Kosovoon maitse ennen lumentuloa, joukkojen kokoaminen pitäisi aloittaa nyt. -- Maajoukon läsnäolo ei tarkoita, että sitä on pakko käyttää, mutta sen poissaolo tekee invaasiolla uhkailun tyhjäksi. May 20 1999

Loppujen lopuksi pelotevaikutuskaan ei riitä: kesäkuun alkuun mennessä lehti on valmis kannattamaan maahyökkäystä Kosovoon. Silmiinpistävää on, että saman päivän lehdessä kun rauhansopimus allekirjoitettiin, lehti painostaa presidenttiä valmistautumaan maasotaan.

Rauhanturvaajat kerääntyvät Balkanille tulevina päivinä, ja samat yksiköt ovat käytettävissä jos maahyökkäykseen päädytään. Mutta maasodan tekeminen enemmän kuin tyhjäksi uhkaukseksi vaatii ainakin 100 000 sotilaan kokoamista ja paljon isomman osuuden amerikkalaisia kuin mitä pelkkään rauhanturvaamiseen on suunniteltu. Panssarivaunuja, tykistöä ja muita raskaita aseita täytyy tuoda alueelle, kuten myös ammuksia, polttoainetta ja muita tarvikkeita, monimutkainen logistinen tehtävä, jonka saavuttaminen veisi kuukausia. Jos Clinton haluaa pitää hyökkäyksen ilmassa, niin kuin hänen pitäisi, Yhdysvaltojen ja Naton täytyy alkaa koota joukkoja nyt.

--

Clintonin tämänpäiväisen tapaamisen huippusotilaskomentajien kanssa pitäisi antaa hänelle mahdollisuuden arvioida maahyökkäyksen riskejä. Ne ovat huomattavat, ja kongressi ja Amerikan kansa suhtautuvat hyökkäykseen varovaisesti. Jos Milosevic estää rauhan, tänä kesänä kansakunnan ja Naton on päätettävä pitäisikö maajoukkoja käyttää. Mutta elleivät sotilaat ja aseet ole paikoillaan syyskuun alkuun mennessä, maahyökkäyksen valinnanvaraa ei ole ennen ensi kevättä. Jun 3 1999

Onkin väistämätöntä kysyä: mitä jos sopimukseen ei olisikaan päästy? Olisiko maasota alkanut ja kuinka kauan se olisi kestänyt? Mikä on median rooli tässä kuviossa?

4.3.5 Diplomatiia voiman tueksi

Kun vertaa kuinka usein kenraalit saavat äänensä kuuluviin New York Timesissa, diplomaatit jäävät auttamatta toiseksi. Tai tosiasiaassa seitsemänneksi – toimijoiden tulolistalla Kosovon rauhanneuvottelijoiden ohi kiilaavat muiden muassa Venäjä ja Yhdysvaltain kongressi.

Diplomatian olemassaolo on Timesille selvästi tärkeä asia, mutta käytännössä siihen ei panna järin toivoa. Ainakaan yksin – sovittelun tie tarvitsee tuekseen voimaa ja kovia otteita.

Diplomatia on parempi keino pakolaisongelman ratkaisuun, mutta ei toimi ellei Milosevic tiedä, että vaihtoehtona on voima. Sep 20 1998

Yhdysvaltojen ja Naton vaikein haaste on sekoittaa diplomatiaa ja voimaa keskenään saadakseen Milosevic neuvottelupöydän ääreen uhraamatta sotilasliiton tavoitteita. Apr 15 1999

Aina Rambouillet’iin asti voiman ja diplomatian tasapainottelua pidetään pääkirjoituksissa arvossa – pessimistisesti, mutta kuitenkin. Vaikka kommentit rauhanneuvottelijoita kohtaan ovat tyytymättömiä, ”sovittelulle pitää antaa mahdollisuus”.

Richard Holbrooke, Amerikan lähettiläs, on tarjonnut Milosevicille anteliasta sopimusta. -- Milosevic ei ansaitse noin hillittyä asennetta, mutta voiman käytön täytyisi olla viimeinen keino. Oct 8 1998

Holbrooken järjestämä sopimus, voi pelastaa henkiä, jos Yhdysvallat ja Euroopan liittolaiset panevat sen pöytästä tähtäntöön. -- Tavoitteen saavuttaminen ilman pommeja olisi diplomaattinen voitto. Oct 14

Lännen täytyy tehdä kaikki mahdollinen pitääkseen osapuolet mahdollisen sopuosiinnun tiellä. -- Rauhannäkymät eivät ole hyvät. Mutta ne eivät ole tuhoutuneet. Feb 24 1999

Rambouillet’n epäonnistuttua ”Milosevicin jääräpäisyyden vuoksi” sävy muuttuu nopeasti sotaisaksi ja kannanotot keskittyvät voimapolitiikkaan. Neuvotteluvaihtoehtoa tuskin mainitaan kuukauteen.

Toistaiseksi Milosevic ei ole selvästikään kiinnostunut diplomaattisesta ratkaisusta. -- Kunnes hän tekee niin, Naton täytyy koota kaikki mahdollinen ilmavoimansa ja suunnata se Milosevicin murhajoukkoja vastaan. Mar 31 1999

Pommituseuforian osoittaututtua ennenaikaiseksi diplomatiavetoomukset palaavat agendalle. Nyt toiveet asetetaan Venäjään ja neuvotteluja tähän asti vetänyt yhteysryhmä jätetään taka-alalle.

Venäjän pääministerille Jevgeni Primakoville täytyy antaa mahdollisuus nähdä onko Milosevic valmis hyväksymään diplomaattisen ratkaisun. Belgradin ulkopuolella pommitustaukoa ei tarvita, mutta Naton täytyy pidättäytyä tulituksesta pääkaupungin yllä kun venäläisjohtaja on siellä. Mar 30 1999

Diplomaattisten ponnistelujen pitää jatkua ja Venäjän historialliset siteet Serbiaan voivat tehdä siitä tärkeän puhukumppanin. Mar 31 1999

Jos Venäjä haluaa ottaa hedelmällisen roolin konfliktin päättämisessä, mitä Valkoinen talo nyt viisaasti rohkaisee, Clintonin täytyy suostutella Moskova hyväksymään Naton ehdot tai likeiset sellaiset. Apr 8 1999

Venäjän myötä rauhanvälitystä aletaan tuoda muutenkin esiin aktiivisena ja myönteisenä toimintana.

Kun diplomaattinen aktiviteetti on nousemassa ja Naton ilmaiskut pikkuhiljaa puremassa, Clintonin hallinnon ei ole liian aikaista alkaa miettiä yleiskaavaa hyväksyttävissä olevalle rauhansopimukselle. Apr 8 1999

Diplomatia tarvitsee myös aikaa toimiakseen. -- Venäjä on edelleen paras toive rauhan välittämisessä. -- Washingtonin haaste on antaa Kremlille diplomaattista menettelytilaa leikkaamatta Naton tavoitteita. Apr 13 1999

Diplomaattiset ponnistelut todennäköisesti voimistuvat nyt kun Venäjä on ottanut johtavan roolin konfliktin välittämisessä. Apr 29 1999

Kaikki mainitut keinot voivat tukea tärkeää diplomaattista kierrosta, joka alkaa tänään Moskovassa. Apr 27 1999

Ilmaiskujen pitkittyessä asenne diplomatiaa kohtaan muuttuu optimistisemmäksi. Ero iskuja edeltäneeseen aikaan on selkeä: kun sotaa ennen rauhanhieronta esitettiin hahmottomana ja turhauttavana prosessina – syystä tai syyttä – nyt sitä kuvataan ”ponnisteluksi”, johon myös Nato osallistuu.

Mutta eilen diplomaatit olivat Saksan johdolla ensimmäistä kertaa sodan alettua yhtä aktiivisia kuin kenraalit. Apr 15 1999

Kun Jugoslavian sota astuu toiselle kuukaudelle, Nato etsii voiman ja diplomatian yhdistelmää joka taivuttaisi Milosevicin rauhansopimukseen. -- Nato on osoittanut joustavuutta neuvotteluissa -- Tällä hetkellä paras strategia on painaa eteenpäin pommituksilla, järjestää öljysulku ja olla mielikuvituksellinen diplomatiapyrkimyksissä. Apr 27 1999

Nato-johtajien täytyisi kiihdyttää diplomaattisia ponnistelujaan, mutta kunnes Milosevic ottaa tarvittavat rauhanskeleet, pommituksissa ei pidä pitää taukoa. May 3 1999

Mutta silti Naton on yhä katsottava diplomaattien perään: lehti passittaa Clintonia huolehtimaan, että neuvottelut viedään läpi leikkaamatta sotilasliiton tavoitteita.

Presidentti Clintonin täytyy varmistaa, että minkä tahansa sopimuksen yksityiskohdat pitävät kiinni hänen ja muiden Nato-johtajien lausumista periaatteista. -- Ei ole riittävä syytä keskeyttää pommituksia ennen kuin Milosevic lopettaa murhaavan hyökkäyksensä, alkaa vetää joukkojaan ja sitoutuu Bonnin periaatteisiin. Vasta sitten vakavat neuvottelut voivat alkaa. May 7 1999

Mitä suuremmat vahingot, sitä suurempi vaikutusvalta Natolla on neuvotteluissa. Sotarintaman epävarmuuksien valossa Washingtonin ja liittolaisten olisi epäviisasta kuuluttaa rauhansuunnitelman yksityiskohtia ennen neuvotteluja. Apr 8 1999

Tietysti jokaista diplomaattista avausta pitää kokeilla. Mutta pommituksia ei tule keskeyttää. May 3 1999

Diplomatia-kannanotoissa näkyy mielenkiintoisesti teeman ja toimijoiden ero: rauhanprosessiin suhtaudutaan läpi konfliktin myönteisemmin kuin itse rauhanneuvottelijoihin. Lopussakaan lehti ei suo sataprosenttista luottamusta neuvottelijoihin.

Clintonin ja Euroopan liittolaisten täytyy varmistaa, ettei rauhansopimusta laimenneta. Suomen presidentti Martti Ahtisaari, yksi suunnitelman arkkitehteistä, sanoi ettei hänellä ollut epäilystään etteikö Milosevic ymmärtänyt sen ehtoja. -- Mutta Milosevicilla on pitkä maine rauhansopimusten heikentäjänä. Jun 4 1999

Vaikka sota päättyy sekoittamalla voimaa ja diplomatiaa ja Times kannustaa rauhanvälittäjien pyrkimyksiä, tosiasia on, että lehti kommentoi diplomatian mahdollisuuksia huomattavasti laiskemmin kuin voimankäytön mahdollisuuksia. Sotataktiikkaan verrattuna rauhantaktikka saa pääkirjoituksissa eri luokan palstatilan. Pommituksia ohjeistetaan yksityiskohtaisesti, mutta sovitteluprosessiin lähinnä viitataan ”sellainenkin on menossa”. Ero näkyy myös toiminnan aktiivisuudessa: rauhaa puuhataan kulisseyssä, sotaa käydään vimmaisesti lehden otsikoissa, riveissä ja rivien välissä.

4.3.6 Siviilien valikoitu hätä

Alku on dramaattinen, suorastaan sydäntä särkevä.

Kosovon kukkuloilla yölämpötila laskee lähelle nollaa ja se tarkoittaa että kuolema on tulossa. -- Maailman täytyy pitää heidät hengissä. Sep 7 1998

Kylmyyden ja nälkään nääntymisen kausi lähestyy Kosovon albaanipakolaisia. Sep 20 1998

Syy, miksi albaanit tekevät kuolemaa, tehdään heti selväksi.

Slobodan Milosevic on kiistänyt, että serbijoukot suorittavat etnistä puhdistusta, mutta monet kylät Kosovossa näyttävät jo Bosnialta. -- Kosovossa Milosevic tekee sen taas. Sep 7 1998

Serbian turvallisuusjoukot ovat harjoittaneet kapinallisten kukistamisen nimissä samanlaisia etnisiä puhdistuksia kuin Milosevicin liittolaiset Bosniassa. Sep 20 1998

Kosovossa on siis menossa Bosniaan rinnastettavissa oleva etninen puhdistus, jossa serbit tappavat viattomia albaaneja. Kieli on tunteellista ja kirjoitukset hätää tihkuvia.

Viime päivinä on kuultu repiviä kertomuksia serbijoukkojen tekemistä naisten, lasten ja vanhusten verilöylyistä. -- Milosevicin etninen puhdistus ja hyökkäykset viattomia kohtaan ovat tuoneet maailman sotilaallisen reaktion partaalle.-- Talvi on tulossa ja sadat tuhannet etniset albaanit on ajettu kodeistaan vuorille ilman suojaa ja ruokaa. Oct 2 1998

Serbijoukot ovat ajaneet kymmeniä tuhansia etnisiä albaaneja kodeistaan, joista monet kuolevat pian kylmissä metsissä elleivät serbit vetäydy Kosovosta. Oct 8 1998

Lokakuussa kriisitunnelmat laantuvat Holbrooken sopimuksen myötä ja pakolaiset poistuvat pääkirjoitussivulta lähes puoleksi vuodeksi. Naton ja Milosevicin keskinäisen nokittelun ja Rambouillet'n aikana siviilit näyttäytyvät sivulla lähinnä satunnaisena todisteena Milosevicin julmuudesta, muuten pakolaisten ahdinko nousee agendalle seuraavan kerran huhtikuun alussa.

Elleivät Yhdysvallat ja Euroopan liittolaiset kiirehdi apua alueelle, tuhansia henkiä on vaarassa. Apr 3 1999

Vetoomusten suma alkaa viikon pommitusten jälkeen. Tällä kertaa pakolaisten avuksi ei vaadita väliintuloa, vaan rahaa.

Rahaa, ruokaa ja lääkkeitä tarvitaan epätoivoisesti. Naton joukot voivat rakentaa Albaniassa väliaikaisia suojia ja jakaa avustuksia. Mar 30 1999

Naton pitäisi toteuttaa lupauksensa siirtää 100 000 pakolaista väliaikaisiin koteihin Länsi-Eurooppaan. Apr 7 1999

Pakolaisia vastaanottavat maat tarvitsevat myös apua, ettei taakka revi hajalle heidän hauraita yhteiskuntiaan. Apr 1 1999

Vaatimukset kohdistetaan ennen kaikkea Yhdysvaltoihin ja Eurooppaan, joiden vastuulla pakolaisongelman hoito lehden mukaan on. Kannanottoja siivitetään yksityiskohtaisilla kuvauksilla ihmiskohtaloista.

Näkymät itkevistä aliravituista lapsista, lapsiinsa tarraavista uupuneista äideistä ja vanhoista miehistä, jotka heikosti hamuavat leipäpalaa, todistavat voimallisesti välittömästä avuntarpeesta. Apr 3 1999

Kymmenet tuhannet odottavat pääsyä rajan yli sulloutuneinan vuorille ja laitumille ilman vettä ja ruokaa. -- Taudit ja kuolema vaanivat pakolaisleirejä ellei apua ole saatavilla. -- Eurooppa ei ole nähnyt yhtä äkillistä ja mammuttimaista pakolaisvyöryä sitten toisen maailmansodan. Apr 3 1999

Nämä ihmiset ovat jo läpikäyneet helvetin. Apr 9 1999

Vastuu itse pakolaisongelman syntymisestä ei sen sijaan ole Nato-mailla – pommituksilla ei ole tekemistä asian kanssa.

Milosevicin kiihtynyt teurastus Kosovossa ei johdu pommituksista. Se alkoi kauan ennen kuin ilmaiskut alkoivat. Mar 30 1999

Milosevicin joukkojen julmuuden takia Kosovon konflikti on synnyttänyt pakolaiskriisin, joka uhkaa epävakauttaa koko Balkanin. Apr 3 1999

Pakolaiset ovat paenneet Kosovosta viime vuodesta lähtien, kun Serbia aloitti terrorikampanjansa paikallista albaaniväestöä vastaan. Heidän määränsä on kasvanut viime kuukausina, kun Milosevic on kiihdyttänyt väkivaltaa.

--

Pakolaisongelma on kasvanut nopeammin kuin kukaan aavisti, koska kukaan ei odottanut, että Milosevic yrittäisi poistaa kokonaisen albaaniväestön. Naton täytyy auttaa tämän epäinhimillisen käytöksen seuraamuksissa. Apr 1 1999

Lopputulokset on kaksijakoinen: New York Times vaatii kiihkeästi maailmaa kantamaan vastuunsa humanitaarisesta katastrofista, mutta samaan aikaan näkee Naton ”auttavan” katastrofin ”seurauksissa”. Lehti pitää albaanisiviilien hätää voimallisesti ja ansiokkaastikin esillä, mutta samalla ei voi ohittaa sitä seikkaa, että humanitaarinen huoli ei ulotu Naton tai KLA:n serbiuhreihin: uhrin rooli on varattu ainoastaan Kosovon albaanikansalle.

Näillä kuoleman kentillä ei käyty taisteluita. Uhrit olivat siviilejä, enimmäkseen taisteluikäisiä miehiä mutta myös nuoria lapsia, naisia, vanhuksia ja erityisesti niitä, joilta loppuivat Saksan markat ryöstelevien serbijoukkojen edessä. Jun 21 1999

Kaikki mahdollinen täytyy tehdä, jotta albaanipakolaiset saadaan kotiin ja heidän kylänsä jälleenrakennettua. He ovat Milosevicin politiikan ensimmäiset uhrit ja heidän täytyy olla ensimmäiset rauhasta hyötyjät. Jun 4 1999

4.3.7 Albaaneita – onko heitä

Albaanikansan toiset kasvot ovat New York Timesille huomattavasti kimurantimpi asia. Kosovolaisten poliittiselle ja sotilaalliselle johdolle uhrin osa istuu huonommin, joten New York Times päätyy menemään sieltä missä aita on matalin: jättämään heidät huomiotta. Aivan kuin sisällissotaa ei olisi olemassa, KLA:n toimia ei kommentoida kertaakaan ennen kesäkuun puoliväliä 1999.

Rauhan laatu riippuu tulevina kuukausina suuresti KLA:n yhteistyökyyvystä. Sopimusehdoissa ei mainita KLA:n tavoittelemaa itsenäisyyttä, mutta pommituksilla voitettiin kosovolaisille korkea poliittinen autonomia ja mahdollistettiin yli miljoonan ihmisen turvallinen kotiinpaluu.

--

KLA:n maahyökkäys auttoi ilmaiskujen viimeisinä päivinä saamalla serbijoukot avoimille paikoille, joissa Nato saattoi iskeä, luultavasti nopeuttaen konfliktin päättymistä. Jun 11 1999

On hämmästyttävä journalistinen laiminlyönti, että Kosovon sodan kolmas osapuoli ilmestyy pääkirjoituksiin vasta sodan päätyttyä. Vielä vinompaan valoon lehden tasapuolisuus joutuu, kun albaanien ohittamista peilaa serbien ylenpalttista ruotimista vasten: serbijoukkojen rikoksia esitellään pääkirjoituksissa päivä toisensa jälkeen. Kun ohittamisen syyksi ei myöhemmin paljastu sekään, että albaanit olisivat harmittomia, voidaan New York Timesin konfliktista tarjoaman kuva kyseenalaistaa.

Pitkäaikainen uhka on, että KLA:n jäsenet tekevät Kosovosta kovan linjan sotilasdiktatuurin. Vaikka KLA on suosittu, monet albaanit pelkäävät sen valtaa tietoisina joidenkin johtajien ja taistelijoiden rikoksista. Jun 23 1999

Sodan jälkeen käsitys albaaneista realisoituu nopeasti. Kun heidät aletaan noteerata aktiivisina toimijoina, noteraaminen ei ole suinkaan positiivista.

Nato-joukkojen täytyy kiinnittää nopeasti erityishuomiota albaanisissien aseistariisuntaan ja serbisiviilien suojelemiseen, kun koston houkutus pysyy suurena. Jun 21 1999

KLA:n poliittinen johtajuus ja sotilaallinen komentoketju ovat häilyviä ja epäselviä. -- Poliittinen taisto käydään nyt KLA:n pragmaattisten ja radikaalien siipien kesken. -- Jos KLA riisuu itsensä aseista, monet sen taistelijoista voivat siirtyä poliisivoimiin, tekemään autonomiasta ja turvallisuudesta todellisuutta. KLA:n vastustus tuomitsisi Kosovon vain uuteen murheeseen ja verenvuodatukseen. Jun 11 1999

Kannanotot muuttuvat aina vain kielteisemmiksi, kun kostotoimet yltyvät.

Kun serbijoukot ovat poissa, suurin haaste rauhalle ovat albaanisissit. -- Yhdessäkin tapauksessa Naton rauhanturvaajat joutuivat seisomaan vieressä ja odottamaan vahvistusjoukkoja, kun albaanit ryöstivät ja tuhosivat serbikoteja. Jun 23 1999

14 serbiviljelijän väijytysmurha viime viikolla on synkkä merkki siitä, että kuusi ja puoli viikkoa ensimmäisten Nato-sotilaiden tulon jälkeen perusturvallisuutta ei ole pystytty perustamaan. -- Jotkut ryöstäjistä saattavat tulla KLA:n riveistä. KLA:n johdolla – joka on siis suostunut yhteistyöhön Naton kanssa – on velvollisuus suitsia jäseniään tuollaisilta iskuilta. Jul 27 1999

Paikalliset rosvot, KLA:n ryöstösiipi ja Albaniasta saapuvat jengit ovat käyttäneet tilaisuutta hyväkseen ja terrorisoineet serbejä ja mustalaisia ajamalla heitä kodeistaan. -- KLA:n poliittinen siipi on tuominnut äskettäiset serbien surmaamiset. Mutta KLA:n täytyy tehdä enemmän varmistukseen tehokkaan kurin. -- KLA:n johtajien täytyy painostaa jäseniään luovuttamaan raskaat aseensa välittömästi. Aug 6 1999

Mutta Times korostaa koko ajan, että myös albaanit ovat edelleen osaltaan uhreja, ja vyöryttää osavastuun tappamisen elpymisestä Natolle.

Mutta Kosovossa ei ole vielä tarpeeksi Naton rauhanturvaajia suojelemissa serbejä pelottelulta, hakkaamiselta tai pahemmalta. -- Toistaiseksi alle puolet Nato-joukoista on saapunut, mikä jättää monet kylät valvomattomiksi ja tekee KLA:n aseistariisunnan valvomisesta vaikeaa. Jun 23 1999

Mutta aseistetut rosvojoukot ovat hyökänneet myös Kosovon albaanien ja mustalaisten kimppuun. -- Kosovossa on raportoitu lähes 200 murhaa kuutena viime viikkona, ja lähes puolet uhreista on edelleen albaaneja. -- Nato-joukkojen täytyy suojella aggressiivisemmin mustalaisia ja serbejä kuin myös albaaneja. -- Yhteiskunnan jälleenrakennus ei voi alkaa ennen kuin Nato vakiinnuttaa tyydyttävämmän rauhan. Jul 27 1999

Sama kalvaa Kosovon albaaneja: kaupanpitäjiä kiristetään ja epäillyt entisten serbiviranomaisten kanssa yhteistyötä tekevät albaanit pelotellaan tai murhataan. Välitön vastaus huonontuvaan tilanteeseen pitää tulla Natolta. -- Naton täytyy myös harkita lempeää suhtautumistaan KLA:an, jonka aseiden luovutuksen takarajaa on venytetty ja joka odottaa näkevänsä entiset taistelijansa uusissa poliisivoimissa. Aug 6 1999

Onkin pantava merkille, että albaanikuva realisoituu, mutta tiettyyn pisteeseen asti.

Albaanit syyllistyvät väkivaltaisuuksiin ”kostaessaan” serbeille – heidän aiemmista rikoksistaan ei puhuta mitään. Albaanien rooli konfliktissa säilyy loppuun saakka samana kuin se esitettiin lukijoille syksyllä 1998: Milosevicin aikaansaamana vastarintana. Terroristimenneisyyteen New York Times ei viittaa kertaakaan.

Milosevic on kieltänyt poliittiset ja kansalaisyhteisyydet Kosovon albaanienemmistöltä ja muuttanut autonomisen alueen vähemmistön hallitsemaksi Serbian provinssiksi. Tämä on synnyttänyt aseellisen vastarintaliikkeen, joka tavoittelee täyttä itsenäisyyttä Kosovolle. Sep 20 1998

Albaanien arvostelu ei missään vaiheessa yllä serbien mustamaalauksen tasolle eikä albaanikapinallisia missään vaiheessa kunnolla tuomita. Vaikka pääkirjoitusten lomasta voi vielä konfliktin alkupuolella löytää pari tuomitsevaa lausetta KLA:n rikkomuksista, ne kuitataan tähän tyyliin:

Molemmat osapuolet ovat toistuvasti rikkoneet tulitaukosopimuksen osia. Albaanisissit ovat surmanneet serbipoliiseja, ottaneet sotilaita panttivangeiksi, salakuljettaneet aseita ja uudelleen koulutautuneet. Mutta Milosevicin rikkomukset ovat pahempia. Jan 20 1999

Myös Rambouillet'n vähäisistä – serbeihin verrattuna olemattomista – albaaniviittauksista paistaa lehden hämmennys, miten näihin ”uhreihin” pitäisi suhtautua. Kannustuksen kaapuun puettut maininnat kielivät tosi asiassa siitä, että albaanit ovat hyviä tyyppisiä niin kauan kuin he tukevat Naton vaatimuksia.

Albaanit ovat olleet vakavasti otettavia ja yhteistyökykyisiä neuvottelijoita, mutta eilen he vaativat kansanäänestystä itsenäisyydestä kolmen vuoden kuluttua. -- Heidän pitäisi vetäytyä vaatimuksesta nopeasti. -- Painostamalla kansanäänestyksellä albaanit vaikeuttavat Naton voiman käyttöä Milosevicia vastaan. Feb 22 1999

Albaanineuvottelijat tekivät eilen osansa rauhan mahdollistamisessa pehmentämällä vaatimustaan kansanäänestyksessä. -- Albaanit saattavat vaihtaa kurssia ja vaatia taas kansanäänestystä. Tämä upottaisi mahdollisuuden itsehallintoon ja Naton suojeluun, jota Kosovon albaaniväestö ansaitsee ja tarvitsee. Feb 24 1999

Eilen albaanisissien komentajat viisaasti hyväksyivät rauhansuunnitelman. Mar 13 1999

Voidaankin kysyä, olisiko muu kuin passiivisen pakolaisen rooli vienyt pohjaa pois voimankäytön perusteelta, ”sorretun etnisen ryhmän suojelemiselta”? Oli albaanien toimien tukahduttaminen kuinka tietoista tai tiedostamatonta tahansa, se ei pyyhi pois tahraa, että lehti maalasi todellisuutta sodan päättymiseen asti ruusuisemmilla väreillä kuin oli tarpeen.

4.3.8 Milosevic: murhaajan muotokuva

Kenellekään ei ole varmasti jäänyt epäselväksi, mitä New York Times ajattelee herrasta nimeltä Slobodan Milosevic. Sanavalinnat tyrannista, teurastajasta ja roistosta hyppäävät silmille kirjoituksesta toiseen. Serbijohtajan rooli sinetöidään aineiston ensimmäisessä kirjoituksessa.

Milosevic on luomassa samat dilemmat ulkomaailman kanssa kuin Bosniassa. -- Milosevicin kohtelemisen kumppanina ei ole hyväksyttävä tapa auttaa pakolaisia. Sep 7 1998

Konfliktin asetelma tehdään harvinaisen selväksi: edessä on uusi Bosnia, tilanteeseen tehoaa vain voima ja syyllinen kaikkeen on Milosevic.

Kuten Bosniassa, Kosovossa Milosevic näyttää kunnioittavan diplomaattisia vetoamuksia vain jos niitä säestetään voimalla. Sep 20 1998

Yhdysvaltain hallitus on tehnyt virheen suostuessaan yhteistyöhön Milosevicin kanssa. Sep 7 1998

Voimankäyttö esitetään väistämättömänä, koska ”Jugoslavia ajaa maailmaa sotilaallisen yhteenoton partaalle”. Times ei selvästi usko Milosevicin tapauksessa diplomatian mahdollisuuksiin eikä tämän neuvotteluvalmiuteen.

Milosevic ei taivu ilman raskasta painostusta. Naton pitää valmistautua pitämään pommituksia yllä kunnes hän antaa myöten ja aloittaa ne uudelleen jos hän perääntyy vähänkään. Jan 29 1999

Jugoslavian presidentti Milosevic on torjunut kaikki mielekkään diplomatian ponnistukset ja rikkoen omia aiempia sitoumuksiaan pannut pystyyn sotaretken Kosovon viattomia siviilejä vastaan. Mar 25 1999

Toistaiseksi Milosevic ei ole selvästikään kiinnostunut diplomaattisesta ratkaisusta. Mar 31 1999

Nato päinvastoin on lehden mukaan osoittanut kaiken mahdollisen joustavuutensa, ja vastuu sodan alkamisesta on Milosevicilla.

Milosevicille on annettu kaikki mahdollisuudet lopettaa hyökkäys ja kaikki varoitukset siitä mitä tapahtuu, jos hän ei tee niin. Mar 24 1999

Milosevic on röyhkeästi uhmannut konfliktin jokaista ratkaisuyritystä. -- Neuvottelut Ranskassa päättyvät todennäköisesti epäonnistumiseen, koska Milosevic vaati yhtäkkiä sopimukseen muutoksia, joita on mahdoton hyväksyä, ja on kieltäytynyt hyväksymästä Naton rauhanturvajoukkoja. -- Hän on rikkonut kaikki lupauksensa. Mar 18 1999

Koska sovittelu Milosevicin kanssa ei kannata, Times kokee velvollisuudekseen varoittaa Nato-johtajia jatkuvasti vastustajan oveluudesta.

Washingtonin täytyy varoa Milosevicin harhautuksia. Päätäväisyyden puute vain rohkaisee häntä. Oct 2 1998

Milosevic on parantumaton ja Washington on saavuttanut vain hengähdystauon hänen julmuuksistaan. Oct 14 1998

Mutta tuollainen valtiomiestaidon näyte [antautuminen] ei sopisi Jugoslavian diktaattorin luonteeseen. Mar 26 1999

Milosevic epäilemättä hakee kaikkia mahdollisia etuja, mitä hän voi löytää, jos neuvottelut alkavat etuajassa. May 7 1999

Milosevicin ei saa antaa etenkään ”sanella” mitään ehtoja.

Suurin vaara on, että länsimaat antavat Milosevicin sanella ehdot. Feb 18 1999

Milosevic on mestari voittamaan myönnytyksiä, eikä hänelle pidä suoda niistä yhtään. Feb 22 1999

Milosevic odottaa voivansa jakaa lännen ja voittaa myönnytyksiä – hänen ei saa antaa sanella ehtoja. Mar 13 1999

Turhaan lepsuiluun ei ole varaa edes sodan loputtua, vaan imagotyö jatkuu loppuun saakka.

Ellei Milosevic pelaa diplomaattisia pelejään, sota Jugoslaviassa on päättymässä. -- Milosevicilla on pitkä maine rauhansopimusten heikentäjänä. -- Milosevic epäilemättä ajattelee omaa poliittista selviytymistään, mikä on aina hänen päällimmäinen huolenaiheensa. Jun 4 1999

Milosevic on mestari käyttämään lykkäystä, yllätystä ja hämmennystä vastustajiensa jakamiseksi ja nyt hän käyttää kaikkia kolmea heikentääkseen Belgradissa viime viikolla sovittua rauhansopimusta. Jun 8 1999

Milosevic on kohdannut laajoja protesteja ennenkin ja osoittautunut vastustajiaan ovelammaksi. Jul 9 1999

Mutta kolikon kääntöpuoli on, että Milosevicin ominaisuudet heijastetaan kaikkiin serbeihin. Konflikti yksinkertaistetaan me–ne-muotoon: joko olet meidän puolellamme tai olet Milosevicin puolella.

Masentavaa kyllä, Serbian julkinen mielipide tukee alustavasti Milosevicia, samoin perinteiset liittolaiset kuten Venäjä. Mar 26 1999

Vakavinta on ehkä se, että kun heidän maanmiehensä tappoivat tuhansia viattomia, valtaosa serbeistä valitsi puolensa – he eivät huomaa tai eivät välitä. Jun 21 1999

Sävyille ei ole serbiretoriikassa sijaa eikä serbikansaa kohtaan osoiteta sympatiaa edes rauhansopimuksen jälkeen.

Niin kauan kuin Milosevic on vallassa suurin osa jälleenrakennusavusta ei kantaudu Serbialle, mikä on oikein. Tarkoituksena ei ole rankaista serbejä vaan nopeuttaa Milosevicin romahdusta. Jul 30 1999

Washington on oikeassa vastustaessaan kaikkea muuta kuin humanitaarista apua Serbialle niin kauan kuin Milosevic on vallassa. Ei Belgradin lentoyhteyksien korjaamista, polttoaineen kuljetuksia tai siltojen jälleenrakennusta. Oct 12 1999

Julmien ominaisuuksien liittäminen Slobodan Miloseviciin ei ole missään määrin aiheetonta, mutta viholliskuva on hyvin kapea ja vahvasti personoitu. Serbeistä tai Serbiasta ei ole puolentoista vuoden aikana yhtään myönteistä kannanottoa. Lehti tuntuu tihkuvan henkilökohtaista vihaa: serbiosapuolen pahuus muuttuu pääkirjoitussivulla niin arkiseksi asiaksi, että lukijan on mahdotonta nähdä serbejä inhimillisessä valossa.

Kansalaisyhteiskunta

Jugoslavian johtoon kohdistuneesta vastenmielisyydestä huolimatta kansanryhmien toisenlaisetkaan äänet eivät pääse New York Timesin sivuilla kulumaan. Sekä Serbian että Kosovon kansalaisyhteiskuntaa sivutaan pääkirjoituksissa vain muutaman kerran. Lehti suhtautuu kaikenlaiseen oppositioon kannustavasti ja vaatii länsimaita auttamaan rohkeita toisinajatteliijoita.

Washington ei ole vielä tajunnut, että riippumattomat aktivistit ovat olennainen osa demokraattisen Serbian rakentamista ja paras tapa murtaa Milosevicin valta. -- Useimmat Belgradissa vierailevat diplomaatit tapaavat vain Milosevicin miehiä, mikä vahvistaa hänen asemaansa ja lähettää viestin ettei länsi välitä eri mieltä olevista serbialaisista. Oct 22 1998

Tässä pilkahtaa yksi Timesin vahvuuksista: demokratian puolestapuhujana lehti on elementissään eikä epäröi painostaa maailmaa toimiin epäkohtien korjaamiseksi – silloin kun lehden mielestä epäkohtia on. Oli lehden ylireagoineista mitä mieltä tahansa, lehdelle voi antaa pisteitä siitä että se läksyttää vallanpitäjiä myös Serbian kansalaisyhteiskunnan unohtamisesta. Erityisesti sananvapausloukkauksiin puuttumista Times vaatii näkyvästi.

Lännen pitäisi auttaa riippumatonta mediaa elvyttämään lähetyksensä Montenegron puolelta. Jun 21 1999

Lännen pitää edistää demokratiaa myös tukemalla riippumatonta mediaa ja opposition pormestareita. Jun 29 1999

Lännen pitäisi myös auttaa itsenäistä mediaa, ehkäpä Montenegrosta käsin, ja rohkaista yhtenäistä oppositiota. Jul 9 1999

Kansalaisyhteiskunta saa siis New York Timesilta vähäistä huomiota osakseen.

Pommihässäkässä ”paras tapa murtaa Milosevicin valta” unohtuu kuukausiksi, mutta jo se että kirjoituksista nousee kategoria *kansalaisyhteiskunta*, on positiivista. Milosevicin vastustajatkaan eivät tosin selviä kritiikittä.

Kuitenkin jopa nämä rohkeat itsenäiset journalistit ovat osoittaneet vähän kiinnostusta sitä kohtaan, mitä serbikansalaiset tekivät albaaneille sodan aikana. Jun 21 1999

Osoitus tavallisten serbien selväjärkisestä ajattelusta on ilahduttava, mutta tuskin saa aikaan nopeaa vallanvaihdosta. -- Demokratia ei voi tulla Serbiaan ulkoapäin. Opposition täytyy oppia virheistään. Jul 9 1999

4.3.9 Venäjälle kiitos

Serbien slaaviserkkuihin venäläisiin Times suhtautuu huomattavasti myönteisemmin.

Venäjä saa kiitosta osallistumisestaan rauhanprosessiin ja lopuksi koko konfliktin sovittelusta.

Kiitos Naton päättäväisyyden ja Venäjän rakentavan rauhankäilyksen -- pakolaisten pitäisi pystyä palaamaan kotiin ja etnisen puhdistuksen pitäisi loppua. -- Boris Jeltsinin rohkea päätös liittoutua lännen kanssa huolimatta kansansa vastustuksesta jätti Milosevicin ilman uskottavaa liittolaista. Tshernomyrdin oli erityisen avuksi rauhansopimuksen kehittämisessä yhdessä Strobe Talbottin kanssa. Jun 4 1999

Ottaen huomioon Venäjän suuren roolin Kosovossa on erikoista, että New York Times pitää sen pitkään kirjoituksistaan sivussa. Ensimmäinen Venäjästä on 26. maaliskuuta 1999.

Masentavaa kyllä, Serbian julkinen mielipide tukee alustavasti Milosevicia, samoin perinteiset liittolaiset kuten Venäjä. Mar 26 1999

New York Times ei siis pitänyt Venäjää kannanotoissaan tärkeänä ennen kuin ilmasota oli alkanut. Edes Rambouillet'n sovitteluyritysten aikaan Venäjän osaa ei kommentoida mitenkään, vaikka maa osallistui neuvotteluihin. Yhteistyö aletaan nähdä arvokkaaksi pommitusten ensimmäisellä viikolla.

Diplomaattisten ponnistelujen pitää jatkua ja Venäjän historialliset siteet Serbiaan voivat tehdä siitä tärkeän puhokumppanin. Mar 31 1999

Siitä eteenpäin asenne ”rauhantekijään” muuttuikin myönteiseksi.

Venäjä on edelleen paras toive rauhan välittämisessä. Vaikka sota on yllyttänyt lännenvastaista mielialaa Venäjällä, Moskovan kärsimättömyys Milosevicin hurjuuksia kohtaan on kasvanut viime vuosina ja se tunnustaa etteivät Venäjän ja Serbian edut aina kohtaa. Washingtonin haaste on antaa Kremlille diplomaattista menettelytilaa leikkaamatta Naton tavoitteita. Apr 13 1999

Tie Kosovon rauhaan saattaa kulkea vielä Moskovan kautta. Huolimatta Venäjän retorisesta sotaisuudesta Naton pommituksia kohtaan ja pääministeri Primakovin epäonnistuneesta diplomaattimissiosta viime viikolla Venäjällä on valtakirja ja motivaatiota ottaa ratkaisijan rooli. Apr 6 1999

Paljon diplomaattista työtä on jäljellä, mutta kohtuullisen poliittisen sovun runko saattaa olla kohta kohdillaan, kiitos osaksi Venäjän rakentavan rauhanvälityksen. May 7 1999

Samalla kirjoituksiin tulee varovainen vire. Moskovaa ei saa ärsyttää.

Washingtonin täytyy hoitaa konfliktin diplomaattinen puoli varovaisesti, yrittäen minimoida jännitteet Moskovan kanssa. Mar 25 1999

Venäjä on toimittanut Serbiaan öljyä, ja Naton pitää työskennellä Moskovan kanssa välttääkseen yhteenoton venäläispolttoainetta kuljettavien tankkereiden kanssa. Liittoumalla ei ole varaa synnyttää sotilaallisia jännitteitä Venäjän kanssa tai ajaa Kremlä rauhantekijän roolista. Apr 27 1999

Times maalaa voimakkaasti kuvaa Venäjästä tienristeyksessä: maa voi joko valita lännen tai pahuuden. Yhdysvaltojen pitää ohjata tässä Jeltsiniä oikeaan suuntaan.

Se vaatii venäläisiltä suoraa puhetta serbiserkuille ja sen tasoista yhteistyötä Washingtonin kanssa, mikä voi olla epämurkavaa Kremlille, mutta Venäjä voi kasvattaa suuresti kansainvälistä asemaansa välittämällä poliittisen ratkaisun.

--

Sekä Primakov että hänen suojelijansa Jeltsin hyvin ymmärtävät, että Venäjän pitkän linjan taloudellisia ja diplomaattisia etuja palvelee paremmin yhteistyö Yhdysvaltojen ja Euroopan kuin Milosevicin kanssa. Valkoisen talon pitäisi työskennellä kulissien takana rohkaistaakseen Venäjän rakentavaa roolia. Apr 6 1999

Välillä suostuttelu saa miltei uhkailun piirteitä. Tilanteen kireys paistaa läpi esimerkiksi kirjoituksesta *Russia, Captive of History*.

Jos Venäjä haluaa koskaan pyrkiä irti perinnöstään, joka patoaa maan kehitystä, sen täytyy luopua uskollisuudestaan verisille tyrannelle kuten Slobodan Milosevicille ja Saddam Husseinille. Niin vaikeaa kuin se Jeltsinille voikin olla, hänen täytyisi käyttää tämä kriittinen hetki Euroopassa työntääksensä Venäjän kohti kestävämpää kumppanuutta lännen kanssa. Vain sitten Venäjä voi toivoa rakentavansa modernin talouden ja demokratian mitä sen kansa haluaa ja ansaitsee.

--

On useita syitä miksi Venäjä vielä tanssii Milosevicin kanssa. -- Slaavisolidarisuus, yhteiset Nato-antipatiat ja harras nationalismi voivat toimia hyvin Moskovassa ja Belgradissa, mutta ovat umpikujapolitiikkaa Venäjälle. Veljeileminen Serbian ja Valko-Venäjän kanssa ei elvytä Venäjän taloutta. Slaavilaisen kulttuurin, kielen ja identiteetin säilyttäminen on kunnioitettava tavoite, mutta ei hedelmällistä ulkopoliittikkaa. -- Seitsemän vuotta Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen, aikana jolloin demokratia ja taloudellinen yhdentyminen muotoilevat maailmaa, herrat Milosevic ja Hussein ovat menneisyyden jäänteitä.

--

Venäjän tulevilla kehityksellä on vähän tekemistä Kosovon kanssa ja paljon tekemistä sen kanssa, miten Moskova järjestää suhteensa Yhdysvaltoihin ja Eurooppaan. -- Venäjä tarvitsee paljon ulkomaista pääomaa ja kauppaa. Milosevicilta ei sitä heru. Apr 24 1999

Venäjän käsittelystä voi löytää samanlaista asennetta kuin albaaneja kohtaan: niin kauan kuin olette meidän puolellamme, tuemme teitä. Kehut eivät tule ehdoitta.

Kriittinen liike tapahtui eilen, kun Moskova erosi Serbian seurasta ja virallisesti kannatti kansainvälisiä turvallisuusjoukkoja. Liittymällä Yhdysvaltojen ja sen liittolaisten joukkoon Venäjä eristi Milosevicin yhä enemmän taistelussaan Naton kanssa. -- On toiveikasta, että Venäjä on harkinnut tarkemmin tukeaan Milosevicille ja näyttää päättäväiseltä sen suhteen, ettei anna Kosovon sodan murentaa siteitään länteen. May 7 1999

Joka tapauksessa suhtautuminen Venäjään säilyy myönteisenä kriisin loppuun asti, ja Kosovon sota päättyy suureen optimismiin Venäjän roolista.

Kun sota alkoi 11 viikkoa sitten, se uhkasi murtaa suhteet Venäjän ja lännen välillä. Sen sijaan se toi Moskovan ja Washingtonin lähemmäs toisiaan kun ne tekivät yhteistyötä diplomaattisen sopimuksen parissa. -- Kremlin halukkuus erota Milosevicista ja heittää tämän vaikutus lännen rauhannehtojen taakse on toiveikkaimpia kansainvälisiä kehityksiä kylmän sodan jälkeen.

--

Sodalla oli hintansa Venäjä-suhteille. -- Poliittinen laskeuma voi kestää vuosia. -- Mutta Jeltsinin toiminta osoittaa laajemman vision Venäjän tulevaisuudesta demokraattisena yhteiskuntana. -- Niin loogiselta kuin tämä päätös saattaa näyttää lännessä, se oli rohkea johtajuuden teko Moskovassa. -- Clinton ja Jeltsin, kaksi miestä kautensa loppusuoralla, voivat jättää kestävän lahjan maanmiehilleen jos he käyttävät hyödykseen Kosovossa syntyneen yhteishengen. Jun 6 1999

Optimismi haihtuu kuitenkin nopeasti, kun jännitteet purkautuvat rauhanturvaamiskysymyksessä.

Venäjä muistutti kaikkia, että Moskova kykenee mutkistamaan perusteellisesti sodanjälkeistä tilannetta Kosovossa. Kosovossa ei pitäisi olla tilaa Venäjän freelance-joukoille, mutta Moskovalla voi olla tärkeä

rauhanturvaamisrooli jos se työskentelee yhteistyössä Naton kanssa. -- Mikä tärkeintä, joukkojen läsnäolo on Moskovan voimakas kannanotto, että se aikoo vaatia itselleen vaikutusvaltaa Kosovossa, piti Nato siitä tai ei, eikä ole sillä tuulella että ottaisi käskyjä liittoumalta. Jun 14 1999

Kriittisyys ei kuitenkaan yllä avoimeksi arvosteluksi asti ja Venäjää ”ymmärretään”

loppuun saakka.

Sotilaallisten jännitteiden kiihdyttäminen Moskovan kanssa ei palvelisi kenenkään etuja. -- Mutta Naton täytyy tunnustaa, ettei Venäjän armeija voi tällä herkällä hetkellä ottaa suoria käskyjä liittoumalta. Jonkinlainen kasvojenpelastusmenettely on tarpeen, joka antaisi venäläisjoukoille tuntuvasti liikkumavaraa operaation sisällä. Venäjän yhteistyön turvaaminen on olennaista kaikelle. Jun 14 1999
Naton ja Venäjän sotilassuhteet ovat olleet vaikeat viime kuukausina. -- Venäjä on edelleen suuri eurooppalainen valta, ja sen roolin Kosovossa täytyisi heijastaa tuota asemaa. Valitettavasti suurimman osan Naton 11-viikkoisista pommituksista Venäjä pysytteli jurosti sivussa. Mutta viime viikkoina rakentava Venäjän diplomatia oli ratkaiseva verisen maasodan estämisessä ja oikeudenmukaisen rauhan varmistamisessa. Venäläisten rauhanturvaajien osallistuminen näillä ehdoilla voi vahvistaa tuota rauhaa. Jun 19 1999

Voikin summata, että New York Times käsittelee Venäjää silkkihansikkain.

Kuumimpinakin hetkinä suoraa kritiikkiä vältetään ja osapuolten hyväntahtoisuutta korostetaan. Itsehillintä näkyy hyvin kun Venäjän kohtelua vertaa Amerikan liittolaismaihin: Eurooppa-kommenteista vähän yli 20 prosenttia oli myönteisiä, Venäjä-kommenteista 60 prosenttia.

4.3.10 Euroopan hetki, osa 2

Eurooppa saa New York Timesissa suhteessa vähän myönteistä puhetta osakseen. Suurin osa kirjoituksista on kriittistä tasapainottelua myönteisten ja kielteisten argumenttien välillä. Euroopan toimet jäivät lehden odotuksista, mutta niihin ei oltu myöskään yksinomaan tyytymättömiä.

Suurinta närkästystä New York Timesissa herättää Euroopan maiden hajanaisuus ja saamattomuus. Maihin kohdistetaan kritiikkiä erityisesti avustuskysymyksissä.

Euroopan maiden täytyy lähettää apua ja tarjota turvapaikkoja pakolaisille. Britannia, Ranska, Saksa, Kreikka ja Turkki ja muut maat eivät voi väistää tätä vastuuta. Apr 3 1999

Vain harvat Euroopan maat ovat ilmoittaneet vapaaehtoisesti vastaanottajamaiksi. Tämän täytyy muuttua ja nopeasti. Apr 7 1999

Eurooppalaiset lahjoittajat ovat täyttäneet lupauksiaan hitaasti ja monet maat ovat vitkastelleet poliisijoukkojen lähettämässä. Nov 24 1999

Toinen läpileikkaava teema on maanosan sotilaallinen kriisinhallintakyky, joka vaivaa Timesia, mutta jonka kehitystä kehutaan.

Rauhanturvajoukot olisivat pääosin eurooppalaisia ja brittikomentajan alla. Tämä on rohkaisevaa kehitystä maanosalta, joka on pitkään riippunut amerikkalaisista turvallisuusetujensa puolustamisesta. Feb 18 1999

On rohkaisevia merkkejä, että Eurooppa saattaa olla tämän jälkeen valmis ottamaan suuremman roolin maanosan turvallisuuden ylläpitämisessä. Tämä olisi terveellistä sekä Euroopalle että Amerikalle. Mar 6 1999

Naton eurooppalaiset jäsenet ovat osoittaneet rohkaisevaa uutta itsevarmuutta, joka antaa olettaa Euroopan ottavan viimein enemmän vastuuta turvallisuuskysymyksissä. Mar 28 1999

Suunta on positiivinen, mutta epäkohtia riittää: yksi suurimmista on lehden mielestä Euroopan kyky kantaa vastuuta Natossa.

Jugoslavian ilmasota kiinnitti uutta huomiota Naton vanhaan ongelmaan: Sotilasliiton poliittisen päätöksentekoon ottaa osaa 19 maata mutta suurin osa sotilaallisesta voimasta – samoin kuin poliittisesta johtajuudesta – tulee yhdestä maasta, Yhdysvalloista.

--

Euroopan armeijoiden joukot ovat jo yhteensä suuremmat kuin Yhdysvaltojen, mutta suurimmaksi osaksi heikosti soveltuvia Bosnian tai Kosovon kaltaisiin kriiseihin. Liikkuvampia ja joustavampia joukkoja tarvitaan, jotka voisivat taistella kuukausia yhtä soittoa. Euroopan täytyy lisätä kapasiteettiaan kuljettaa joukkoja minne tarvitaan vähentäen riippuvuuttaan Amerikan kuljetuskoneista. Lisäksi Euroopan armeijat tarvitsevat nykyaikaisia komento- ja tiedusteluvälineitä.

--

Euroopan kyvyttömyys kantaa sotilaallista vastuutaan Natossa on ollut transatlanttisen kitkan päälähde. Yli puoli vuosisataa Hitlerin kukistamisen jälkeen ja yli vuosikymmen kylmän sodan päättymisen jälkeen Amerikan joukkojen ei pitäisi olettaa auttavan kuolettamaan jokaista Euroopan paikallista konfliktia. Jun 5 1999

Heti rauhansopimuksen jälkeen julkaistu kirjoitus kuvaa, kuinka turhauttavaksi Kosovon kokemus todellisuudessa muodostui. Kosovolla tuskin tarkoitetaan ”Euroopan paikallista konfliktia”, mutta ero kuukauden takaiseen maailmanpelastusretoriikkaan on selvä.

Jos Yhdysvallat ja Nato antavat tyrannin riehua Balkanilla, muilla tulenaroilla Euroopan alueilla voi nousta samanlaisia mullistuksia. Historia opettaa, että epävakaus Euroopassa vääjäämättä vahingoittaa Yhdysvaltoja ja voi saada aikaan laajempia konflikteja. May 2 1999

Kokonaiskuvasta päällimmäiseksi nousee New York Timesin kärsimättömyys Euroopan ”lepsiulua” kohtaan. Niin rauhanneuvotteluissa, pommituspäätöksissä kuin jälleenrakennuksessakin lehti vaatii liittolaisiltaan ryhdikkyyttä ja kovuutta – epäluulo kohdistuu erityisesti eurooppalaisten serbisympatioihin.

Yhteisryhmän eurooppalaisten valtioiden pitäisi lopettaa puheet maaperän myöntämisestä Milosevicille.
Feb 22 1999

Clintonin hallinto on huolissaan, että Euroopan maat antavat apua niin laajalla mitalla että se päättyy hyödyttämään Serbian hallitusta. Pelko on oikeutettu, sillä useat Euroopan maat ovat suhtautuneet rennosti apuun ja kaupankäyntiin Milosevicin kanssa. Oct 12 1999

Luottamuspuola päättämättömän joukkion kykyihin johtaa siihen, että Times vaatii toistuvasti Yhdysvaltoja ”taivuttelemaan Euroopan puolelleen”. Eurooppalaiset ovat elintärkeitä liittolaisia, mutta eivät lehden mukaan usein ymmärrä parastaan.

Clintonin ja Albrightin täytyy saada Euroopan johtajat liikkeelle. Sep 20 1998

Viimeisin Amerikan ponnistus saada aikaan rauhansopimus osoittaa, että Washingtonin vaikutusvalta ja johtajuus eivät ole helposti korvattavissa. Mar 6 1999

Valkoisen talon täytyy jatkaa avun johtamista, jotta byrokratia ja alueen epätasapainottuminen estetään.
Apr 7 1999

Ilman Amerikan vahvaa johtajuutta päätöksiä [maajoukoista] saatetaan lykätä tai möhliä. May 20 1999

Lehden käsitys Yhdysvaltain perimmäisestä viisaudesta on kirkas. Tämä näkyy myös siinä, että vaikka Eurooppa on osa Natoa, yksittäisiä Nato-maita mainitaan Yhdysvaltojen ohella harvoin. Jos kiitoksia erikseen annetaan, ne menevät tärkeimmille liittolaismaille Britannialle, Saksalle ja Ranskalle.

Erityisesti Ranska ja Britannia ovat osoittaneet itsevarmuutta. -- Keskustelut [Naton roolista] saavat uutta energiaa Euroopan ”nuoremman sukupolven” johtajista, kuten Saksan Gerhard Schröderistä ja Britannian Tony Blairista. Mar 6 1999

Silmiinpistävin muutos on tapahtunut Saksassa, joka vuosikymmenet ymmärrettävästi ja oikeutetusti karttoi sotilaallisia aktiviteetteja. -- Saksa on nyt valmis ottamaan paikkansa yhtenä Naton johtajajäsenenä. Euroopan Nato-maat eivät voi ottaa yhtä paljon vastuuta turvallisuudesta ilman vahvaa Saksan panosta. Mar 28 1999

Loppujen lopuksi liittouma ei kuitenkaan hajonnut, kun ilmahyökkäyksiä laajennettiin ja tehostettiin. Tämä oli suuressa määrin presidentti Clintonin, Britannian pääministerin Tony Blairin ja Ranskan presidentin Jacques Chiracin vakaan johtajuuden ansiota. Jun 17 1999

Sen sijaan Italiaa ja Kreikkaa kommentoidaan kielteisessä valossa.

Tietysti Euroopan tuessa on ollut epätasaisuuksia. Italia, sotilaallisesta osallisuudestaan huolimatta, ja Kreikka ovat ilmaisseet varauksia. Mutta laajempi kuvio on osoittanut Naton yksimielisen poliittisen hyväksynnän operaatiolle. Mar 28 1999

Horjuvien Nato-liittolaisten, kuten Italian ja Kreikan, pitää tajuta että epäaito rauhansopimus rohkaisisi Milosevicia suuntaamaan terrorinsa Balkanin muita kansoja kohtaan. Apr 7 1999

Ylivoimaisesti useimmiten Eurooppa on Timesille yksi paketti, josta puhutaan yhdellä suulla ”Euroopan hallituksina” tai ”Euroopan liittolaisina”. Euroopan unionia, josta usein on käytännössä kysymys, tuskin mainitaan. Tämä johtunee osaksi siitä, että EU on Yhdysvalloissa edelleen varsin tuntematon, osaksi siitä että Nato nähdään poliittisissa piireissä suvereeniksi transatlanttisen yhteistyön areenaksi. Vaikka kaikki Nato-kommentit koskevat myös eurooppalaisia jäsenmaita eli Euroopan ”läsnäolo” on nähtyä suurempi, laskutoimitukset eivät poista vaikutelmaa, että eurooppalaiset esitetään statistin roolissa. Niin kauan kuin Natossa vedetään yhtä, amerikkalaisvetoista köyttä, transatlanttinen kumppanuus voi hyvin. Työnjako on selvä: Nato-Eurooppa huolehtii konfliktin inhimillisestä puolesta, sotilaallinen panos on Nato-Amerikan heiniä. Toisaalta haukutkin menevät samoihin osoitteisiin: pakolais- ja jälleenrakennusongelmista syytetään eurooppalaisia, pommitusten virheet ovat amerikkalaisten kontolla.

Etyj

Jos EU ei ole New York Timesissa suuressa huudossa, vielä heikommasta uskottavuudesta kärsii Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö. Aselevon tarkkailua ja demokraattisia instituutioiden kehittämistehtävää hoitanut Etyj mainitaan pääkirjoituksissa kolme kertaa ja aina kielteisesti.

Naton valppautta tarvitaan, koska 2000 aselepotarkkailijaa tulevat Etyjistä. Ryhmällä, johon kuuluvat melkein kaikki Euroopan maat, ei ole yhtenäisyyttä ja selkärankaa toimia tehokkaasti serbien kanssa eikä se komenna sotilasjoukkoja. Oct 14 1998

Varsinkaan jälleenrakennuksen yhteydessä lehti ei peittele halveksuntaansa eurooppalaisten ”holhousmentaliteettia” kohtaan.

Etyj ehdottaa uusia sääntöjä uutismedialle, jotka voisivat vahingoittaa demokratian ja lehdistönvapauden ideaa. -- Itsenäisille toimittajille Euroopan koulutus- ja talousapu kelpaa kyllä, mutta he eivät tarvitse lisää ulkopuolisia kertomaan mitä he saavat ja eivät saa sanoa. -- Kosovo tarvitsee radioaaltojen sääntelyä, mutta tämä voidaan tehdä ilman Etyjin laajaa byrokratiaa. -- Etyjin lähestymistapa on viimeinen isku. Aug 30 1999

YK:n ja Etyjin virkailijat kuluttavat liikaa aikaa ja rahaa kilpailevien byrokraattisten imperiumiensa rakentamiseen. Nov 24 1999

4.3.11 YK siivoaa sotkut

Samalla tavoin kuin Etyjin myös YK:n ”byrokraattinen imperiumi” ei saa New York Timesilta kiitosta. Käsitys maailmanjärjestön kyvyistä hoitaa Kosovon kriisiä on ohut eikä sitä yritetä peitellä.

Kaikki osapuolet ymmärtävät, että tämä [rauhanturvaoperaatio] on ensisijassa Naton show YK:n mandaatin alla. Jun 10 1999

Ensimmäinen oire alhaisesta arvostuksesta on se, että YK saapuu New York Timesin näyttämölle myöhään. YK toivotetaan tervetulleeksi konfliktin sovitteluun, kun pommitukset ovat olleet menossa kolme viikkoa.

Diplomatia tarvitsee myös aikaa toimiakseen. YK:n pääsihteeri Kofi Annan on astumassa mukaan, minkä Clintonin hallinto asianmukaisesti toivotti eilen tervetulleeksi. Apr 13 1999

Kun YK:n pääsihteeri Kofi Annankin on tarjoutunut välittäjäksi, Milosevic ei voi valittaa potentiaalisten rauhantekijöiden puutteesta. Apr 15 1999

Alussa YK:n osuuteen suhtaudutaan myönteiseksi.

Jos mahdollista, joukot pitäisi lähettää YK:n mandaatin alla laajimman mahdollisimman tuen osoittamiseksi. -- Ellei muuta, YK:n osallistuminen tekisi ulkomaisen läsnäolon helpommaksi Belgradille. Jun 8 1999

Vaikka Kiina tuntee yhä tuskaa epäonnistumisesta lähetystöiskusta, sen ei pitäisi käyttää veto-oikeuttaan tärkeän YK:n Kosovo-päätöslauselman estämiseen. Jun 10 1999

Myös YK:n turvallisuusneuvoston mandaatti rauhanturvaoperaatiolle nähdään arvokkaaksi – toisin kuin paria kuukautta aiemmin. Muistutukseksi:

Neuvottelut Ranskassa päättyvät todennäköisesti epäonnistumiseen, koska Milosevic vaati yhtäkkiä sopimukseen muutoksia, joita on mahdoton hyväksyä, ja on kieltäytynyt hyväksymästä Naton rauhanturvajoukkoja. Mar 18 1999

Jos albaanit allekirjoittavat sopimuksen, Milosevicin torjunta kansainvälisiä rauhanturvajoukkoja kohtaan on ainoa jäljelle jäänyt este. Mar 13 1999

Sama YK-vetoisuus, johon sovittelu maaliskuussa kaatui, on noussut kesäkuussa tärkeäksi. Mutta huomion arvoista on, että asenne mandaattiin pysyy koko ajan ehdollisena. Sen puuttuminen ei ole este kriisin alku- eikä loppuasetyelmissä.

YK:n turvaneuvoston pitäisi antaa valtuutus voimankäytölle. Jos se epäonnistuu Venäjän vastustuksen vuoksi, mikä on todennäköistä, Naton pitäisi siirtyä silti eteenpäin. Oct 2 1998

Olisi parasta, jos YK:n turvallisuusneuvosto valtuuttaisi rauhanturvajoukot jotta vaikutelma yksinomaan Amerikan tai Naton operaatiosta poistuisi. Jun 4 1999

YK:n rooli Kosovossa on tärkeä, mutta ei syy laimentaa rauhanehtoja. -- Turvallisuusneuvostosta voi tulla hyvien aikomusten hautausmaa. Washingtonin täytyy vartioida että Kosovo-päätöslauselma pitää kiinni rauhanluonnoksesta. Se tarkoittaa muun muassa, että rauhanturvaajat operoivat Naton komentoketjun alla eikä sekavassa systeemissä jota YK käytti Bosniassa. Jun 8 1999

Kuvaavaa on, että vaikka sodan laillisuus oli maailmalla suuri puheenaihe, New York Timesin pääkirjoitussivulle keskustelu ei yllä. Lehti lipsauttaa ensi kerran huhtikuun 23. päivä ”vaikka Kosovon hyökkäyksellä ei ole turvallisuusneuvoston hyväksyntää”.

Toisin sanoen sotaa ehdittiin valmistella ja käydä kuukausikaupalla ennen kuin YK:n olemassaolo noteerataan pääkirjoituksissa. Loppuaikoina moraalinen krapula pilkahtaa kannanotoista pari kertaa.

Tällaisissa olosuhteissa Naton olisi suotavampaa toimia YK:n turvallisuusneuvoston hyväksynnällä ja liittouman pitäisi siirtyä eteenpäin vasta kun diplomatia epäonnistuu. Apr 23 1999

Kun mahdollista, tällaiset sotatoimet pitäisi hoitaa YK:n turvallisuusneuvoston hyväksynnällä. Niitä ei saisi aloittaa ilman Amerikan kansan ja kongressin tukea. Jun 17 1999

Mutta sodan oikeutusta ei edelleenkään tarvita, jos YK ei siihen kykene. Tässä kiteytyy konfliktin opetus.

Mutta tulee varmasti muitakin tapauksia, joissa toimintaa vaaditaan ja turvallisuusneuvoston tukea ei saavuteta Venäjän tai Kiinan vastustuksen vuoksi. Apr 23 1999

Roolitus tulee selväksi: muut hoitavat sotimisen, YK hoitaa loput. Maailmanjärjestöä ei käytännössä kohdella merkittävänä toimijana ennen kuin Kosovon vakauttaminen alkaa.

Jos mahdollista, Kosovo pitäisi asettaa väliaikaisesti YK:n hallintaan. Jun 8 1999

Kosovon YK-johtajan täytyy nopeasti kerätä uudet kansainväliset poliisijoukot, perustaa hätätuomioistuinta ja auttaa palaavia pakolaisia jälleenrakentamaan talven kynnyksellä. -- Aikaa myöten YK:n rooli on ratkaiseva. YK:n tehtävä ei ole vain luoda väliaikainen siviilihallinto vaan auttaa kosovolaisia luomaan puolueettomat ja vastuulliset hallinnon ja lain instituutiot jotka heiltä evättiin Serbian vallan alla. Jul 27 1999

Jälleenrakennusroolista YK:ta ei päästetäkään helpolla. Syyskuuhun mennessä UNMIK-operaatio saa niskaansa jo roppakaupalla kritiikkiä.

YK:n virkamiehet vaativat kansainvälisen siviilipoliisin koulutustehtävää ankarasti itselleen, mutta ovat toteuttaneet roolia paljon vähemmän aggressiivisesti. YK-poliiseja tulee olemaan liian vähän liian myöhään. Aug 6 1999

Multietninen Kosovo voi toteutua jos YK alkaa voimakkaasti perustaa demokraattisia instituutioita ja puolueetonta oikeusjärjestelmää. Kansainvälinen sotarikostuomioistuin voi myös auttaa nostamalla enemmän syytteitä kevään julmuuksista vastaavia serbejä vastaan -- YK:n operaatio Kosovossa on lähtenyt liikkeelle horjuen. Sep 1 1999

Marraskuussa kommentit ovat muuttuneet murskaaviksi.

Clintonin visiitti Kosovoon on arvokas, jos se kiinnittää huomiota vakaviin ongelmiin, jotka turmelevat kansainvälisiä jälleenrakennusyrityksiä Kosovossa. Viime keväänä Nato käytti sotilasvoimaansa puolustaakseen humanitaarista periaatetta ja salliakseen juuriltaan raa'asti revittyjen satojen tuhansien albaanien kotiinpaluun. Tuon kallisarvoisen voiton ei saa antaa rappeutua epävakaaksi, toimimattomaksi rauhaksi.

--

YK:n ja Etyjin virkailijat kuluttavat liikaa aikaa ja rahaa kilpailevien byrokraattisten imperiumiensa rakentamiseen eivätkä auta tarpeeksi kosvolaisia luomaan omia instituutioitaan. -- Kansainvälisistä organisaatioista ei ole ollut paljon apua.

--

YK ja ETYJ ovat innokkaita pystyttämään byrokraattisia rakennelmia pitkäaikaiselle kansainväliselle hallinnolle sen sijaan että rohkaisisivat lopulta tapahtuvaa itsehallintoa. -- Ne ovat houkutelleet koulutettuja kosvolaisia palkkalistoilleen koulujen, lakitoimistojen ja muiden kustannuksella. Ne ovat kaataneet suhteettomia varoja toistensa kanssa kilpailevien virallisten lähetysverkkojen rakentamiseen hukaten rahaa ja lahjakkuuksia joiden pitäisi olla vahvistamassa riippumatonta mediaa.

--

YK-johtaja Kouchner on osoittanut ihailtavaa auliutta kuunnella kritiikkiä ja muuttaa suuntaa tarvittaessa, mutta ellei kansainvälistä byrokratiaa huomattavasti hillitä ja kosvolaisia oteta suuremmin mukaan talouteen ja hallintoon, lopputulos on masentava. Nov 24 1999

Kärjistetysti sanottuna Nato toi rauhan Kosovoon, YK pilasi sen. Loppujen lopuksi maailmanjärjestön osa New York Timesin agendalla ei ole kadehdittava: YK tulee kuvioihin kun tarvitaan jälkien korjaajaa. Lehdellä on Kosovon korjaajalle korkeat odotukset – samoin kuin oli Kosovon pelastajalle Natolle – mutta silmiinpistävää on, ettei korjaustyön rahavirroista, toiminnan kiireellisyydestä tai Yhdysvaltain johtoroolista kuulla lehden palstoilla samanlaisia vetoimuksia kuin sodan hoidosta.

Kansainvälinen yhteisö

Kansainvälisen yhteisön käsitettä käytetään, kun puhutaan rahasta ja rauhasta. Käsite alkaa vilahtaa kirjoituksissa konfliktin jälkeen: mitä enemmän aikaa sodasta kuluu, sitä johdonmukaisemmin vedotaan epämääräiseen yhteisöön.

Kansainvälinen yhteisö ei saa sietää tuollaista väkivaltaa. Jul 27 1999

Vaikka hahmotonta yhteisöä on vaikea kutsua varsinaiseksi toimijaksi, on mielenkiintoinen ilmiö, että toimijaa aletaan häivyttää pommitusten loputtua. Sodan jälkihoidon edetessä ei sanota enää Yhdysvallat tai Eurooppa, vaan yhä useammin ”länsi” tai ”hallitukset”.

Kosovon kylien kunnostaminen ja pakolaisten vakuuttaminen turvallisesta kotiinpaluusta ovat suurimpia haasteita, joita länsi kohtaa. Jun 10 1999

Hallitusten pitäisi myöntää anteliaasti henkilökuntaa ja rahaa sotatuomioistuimelle. -- Lännen pitäisi auttaa riippumatonta mediaa elvyttämään lähetyksensä Montenegron puolelta. Jun 21 1999

Lännen täytyisi tukea Serbian demokratiaa auttamalla riippumattomien viestimien ja oppositiopormestareiden kaltaisia ryhmiä, ehkä jopa heidän kaupunkiensa tehtaiden tai infrastruktuurin jälleenrakennuksessa. Jun 29 1999

Käytännössä puhe viittaa samoihin maihin jotka kriisiä hoitivatkin, mutta yhtä kaikki, kun on maksun aika, vastuuta hämärretään. Thussun mukaan kansainvälinen yhteisö onkin eritoten Yhdysvaltojen suosima kiertoilmaus¹⁵³.

Lännen ponnistelut lopettaa etninen teurastus Balkanilla epäonnistuvat, jos jälleenrakennusohjelmat valuvat korruption kitaan. Aug 19 1999

4.3.12 Kosovon epävaka tulevaisuus

Jälleenrakennus dominoi Timesin agenda kesäkuusta loppuvuoteen 1999. Ensimmäiset Kosovon vakauttamista koskevat kannanotot julkaistaan 10. kesäkuuta.

Jotkut osaset tässä monimutkaisessa diplomaattisessa ja sotilaallisessa palapelissä ovat epätäydellisiä. -- Satojen tuhansien albaanien palauttaminen kotiin, rauhansopimuksen keskipiste, vaatii todennäköisesti kuukausia ja monumentaalisen jälleenrakennusohjelman. Albaanisissien aseistariisunta, mikä ei ole yhtään vähemmän olennaista rauhalle, ei tule olemaan helppoa. -- Mutta minkään potentiaalisista ongelmista ei pitäisi estää rauhan palauttamista Kosovoon. Jun 10 1999

Sodan seuraamuksilla ei spekuloida lainkaan ennen kuin rauhansopimus on virallisesti allekirjoitettu. New York Times painottaa heti, ettei rauhan rakentaminen ole helppoa.

Vie kuukausia, ellei vuosia jälleenrakentaa ja jälleenasuttaa maakunta ja luoda jonkinlainen harmonia albaanien ja serbien välille. Jun 10 1999

¹⁵³ Thussu 2000, 58

Rauhan saattaminen voimaan tulee olemaan vaikeaa, kuten viime viikon tapahtumat ovat osoittaneet. Jälleenrakennus vie kuukausia ja sovittelu voi olla mahdotonta tuollaisen verenvuodatuksen jälkeen. Jun 17 1999

Lehti vaatii ”länneltä” paljon ja listaa tukun asioita, joita jälleenrakennuksessa täytyy ottaa huomioon.

Viestintä- ja kuljetusjärjestelmät vahingoittuivat pommituksissa. Tuhansia serbien asettamia maamiinoja täytyy poistaa. Ruokaa ja lääkehoitoa täytyy toimittaa. Lasku tälle kaikelle on ainakin useita miljardeja dollareita. Jun 10 1999

Julmuuksien mittakaava vaikeuttaa jälleenrakennusta. Tuhannet perheet menettivät paitsi kaiken omaisuutensa myös elättäjänsä. Eloönjääneet, erityisesti lapset, tarvitsevat psykologista apua. -- Serbiviranomaisten, -poliisien ja erityisesti brutaalien joukkojen oikeudenkäynnit ovat ratkaisevan tärkeitä. Jun 21 1999

Kosovossa kansainvälisten holhoojien pitää varmistaa, että maltillisilla ja riippumattomilla on reilut mahdollisuudet poliittisessa kilpailussa KLA:n aktivistien kanssa. -- Kun YK:n virkamiehet ottavan vastuun, heidän pitäisi asettaa järkevä takaraja paikallisvaaleille. Paikallisia maanviljelijöitä pitää auttaa takaisin jaloilleen. Jul 30 1999

Tässä kohden lehti tuo järjestelmällisesti esiin Bosnian opetuksia. Keskustelua laajennetaan muutenkin koko Balkanin jälleenrakennukseen.

Oikeudenkäyntien valmistelu meni huonosti Bosniassa. -- Tutkinnan pitää edetä mahdollisimman nopeasti. Naton pitää olla valmis pidättämään rikollisia silloin kun todisteita on, jopa ennen virallisen syytteen nostamista. Jun 21 1999

Jos Bosnian jälleenrakennus on esinäytös, rahat Kosovossa eivät varmasti riitä kaikkiin tarpeisiin. Jun 29 1999

Bosnian opetuksia pitää soveltaa Kosovossa, jossa KLA:ta täytyy estää saamasta kontrollia paikallisbisneksistä ja kunnallishallinnosta. Aug 19 1999

Times tuntuu olevan aidosti huolissaan, että jälleenrakennuksessa on samoin edessä ”uusi Bosnia”.

Paljon [jälleenrakennusmiljoonia] voidaan haaskata elleivät Washington, Euroopan unioni ja YK osoita että ne ovat oppineet Bosniasta. Tällä kertaa paikallisia talous- ja poliittisia instituutioita pitää rakentaa pontevammin jotta kansainvälinen apu voi väistyä pitkäaikaisen toipumisen tieltä. -- Bosnia osoitti, että on parasta välttää suuria, päällekkäin meneviä kansainvälisiä byrokratioita jotka houkuttelevat korruptiota ja työntävät luotaan paikalliset taloudelliset ja poliittiset aloitteet. Jul 30 1999

Asiat eivät etene toivotulla tavalla ja Kosovon tilanne pysyy huonona. Kritiikki toimijoita kohtaan yltyy ja Timesin tulilinjalle joutuvat paitsi YK ja eurooppalaiset myös aiemmat suosikit kuten Nato ja albaanit.

Loput Nato-joukot tarvitaan pikaisesti paikalle, kun serbit miettivät lähteäkö vai jäädä. Mahdollisuus multietniseen Kosovoon voi kohta haihtua lopullisesti. Jun 23 1999

14 serbiviljelijän väijytysmurha viime viikolla on synkkä merkki siitä, että kuusi ja puoli viikkoa ensimmäisten Nato-sotilaiden tulon jälkeen perusturvallisuutta ei ole pystytty perustamaan. -- Nato-joukkojen täytyy suojella aggressiivisemmin mustalaisia ja serbejä – kuin myös albaaneja. -- Pitkällä aikavälillä YK:n rooli tulee olemaan ratkaiseva. -- Mutta yhteiskunnan jälleenrakennus ei voi alkaa ennen kuin Nato vakiinnuttaa tyydyttävämmän rauhan. Jul 27 1999

Kaksi kuukautta ensimmäisten Nato-joukkojen tulon jälkeen Kosovo on edelleen väkivaltainen ja täynnä laittomuuksia. -- Välitön vastaus huonontuvaan tilanteeseen pitää tulla Natolta. -- Naton täytyy myös miettiä liian lempeää suhtautumistaan KLA:han. -- KLA:n poliittiset johtajat ovat tuominneet serbien murhat, mutta heidän täytyy tehdä enemmän. -- Nato ei ajanut Milosevicin brutaalaa miehitysarmeijaa pois, jotta uusi epäjärjestyksen aikakausi voi alkaa. Aug 6 1999

Nyt korostetaan yhteistyötä – niin YK:n kuin Naton täytyy yhdessä huolehtia Kosovon rauhoittamisesta.

Pitkällä aikavälillä YK:n rooli tulee olemaan ratkaiseva. -- Mutta yhteiskunnan jälleenrakennus ei voi alkaa ennen kuin Nato vakiinnuttaa tyydyttävämmän rauhan. Jul 27 1999

Naton ja YK:n täytyy suojella heitä, jotka ovat jääneet, ja loppujen lopuksi rohkaista muitakin palaamaan. Sep 1 1999

Sotilasliitoltakin vaaditaan jälleenrakennuksessa paljon, mutta ilmasodan aikana palstoja hallinnut amerikkalaisten Nato-herruus on kutistunut jonnekin. Yhdysvaltojen johtoroolia vältetään selvästi painottamasta. On myös kiintoisaa, että lehti haluaa vierittää Kosovon sodanjälkeiset ongelmat serbien ja albaanien taistelun, ei pommitusten syyksi.

Massahaudat, raunioituneet rakennukset ja poltetut maatilat eivät ole sodan väistämätön tuotos, vaan seuraus Milosevicin harkitusta hyökkäyksestä albaaneja vastaan. Jun 17 1999

Vuosikymmenen Serbian alistuksen ja kuukausien etnisen puhdistuksen jälkeen Kosovo on syvästi haavoittunut. Jun 10 1999

Times myöntää, että pommit tuhosivat lukuisia serbikohteita, mutta lännen ei pidä olla yksin se, joka rauniot korjaa.

Yksi vaikeimpia jälleenrakennuskysymyksiä on: mitä tehdä teille ja silloille, joita Serbian naapurimaat tarvitsevat. -- Tonava pitäisi puhdistaa pirstaleista jotta kaupankäynti voi elpyä, mutta lännen ei pitäisi olla se joka siltä jälleenrakentaa. Jun 29 1999

Lännen [humanitaarisia] velvoitteita on erityisen vaikea laittaa järjestykseen, koska Serbian infrastruktuuria ja taloutta eivät ole rampauttaneet vain Naton pommit vaan Milosevicin vuosien tuhoisa politiikka. Oct 12 1999

Lehti on myös tarkka, ettei mitään jälleenrakennusrahaa mene Serbian johdolle – eikä edes tavalliselle serbeille niin kauan kuin he sallivat johtajansa pysyä vallassa.

Ajatus avun rajoittamisesta Serbialle, niin kauan kuin Milosevic on vallassa, on oikea. Jonkinlainen humanitaarinen apu on oikeutettua, mutta yhtään rahaa ei saisi kulkeutua Milosevicille tai hänen hallitukselleen. -- Aina kun mahdollista avun pitäisi päätyä Serbiaan riippumattomien ryhmien kautta -- Serbiassa perustavin puute ei ole talousavusta vaan demokratiasta, mitä edistetään parhaiten jos Milosevicilta evätään lännen apu. Jun 29 1999

Niin kauan kuin Milosevic on vallassa suurin osa jälleenrakennusavusta ei kantaudu Serbialle, mikä on oikein. Tarkoituksena ei ole rankaista serbejä vaan nopeuttaa Milosevicin romahdusta. Jul 30 1999

Pakotteista puhuttaessa lehti suuntaa viestinsä ”lempeälle” Euroopalle.

Clintonin hallinto on huolissaan, että Euroopan maat antavat apua niin laajalla mitalla että se päätyy hyödyttämään Serbian hallitusta. Pelko on oikeutettu, sillä useat Euroopan maat ovat suhtautuneet rennosti apuun ja kaupankäyntiin Milosevicin kanssa.

--

Washington on oikeassa vastustaessaan kaikkea muuta kuin humanitaarista apua Serbialle niin kauan kuin Milosevic on vallassa. Ei Belgradin lentoyhteyksien korjaamista, polttoaineen kuljetuksia tai siltojen jälleenrakennusta.

--

Jos apuohjelma laajentuu muuksi kuin humanitaariseksi avuksi, miksi tahansa mikä ei ole välttämätöntä henkien pelastamiseksi, apu täytyy lähettää vain opposition alueille ja tarkoin suunnitelluissa ohjelmissa, tai odottaa kunnes Serbia on demokraattinen valtio. Oct 12 1999

Loppusaldoksi jää, että Kosovon sodan jälkihoidossa epäonnistuttiin pahasti. Vaikka kaikkia kritisoidaan, toisten synnit ovat suurempia kuin toisten, YK:n pahempia kuin Naton ja Euroopan pahempia kuin Amerikan. Syksyn 1999 viimeinen kirjoitus *Failures of Peace in Kosovo* on jo hyvin lohduton.

Yli viisi kuukautta serbien vetäytymisen jälkeen Kosovossa ei ole edelleenkään peruspalveluita kuten vettä, sähköä tai viemärintä. Kun poliiseja on vähän ja tuomioistuimet olemattomia, rikolliset kontrolloivat katuja samalla kun ei-albaaniasukkaita, olivat he sitten serbejä, romaneja tai Bosnian muslimeja, poltetaan ulos kodeistaan.

--

Eurooppalaiset lahjoittajat ovat täyttäneet lupauksiaan talousavusta hitaasti ja monet maat ovat vitkastelleet kansainvälisten poliisijoukkojen lähettämässä. YK:n ja Etyjin virkailijat kuluttavat liikaa aikaa ja rahaa kilpailevien byrokraattisten imperiumiensä rakentamiseen eivätkä auta tarpeeksi kosovolaisia luomaan omia instituutioitaan.

--

Kansainvälisistä organisaatioista ei ole ollut paljon apua. Ne eivät ole onnistuneet jälleenrakentamaan voima- ja vesilaitoksia, joita serbit lähtiessään sabotoivat, tai teitä ja siltoja joita Nato pommitti. Ne eivät ole luovuttaneet entisiä serbien valtionyhtiöitä paikallisten yksityisten käsiin.

--

Naton on otettava myös vastuuta epäonnistumisestaan serbien ja romanien suojelussa ja multi-etnisen Kosovon mahdollisuuden säilyttämisessä. Useimmat serbit ovat joko paenneet Serbiaan tai ryhmittyneet Kosovon pohjoisosaan. Siellä ranskalaiset Nato-komentajat ovat virheellisesti suvainneet ”epävirallisten jakolinjojen” synnyn. -- Mutta ellei kansainvälistä byrokraatiaa huomattavasti hillitä ja kosovolaisia oteta suuremmin mukaan talouteen ja hallintoon, lopputulos on masentava. Nov 24 1999

Kosovon asema

Kosovon poliittinen asema oli teema, jota ei New York Timesissa juuri pohdittu.

Konfliktin aikana niin albaanit kuin albaanien itsenäisyshaaveetkin – heidän koko motiivinsa sotaan – pidettiin mediassa taka-alalla.

Strategia [maajoukkojen lähettäminen] täytyy koordinoida Kosovon tulevan poliittisen suunnitelman kanssa, jota Washington ja liittolaiset eivät ole vielä keksineet. Apr 2 1999

Kannanotot ovat varovaisia, mutta silloin kun kantaa otetaan, tulee ilmi ettei Kosovon itsenäisyys saa lehden tukea.

Tässä tapauksessa Balkanin tasapainoa palvelisi parhaiten Kosovon laaja autonomia mutta ei täysi itsenäisyys. Oct 8 1998

Murhaavalla hyökkäyksellään Milosevic on näyttänyt, että tulevaisuudessa Kosovon pitäisi olla demokraattisesti itsehallittu ja vapaa Serbian pelottelusta. Sen ei pitäisi kuitenkaan olla itsenäinen. Vaikka monet albaanit suosisivat täydellistä itsenäisyyttä, Naton luoma itsenäinen valtio olisi kutsu uusille konflikteille nöyryttäessään serbejä. Apr 8 1999

KLA, kuten käytännössä jokainen albaani, haluaa itsenäisen valtion. Tätä vaihtoehtoa vastustavat Nato-maat, jotka suhtautuvat varovaisesti Balkanin rajojen muutteluun. Jun 23 1999

Sen sijaan lehti näyttää vihreää valoa osavaltion statukselle.

Neuvottelu olisi ollut paras tapa -- ehkä jopa varmistaa Serbian ja Montenegron kaltaisen autonomisen aseman myöntäminen Kosovolle. Oct 2 1999

Naton suunnitelma on hyvä, mutta sillä olisi paremmat hyväksymisen mahdollisuudet albaanien keskuudessa jos se tekisi Kosovosta osavallan Jugoslavian sisällä, tasaveroisen Montenegron ja Serbian kanssa. Jan 29 1999

Maakunnan aseman ratkaisuun täytyy joka tapauksessa käyttää muita kuin sotilaallisia keinoja.

Sotilaallisen voiman käyttö ei ole ihanteellisin tapa ratkaista Kosovon kriisiä, etenkin kun Washington ja kansainvälinen yhteisö eivät kannata albaanien havittelemaa itsenäisyyttä. Neuvottelu olisi ollut paras tapa varmistaa itsehallinnon palauttaminen. Oct 2 1999

Lopulta Kosovon pitää saada takaisin laaja autonomia, joka sillä oli ennen vuotta 1989, kun Milosevic tuli valtaan ja aloitti albaanienemmistön väkivaltaisen murskaamisen. Mutta sen saavuttaminen vaatii aikaa ja neuvotteluja. Oct 8 1998

Holbrooken sopimus ei hyvällä syyllä yritä päättää Kosovon poliittisesta tulevaisuudesta, mikä vaatii monimutkaisia neuvotteluja. Washingtonin ja liittolaisten täytyy löytää tapoja painostaa Milosevic palauttamaan korkea autonomia, josta maakunta nautti ennen kuin Milosevicin hyökkäys sen kansaa kohtaan alkoi 1989, vailla sotilaallisia toimia. Oct 14 1999

Kosovon tulevaisuus halutaan selvästi pitää sodasta erillisenä kysymyksenä. Lehti ei ole halukas käynnistämään aktiivista debattia konfliktin poliittisesta puolesta eikä kommentoimaan asiaa edes sodan päätyttyä.

Kosovon hallintoa ei voida ratkaista ennen talvea, mutta tuhannet pakolaiset voidaan pelastaa. Kun se on tehty, Yhdysvallat ja Euroopan liittolaiset voivat auttaa albaaneja saamaan autonomian joka heille kuuluu. Oct 8 1998

Sodan päätyttyä tuo vaikea työ voi nyt alkaa. Jun 10 1999

4.3.13 Republikaanit riippakivenä

Jos Kosovon sisäpolitiikka ei ollutkaan korkealla Timesin agendalla, niin sodan sisäpoliittinen painoarvo Yhdysvalloille oli. Kosovosta tuli Yhdysvalloissa yhtä paljon maan sisäinen kuin ulkoinen taistelu. Kongressiin otettiin Kosovo-pääkirjoituksissa jopa enemmän kantaa kuin rauhanneuvottelijoihin tai YK:hon.

Demokraattihallituksen ja republikaanienemmistöisen kongressin asetelmassa puhe kongressista oli useimmiten puhetta republikaaneista. Tässä kaksinkamppailussa Times oli yleensä demokraattien puolella.

Presidentti Clinton on pyytänyt kongressilta kuutta miljardia sodan maksamiseen ja niistä sadoista tuhansista albaaneista huolehtimiseen, jotka rosvoilevat serbijoukot ovat ajaneet kotimaastaan. Pyyntö on kohtuullinen ja se pitäisi hyväksyä heti.

--

Republikaanien mukaan hätälakiehdotusta ei voi erottaa näkemyksestä, että presidentti Clintonin sotilaallinen valmius on laskenut. Asia ei ole niin. Se mitä Pentagon nyt tarvitsee, on rahaa maksaakseen lentokoneet, ohjukset, ammukset ja polttoaineet, joita tarvitaan ilmasodan ylläpitämiseksi Serbiaa vastaan. Apr 21 1999

Lehti syyttää republikaaneja erityisesti siitä, että he sortuvat politikointiin Kosovon kaltaisella arvokkaalla asialla.

Kosovon sodan ei pitäisi olla tilaisuus budjettijuonittelulle kongressissa. Republikaanit yrittävät manipuloida hätälakiehdotuksen paisuttaakseen Pentagonin budjettia ja luoda perustaa kotimaan kulujen leikkaamiselle. Edustajainhuoneen ja senaatin pitäisi lujasti vastustaa molempia vehkeilyjä. -- Useat republikaanilainsäätäjät kuitenkin haluavat ladata toimenpiteeseen asiaan liittymättömiä kohtia -- Nämä luihut taktikat alentavat budjettiprosessia ja mitätöivät Balkanin hätätilanteen. Apr 21 1999

Sodan käyttäminen budjettirajoitusten kiertoon on kongressivallan väärinkäyttöä eikä auta Natoa voittamaan Jugoslaviassa. Apr 29 1999

Times suhtautuu kongressiin kielteisesti myös silloin, kun se jarruttaa Clintonin sotapolitiikkaa tai ehdottaa ”väärää” ratkaisuja sodankäyntiin.

Mikä tahansa yritys tässä vaiheessa lähettää albaanisisseille aseita, ajatus joka saa kannatusta kongressille, olisi epäviisasta. -- Washingtonissa kasvavat paineet lähettää Nato-joukkoja Kosovoon, mukaan lukien amerikkalaisia. Clintonin pitäisi vastustaa tätä. Mar 30 1999

Kongressin ei kuitenkaan pitäisi sitoa Clintonin käsiä valmistautua maajoukkoihin. Apr 29 1999

Edustajanhuone pökerrytti Washingtonin viime viikolla, kun se tiukassa äänestyksessä kielsi tukensa Naton ilmahyökkäykselle. Vaikka republikaanien puoluejuonittelu oli osaltaan vastuussa valitettavasta tuloksesta, umpikujaan ajautunut edustajainhuone oli kansallisen kahtiajakautuneisuuden symboli, jota Clinton ei voi jättää huomiotta. -- Republikaanien puolestaan pitäisi lakata hakemasta poliittisia etuja Kosovosta. May 2 1999

Samalla logiikalla myönteisintä suhtautuminen on silloin, kun kongressi tukee presidenttiä.

Äänestys oli tiukka, mutta ihailtavan puoluerajat ylittävä, kun 44 republikaanit tukivat lauselmaa [rauhanturvaajien lähettämisestä]. Mar 13 1999

Senaatti oli oikeassa tukiessaan Clintonia. Mar 24 1999

Puoluepolitiikoinnista huolimatta New York Times kirjoittaa kongressin roolista aina kunnioittavasti ja muistuttaa presidenttiä kansanedustajien mielipiteen tärkeydestä.

Clintonin hallinto pelkäsi, että kongressin väittely Kosovosta heikentäisi rauhanneuvotteluja. Mutta kongressilla oli kaikki oikeus keskustella tästä tärkeästä kysymyksestä [rauhanturvaajista]. Mar 13 1999

Kongressin sotilasiantuntijat ovat oikeassa tutkiessaan tarkasti hallinnon pyynnön ja nostaessaan tarkoituksenmukaisia kysymyksiä sodan jatkosuunnitelmista. Apr 21 1999

Lainsäätäjät olivat oikeassa vaatiessaan eilen, että presidentti Clintonin on haettava kongressin tuki jos hän päättää määrätä maajoukkoja taisteluun. Apr 29 1999

Clinton on pomo, mutta hän ei saa vähätellä opposition mielipiteen merkitystä.

Senaatin asekomitean republikaanijäsenet ovat oikeassa kysyessään näistä asioista [maajoukoista] nyt ja kongressia pitää kuulla ennen kuin Amerikka ryhtyy minkäänlaisiin sotatoimiin. Oct 8 1998

Republikaanisenaattori John McCain ja muut Nato-sotaretken kriitikot ovat oikeassa avatessaan kansallisen debatin sotilaallisista ja diplomaattisista vaihtoehdoista. Apr 13 1999

Syytteen asettamisen arvet ovat jättäneet Clintonin ja edustajainhuoneen republikaanit varovaisiksi toisiaan kohtaan, mutta Valkoisen talon täytyy työskennellä läheisemmin kongressin kanssa jos se haluaa tukea sodalle. May 2 1999

Varsinkin sodan syvetessä lehden kannanotoissa korostuu, että kongressin ja Amerikan kansan tuki on tärkeä.

Sekä yleisön että kongressin mielipidettä pitää kuulla, jos tehdään niin vakavia päätöksiä kuin pommittaa eurooppalaista pääkaupunkia tai lähettää joukkoja Kosovoon. Apr 2 1999

Mutta jos presidentti päättää lähettää maajoukkoja, hän tarvitsee täyden tuen kongressilta ja Amerikan kansalta. Apr 29 1999

Jos Clinton haluaa voittaa Kosovossa, hänen täytyy ensin varmistaa Amerikan kansan ja kongressin tuki. May 2 1999

Sodan jälkeen on aistittavissa suorastaan katumuksen merkkejä.

Sotatoimiin ei [vastedes] pitäisi ryhtyä ilman kongressin ja Amerikan kansan tukea. Jun 17 1999

Kongressi oli lehden silmissä kaksijakoinen toimija: hankala, mutta välttämätön, populismiin sortuva mutta turhan sivuutettu. Lehti arvostaa kongressin roolia, joskin halveksuu republikaanien politiikkaa. Tämä näkyy parhaiten Kosovon opetuksia ja Amerikan asemaa ruotivasta kirjoituksesta *Isolationism's Return*.

Toinen isolationismin muoto polveutuu äärimmäisestä itsevarmuudesta, että Amerikka pärjää yksin, että sen vauraus ja sotilaallinen voima tekevät kansainväliset sopimukset tarpeettomiksi. Tämä on republikaanisen kongressijohdon omahyväistä ja lyhytnäköistä eristäytymispolitiikkaa.

--

Republikaanien ahdasmielisyyden Capitol-kukkulalla on aina vain silmiinpistävämpää tietäen että puolueen johtavat presidenttiehdokkaat George Bush ja John McCain ovat molemmat internationalisteja. Kun kongressin johto on jähmettynyt paikalleen, presidenttikampanjasta tulee tärkeä areena sen määrittämiseen, minkälaista internationalismia Yhdysvaltojen pitäisi omaksua. Oct 31 1999

4.3.14 Sota joka pelasti maailman

Kosovon sodan merkitys on teema, jota lehti hehkuttaa läpi konfliktin. Koska kyse oli ennennäkemättömästä operaatiosta, lehti käyttää tuntuvasti energiaa sen selittämiseen, miksi toiminta Kosovossa oli niin historiallista kuin oli. Kun New York Times liittyy merkityksiä konfliktiin, superlatiiveja ei säästellä.

Euroopan vaarallisin sotilaallinen konflikti toisen maailmansodan jälkeen. Jun 4 1999

Ensimmäinen sotilaallinen konflikti sitten kylmän sodan, joka käytiin pääasiassa humanitaarisista syistä. Jun 17 1999

Koko väliintulossa oli kyse laajemmasta taistelusta sivistyneen maailman puolesta.

Välitön vaara Kosovossa oli demoninen hyökkäys sivistyneen yhteiskunnan periaatteita vastaan. -- Se että Washington ja Euroopan liittolaiset olivat valmiita uhmaamaan Milosevicia on voimakas signaali muille tyrannoille, että etniseen väkivaltaan yllyttäminen jopa omien rajojen sisällä voi tulla pisteeseen jota maailma ei voi enää sietää. Jun 17 1999

Nykyään suurin vaara ovat etniset konfliktit ja alueelliset hirmuhallitsijat kuten Milosevic. Apr 23 1999

Me uskomme, että vapaus, ihmisoikeudet ja sivistyneen yhteiskunnan säilyttäminen ovat ratkaisevia periaatteita Kosovon konfliktissa ja että Milosevicin yritystä viedä Balkan uuteen pimeyden aikaan täytyy vastustaa. May 2 1999

Etnisten konfliktien aikakaudella Naton on oltava valmis taltuttamaan tyrannit ennen kuin ne saavat vahinkoa aikaiseksi. Times puhuu paljon historian uusinnan ehkäisemisestä.

On helpompi ehkäistä vihan puhkeamista kuin lopettaa sitä. -- Kukaan ei voi muuttaa historiaa, mutta sitä voidaan estää toistamasta itseään – jopa Balkanilla. Mar 7 1999

Clinton esitti asian hyvin. Tunnustaen toiminnan riskit, hän viittasi toimimattomuuden riskeihin, pannen merkille alueen historian ”ruutitynnyrinä Euroopan sydämessä” jonka konfliktit ovat aiemmin räjähtäneet laajemmiksi sodiksi. Mar 25 1999

Toinen maailmansota näytti, että hullut diktaattorit on parasta murskata ajoissa. -- Tässä uudessa maailmassa raivoisa hyökkäys Kosovoon vaatii vastauksen. Apr 18 1999

Kosovo onkin testi. Lehti painottaa toiminnan kiireellisyyttä: jos ei toimita nyt, seuraukset voivat olla tuhoisat.

Kosovo on testi. Jos Yhdysvallat ja Nato antavat tyrannin riehua Balkanilla, muilla tulenaroilla Euroopan alueilla voi nousta samanlaisia mullistuksia. May 2 1999

Milosevicin toimet ovat yhteenkietoutunut humanitaarinen ja diplomaattinen testi Euroopalle ja Yhdysvalloille. -- Tämä äkillinen, räjähtävä kansojen liike läpi Euroopan on uusi hyökkäyksen muoto. Apr 18 1999

Tässä Times viljelee etenkin vertauksia Bosniaan. Kosovossa ei saa tehdä samaa virhettä kuin Bosniassa. Toisaalta Bosnian muistoista ei saa antaa liian kielteistä kuvaa, jotteivät ihmiset torjuisi väliintulon ajatusta. Toisaalta uhkakuvan pitää olla tarpeeksi synkkä, jotta väliintulo tajutaan välttämättömäksi.

Milosevic on luomassa samat dilemmat ulkomaailman kanssa kuin Bosniassa. Siellä laajat kansainväliset yritykset pitää ihmiset hengissä muuttuivat huomaamatta sodan päättämisen esteiksi. Sep 7 1998

Länsimaiden sekaantuminen toi epätoivoisesti kaivatun rauhan Bosniaan. Jul 30 1999

Bosniasta opittua lienee sekin, että Amerikan intressejä korostetaan Kosovossa silmännähtävästi.

Washington lähti kahdeksan vuotta sitten sotaan Persianlahdella, koska Irakin hyökkäys uhkasi Amerikan taloudellista hyvinvointia. Uhka Kosovossa oli erilainen. Vakauden säilyttäminen Euroopassa on olennaista Amerikan turvallisuudelle. Jun 17 1999

Vaikka Serbia ei muodosta sotilaallista uhkaa muulle Euroopalle eikä voi pysäyttää öljyvirtoja kuten Irak, sen kansanmurhahyökkäykseen ei voida jättää vastaamatta. -- Historia opettaa, että epävakaus Euroopassa vääjäämättä vahingoittaa Yhdysvaltoja ja voi saada aikaan laajempia konflikteja. May 2 1999

Syvällisin menneisyyden opetuksia käsittelevä kirjoitus on sodan alla julkaistu *Balkan Ghosts*. Se on paitsi laaja historiallinen analyysi myös perustelu, miksi on välttämätöntä ”tehdä jotain”. Käännän tässä kirjoituksen lähes kokonaan:

Kun Kosovossa on etnistä väkivaltaa ja poliitikot varoittavat Naton Bosnia-sitoumuksen vievän vielä vuosia, monista amerikkalaisista näyttää, että kestävä rauha Balkanilla on toivoton tavoite. Konfliktit juontavat juurensa ikuisesta vihanpidosta, ihmiset sanovat.

--

Vaikka historian aliarviointi on vaarallista, on yhtä virheellistä yliarvioida se. Ikaikaiset vihanpidot ovat todellakin synnyttäneet Balkanilla tappamisen ja koston kierrettä. Se tuottaa ilmapiirin uusille vihan räjähdyksille. Mutta syytäkseen roihu tarvitsee lisäyksen nykyaikaisia tekijöitä. Kestävän rauhan nimissä Balkanilla ja muilla ongelmallisilla alueilla maailman täytyy kyetä huomaamaan ja estämään nuo olosuhteet ennen kuin väkivalta alkaa.

--

Vaikka uskonto on ainoa tärkeä tapa jolla serbit, muslimit ja kroaatit eroavat, Bosnian sodassa ei ollut kysymys uskonnosta vaan menneisyydestä. Käytännössä jokainen joka on tarttunut pistooliin tai miekkaan Balkanilla on väittänyt taistelevansa pelastaakseen etnisen ryhmänsä, jotta sen menneisyydessä kärsimänsä fyysinen tai kulttuurinen tuho ei toistuisi. Pelon itsepintaisuus ei kuitenkaan tarkoita välttämättä sodan itsepintaisuutta.

--

Taistelut puhkeavat, kun kaksi asiaa sekoittuvat pelon ilmapiirissä. Toinen on äkillinen poliittinen muutos, kun järjestelmä on sortunut eikä uusi vielä ottanut paikkaansa. Tämä oli mitä tapahtui 1991. Slobodan Milosevicin harjoittama etnisen vihan manipulointi yllytti ei-serbialaiset etniset ryhmät irtautumaan Jugoslaviasta, peloissaan mahdollisesta vainosta. Bosnian ja Kroatian itsenäistyminen jätti serbit maissa vähemmistöksi. Serbit huolestuivat että serbivähemmistöt olisivat vaarassa, olivathan kroaatit – ja vähemmässä määrin muslimit – teurastaneet serbejä toisessa maailmansodassa.

--

Toinen tarvittava ainesosa on kansanvillitsijä televisioaseman kera. Milosevic Serbiassa ja Tudjman Kroatiassa ovat rohkaisseet ja käyttäneet hyväksi pelkoa pitääkseen itsensä vallassa. Milosevicin propagandakoneisto harvoin käski serbien tappaa naapureitaan. Se vain varoitti heitä – vilpillisesti – että naapurit olivat tulossa tappamaan heitä. Se riitti.

--

Vihan viilentäminen Kosovon ja Bosnian kaltaisten radioaktiivisten sotien jälkeen vaatii aikaa ja uusien sääntöjen määräämistä, jotka rauhoittavat pelkoja. Tito teki tämän Jugoslaviassa toisen maailmansodan jälkeen. Luokka otti etnisyyden paikan. Se voisi vieläkin toimia ellei Milosevicin olisi sallittu käyttää hyväkseen nationalismia. Bosnian täytyy kehittää vahvat takeet vähemmistöjen oikeuksista ja poliittinen järjestelmä joka on riittävän kypsä torjumaan nationalistiset johtajat ennen kuin he tekevät vahinkoa. Tämä vie todennäköisesti kauan, ja siihen saakka jonkinmuotoista rauhanturvaamista saatetaan tarvita tai ainakin lupaus Nato-joukkojen pikaisesta paluusta jos väkivalta taas puhkeaa. Kosovossa hauras, kiistelty rauha on odotuksista paras niin kauan kuin Milosevic pysyy vallassa.

--

On helpompi ehkäistä vihan puhkeamista kuin lopettaa sitä. -- Etnisen väkivallan ehkäisy vaatii kaukokatseisuutta. Maailma ei tehnyt mitään, vaikka näki Milosevicin tuhoavan Kosovoa vuosien aikana,

ennen kuin ongelmasta tuli käytännössä parantumaton. Lännen olisi pitänyt lisätä painostusta palauttaa Kosovolle itsehallinto jonka hän ryösti tullessaan valtaan. Kukaan ei voi muuttaa historiaa, mutta sitä voidaan estää toistumasta – jopa Balkanilla. Mar 7 1999

Tekstin tarkoitus on toki motivoida kansaa tulevaan sotaan, mutta se on samalla ansiokasta journalismia: arvokas vetoamus ”maailman omatuntoon” ja yritys selittää Balkanin monimutkaista kuviota lukijoille. Samaa omaatuntoa lehti mairittelee, kun sodan saldoa eritellään. Historiaa ehkäisevän periaatteen nimissä Kosovo oli menestystarina, koska mennyttä estettiin toistamasta itseään. Vaikka menestyksestä maksettiin kallis hinta, lehden mukaan maailma on väliintulon jälkeen parempi paikka.

Ehkäpä tärkeimpänä ilmahyökkäys osoitti, että Yhdysvallat ja sen liittolaiset voivat toimia päättäväisesti demokraattisten periaatteiden puolesta ja etnistä väkivaltaa vastaan Euroopassa. Jun 17 1999

Kosovo on osoittanut että Washington ja sen liittolaiset kykenevät toimimaan yhtenäisesti aggressiota vastaan ja auttamaan myötätuntoisesti satoja tuhansia pakolaisia. Apr 23 1999

Sota sai aikaan myös muuta positiivista kehitystä: Naton renessanssin, Euroopan uuden itsevarmuuden ja Venäjän lähentymisen länteen.

Nato on löytänyt vaikean mutta arvokkaan haasteen Jugoslaviasta etsittyään menestyksettä uutta tarkoitusta itselleen kylmän sodan jälkeen. Apr 23 1999

On rohkaisevia merkkejä, että Eurooppa saattaa olla tämän jälkeen valmis ottamaan suuremman roolin maanosan turvallisuuden ylläpitämisessä. Mar 6 1999

Kremlin halukkuus erota Milosevicista ja heittää tämän vaikutus lännen rauhanehtojen taakse on toiveikkaimpia kansainvälisiä kehityksiä kylmän sodan jälkeen. Jun 6 1999

Mutta kuten sanottua, Kosovo oli testi, ei malli. Lehti on tarkka siitä, että Kosovo nähdään yksittäistapauksena – sen verran kriisistä jäi myös opittavaa.

Yksi varoituksen sana on tarpeen vaikka Amerikan johtamat ilmaiskut jatkuvat. Naton täytyy pitää tätä operatiota harkittuna, reaaliaikaisena periaatteiden ja menetelmien testinä pikemmin kuin taktisena mallina kaikille tuleville kriiseille. Mar 28 1999

Tulevissa etnisissä konflikteissa Yhdysvaltojen ja kumppaneiden täytyy olla paremmin valmistautuneita hoitamaan pakenevia ihmislaumoja. Hallituksen resursseja pitää jo etukäteen suunnata tähän tarkoitukseen. Apr 11 1999

Lehti löylyttää eniten itse sodan hoitoa: strategiaa, kalustoa, ennakointia.

Tästä sodasta voidaan jo poimia tärkeitä opetuksia. -- Aikana jolloin ilmavoima on suosituin Amerikan aseellisen väliintulon muoto ulkomailla, on selvää että Pentagonin täytyy kehittää tehokkaampia ja monipuolisempia tapoja käyttää kone-, ohjus- ja täsmäpommiarsenaaliaan. Sen täytyy ehkä korjata

ostamiensa ja huoltamiensa aseiden kirjoja ja olla valmis käsittelemään pakolaisten joukkopakoa, joka usein ruumiillistuu kun etniset konfliktit yhtäkkiä voimistuvat.

--

Kosovossa poliitikot ja sotilassuunnittelijat määräisivät ilmavoimille sotilaallisia ja poliittisia tavoitteita joita oli ainakin aluksi vaikea saavuttaa valituilla aseilla ja taktiikalla. Tuo perustui laajalti oletukseen – jonka tämä pääkirjoitus sivu jakoi – että Milosevic todennäköisesti perääntyisi nopeasti Nato-hyökkäyksen edessä. -- Nyt näyttää siltä, ettei Nato kerännyt tarpeeksi ilmavoimaa voimistaakseen sotilaskohteiden pommitusta jos Milosevic ei taipuisikaan.

--

Serbien hyökkäyksen julmuus ja nopeus yllätti liittouman eikä ilmavoima ole tehokkain tapa taistella hajautuneita joukkoja vastaan vuoristoisessa ja metsäisessä maastossa. -- Pentagonin täytyy yrittää kehittää ilma-aseitaan ja tiedustelujärjestelmäänsä paremmin sopiviksi Kosovon kaltaisiin olosuhteisiin, etnisten konfliktien taistelukentille, jotka varmasti yleistyvät tulevina vuosina.

--

Yhdysvalloilta loppuvat B52-pommikoneista laukaistavat risteilyohjukset. Pentagonin ja kongressin olisi pitänyt seurata kalustoa tarkemmin ja tilata korvaavaa tai uutta kalustoa. Apr 11 1999

Nato tarvitsee myös nopeampia taistelujoukkoja. -- Alueellisten ja paikallisten konfliktien aikakaudella koko ja tulivoima voivat olla vähemmän tärkeitä kuin nopeus ja ovelat menettelytavat. Apr 23 1999

Sen sijaan opeista kiistellyin, ”humanitaarisen interventio” kokeilu, saa Timesilta hyväksynnän. Lehden johtopäätös on: tämä ei ole ihanne, mutta tähän todennäköisesti joudutaan vielä.

Kosovon mukaisesti väliintulo voi olla oikeutettu, kun tyranni määrää kansanmurhahyökkäyksen kansaansa vastaan tai ajaa satoja tuhansia kansalaisia kotimaastaan. -- Tällaisissa olosuhteissa Naton olisi suotavampaa toimia YK:n turvallisuusneuvoston hyväksynnällä ja liittouman pitäisi siirtyä eteenpäin vasta kun diplomatia epäonnistuu. Mutta tulee varmasti muitakin tapauksia, joissa toimintaa vaaditaan ja turvallisuusneuvoston tukea ei saavuteta Venäjän tai Kiinan vastustuksen vuoksi. Apr 23 1999

Asenne pehmenee loppua kohti, mutta yhtä kaikki, yksipuolinen toiminta voi olla mahdollista tulevaisuudessakin.

Tämä ei tarkoita, että länsi voi tai sen pitäisi puuttua jokaiseen etniseen konfliktiin. Käytännön syistä väliintulo pitäisi rajoittaa tapauksiin, joissa väkivalta on äärimmäistä ja uhkaa nielaista naapurivaltiot ja joissa demokraattisilla valtioilla on keinot vastata kuten Kosovossa. Yhdistelmä on harvinainen Euroopan ulkopuolella. -- Kun mahdollista, tällaiset sotatoimet pitäisi hoitaa YK:n turvallisuusneuvoston hyväksynnällä. Niitä ei saisi aloittaa ilman Amerikan kansan ja kongressin tukea. Jun 17 1999

New York Times maalaa voimakkaasti kuvan Kosovosta ennakkotapauksena, jonka jälkeen maailma ei ole entisellään. Vaikka lehti myöntää, että sodankäynnissä tehtiin virheitä, sen mukaan väliintulo oli oikeutettu: jos paikalliset hirmuhallitsijat uhkaavat maailman vakautta, Yhdysvaltojen moraalinen ylivoima voi ylittää kansainvälisten organisaatioiden mandaatin.

Mutta se, ettei olisi tehty mitään Milosevicin terrorikampanjan edessä, olisi ollut anteeksiantamatonta. Jun 17 1999

5 PÄÄTELMIÄ

5.1 Pääkirjoitus pommittaa

Syyskuusta 1998 marraskuuhun 1999 ulottunut analyysi kertoo, että New York Times kannattaa Kosovon kriisin ratkaisua voimalla. Läpi konflikkin piirtyy kuva lehdestä, joka ”liberaalin maskinsa” takana on huomattavan kovalinjainen. Lehti puoltaa sotilaallista väliintuloa alusta asti ja heittäytyy suoranaiseen kampanjaan pommitusten ja maavoiman puolesta. Sodankäynnille annettu painoarvo näkyy määrällisestikin: tiheimmin pääkirjoitussivulla käsitellyt teemat ovat sotilasliiton rooli, kysymys maajoukoista ja ilmaiskut.

Lehden suhtautuminen Yhdysvaltojen unilateraaliseen rooliin on yhtä peittelemätön. Jo syyskuussa 1998 Times ilmoittaa, että Yhdysvaltojen on tarvittaessa toimittava yksin. Tämä näkyy myös asenteessa diplomaatteihin ja YK:hon. Etenkin maailmanjärjestö on todella tahraantunut Timesin silmissä, sillä YK huomioidaan vasta kun Kosovon rauhoittaminen tulee ajankohtaiseksi. Diplomaateille ei jaettu sen parempia kortteja. Heille annettiin kyllä liikkumatilaa ja ladattiin odotuksia, mutta tiukasti Naton puitteissa. New York Timesin usko diplomatiaan ennen sotaa ei ole missään vaiheessa luja ja yhdistettynä kärsimättömyyteen sekä epäluuloon Milosevicia kohtaan lehti lähettää väistämättä viestin, että viimeisestä keinosta tulee ensimmäinen keino. Koko sotaan johtaneen puolen vuoden jakson ajan syyskuusta maaliskuuhun 1999 lehti vaatii, että ilmaiskut on aloitettava ”viipymättä”.

Usko iskujen tehoon on niin vankka, että lehti tarjoaa niille lisäperusteita oma-aloitteisesti. Maaliskuun 24. päivä Times kirjoittaa, että ”*me* lisääsimme [Clintonin] perusteisiin, että koska albaanit allekirjoittivat rauhansuunnitelman ja länsi on vetänyt tarkkailijansa Kosovosta, olisi petos sallia Milosevicin murhata kosovolaisia”. Toukokuussa lehti motivoi pommitusten jatkamista: ”*me* uskomme, että vapaus, ihmisoikeudet ja sivistyneen yhteiskunnan säilyttäminen ovat ratkaisevia periaatteita Kosovon konfliktissa ja että Milosevicin yritystä viedä Balkan uuteen pimeyden aikaan

täytyy vastustaa” ja ”*me* uskomme edelleen, että pommitukset pakottavat lopulta Milosevicin poliittiseen ratkaisuun, joka on hyväksyttävä myös Natolle”.

Sodassa sisällä olosta kertoo uuttera neuvojen jakelu. Laatulehden tehtävä on ilmaista avoimesti kantansa, mutta yksityiskohtaiset ohjeet siitä mihin Naton pitää pommittaa kielivät hälyyttävän likeisesta samastumisesta armeijaan. Etenkin maalishuhtikuussa Times puhuu paikoin kuin komentaja, joka käskyttää joukkojaan etenemään. Ohjeet suunnataan etenkin Yhdysvaltain presidentille Bill Clintonille, jonka sodankäyntikykyihin lehti ei tunnu luottavan sataprosenttisesti – tosin hänen eurooppalaisten virkaveljiensä vielä vähemmän. Kommenteista paistaa panikoiva sävy: Nato ei saa tehdä virheitä eikä mikään saa hajottaa länsivaltioiden rintamaa. Sotaisuudesta kertoo myös se, ettei diplomaateille tai jälleenrakentajille pahemmin neuvoja jaella.

Lehdellä on myös humaani puolensa, joka tulee esille siinä miten lehti pitää pakolaisten hätää agendalla. Times vaatii maailmaa voimakkaasti ”tekemään jotain” ja paheksuu länsimaita, jos ne laiminlyövät humanitaarisia velvoitteitaan – tässä New York Times on parhaimmillaan. Lehden globaalia vastuuntuntoa kuvaa sekin, että se otti Kosovon humanitaarisen tilanteen agendalleen varhain verrattuna moneen mediaan ja nosti pakolaisteeman usein otsikkoon.

Tosin ei pidä unohtaa, että juuri pakolaiskysymystä Nato-johtajat halusivatkin pitää agendalla. Esimerkiksi pakolaisten nosto otsikkoon – vaikka kirjoitus puhuisikin enemmän pommitusstrategiasta – on myös retorinen tehokeino. Kirjoitusten *Saving Lives in Kosovo*, *The Killing in Kosovo*, *Helping Kosovo's Displaced*, *Kosovo's Refugee Emergency*, *The Second Front in the Balkans* ja monien muiden humanit tarkoitukset häihähtävät vielä enemmän, kun vertaa kuinka monta kirjoitusta muista sodan kärsijöistä tehtiin. Suhtautuminen siviiliuhreihin on kaksijakoista: poissaolollaan loistavat elävät kuvailut serbiuhreista. Serbien hirmutekoja kuvaillaan joka kirjoituksessa, mutta Naton tai KLA:n aiheuttamaa hävitystä sivutaan pintapuolisesti. Päinvastoin, lehti kokee tehtäväkseen puolustella Naton harhaiskuja yleisölle, kun ”onnettomuuksia ei voida erottaa sodasta” ja ”Nato teki lujasti töitä välttääkseen niitä”. Silloin harvoin kun Naton tai KLA:n iskuja kommentoidaan, ne myös johdonmukaisesti rinnastetaan serbien tekemään tuhoon, joka on aina suurempi ja tahallaan tehty.

New York Timesia tutkinut Sremac havaitsi saman lehden uutisoinnista: Naton aiheuttamat vahingot jätettiin vähälle huomiolle tai jopa raportoimatta, mutta Naton iskujen uhrin epähumanisoitiin. Kuvat serbiuhreista jätettiin säännönmukaisesti julkaisematta eikä edes tuhoisasta toimittajaiskuista valokuvia nähty. Sremac huomauttaakin, että jos Naton iskuissa haavoittuneiden ja kuolleiden serbisiviilien kuvia olisi näytetty, amerikkalaisyleisö olisi todennäköisesti parahtanut politiikkaa vastaan.¹⁵⁴

Missään vaiheessa Natoa ei toden teolla arvostella ja sekä sen että albaanisissien sotarikoksia kaunistellaan. Esimerkiksi Kiinan lähetystöpommituksen yhteydessä lehden huomio on suurvaltapolitiikassa eikä harhaiskussa: lehti kantaa enemmän huolta siitä, että virhe vaikeuttaa Kosovo-päätöslauselman läpimenoa YK:ssa. Lähetystöisku on lehden mielestä valitettava, mutta ei tarpeeksi iso syy keskeyttää ilmasotaa ja vaikka voisikin olla soveliasta pitää tauko Belgradin pommituksissa, ”se olisi ennemmin diplomaattinen ele kuin perusteellinen muutos strategiassa”.

Timesin humanitaarista sädekehää nakertaa myös se, että pommitusten yhteyttä pakolaiskriisiin ei käsitellä. Lehti kuittaa kysymyksen toteamalla, että ”pakolaisten pako on yltynyt sen jälkeen kun pommitukset alkoivat, mutta tämä johtuu Milosevicin joukkojen julmuudesta”. Naton mahdollista osavastuuta kostotoimien yltymisestä ei spekuloida. Sen sijaan lehti käyttää ahkerasti käsitteitä ”etninen puhdistus”, ”verilyöly” ja ”kansanmurhahyökkäys” jo kuukausia ennen pommituksia, vaikka nykytietojen perusteella ei voida vahvistaa, että ennen ilmasodan alkua olisi tapahtunut mitään kansanmurhaa. On päivänselvää, että Kosovossa tehtiin lukuisia julmuuksia ja suurimmasta osasta saadaan syyttää serbien järjestelmällisiä karkotuksia, mutta kukaan ei voi varmuudella väittää olisiko Kosovossa toteutettu kansanmurha ilman Naton interventiota. Tässä valossa New York Timesin rinnastukset Bosnian etnisiin puhdistuksiin ovat vähintään ylikorostettuja.

Humanitaaristen syiden rummuttaminen herättää myös kysymyksen, miksi lehti ei vaadi Yhdysvaltoja reagoimaan kaikkiin humanitaarisiin kriiseihin samalla kiihkeydellä? Esimerkiksi samaan aikaan Turkissa meneillään ollut kurdikapina oli monien mielestä potentiaalisesti monin verroin tuhoisampi – kurdeja oli kymmenen kertaa enemmän kuin Kosovon albaaneja ja tuhansia ihmisiä oli kuollut vuodesta 1984 jatkuneissa

¹⁵⁴ Sremac 1999, 236–238

levottomuuksissa – mutta New York Times ei lähtenyt samanlaiseen missioon kurdien ihmisoikeuksien puolesta¹⁵⁵. Vaikka kaikkien kriisien taustalla vaikuttavat omat tekijänsä, raadollinen osuutensa on sillä, että sotaa käydään harvoin humanitaaristen tavoitteiden saavuttamiseksi. Kuten Luostarinen toteaa: sodassa totuus on hyvä, jos siitä on hyötyä, ja kärsimys on hyvä, jos siitä on hyötyä¹⁵⁶.

Toisaalta Kosovo ei ollut enää ”Euroopan oma sotku”, kuten Bosnia. Naton ja Yhdysvaltain vaikuttimissa oli varmasti valtava annos katumusta ja itsekritiikkiä, mutta myös pragmaattista maailmanpolitiikkaa: Naton uusi rooli, Clintonin sinetti presidenttiydelleen ja Euroopan unionin tilaus nostaa profiiliaan turvallisuusasioissa. Muita intressejä voidaan vain arvailla – oliko esimerkiksi Irakin epäonnistuneilla pommituksilla tai presidentin henkilökohtaisen uskottavuuden rapautumisella osuutta asiaan? Toisaalta pelko Bosnian häpeän toistumisesta oli aitoa. ”Se, ettei olisi tehty mitään Milosevicin edessä, olisi ollut anteeksiantamatonta” -kaltaiset kommentit kertovat siitä, että Times uskoi vilpittömästi toiminnallaan estävän sellaisen kansanmurhan toistumista kuin Bosniassa tai Ruandassa. Tämä johti ylireagointiin, mutta yhtä kaikki, lehti uskoi olevansa paremman maailmanjärjestyksen asialla.

Kosovon ”maailmanjärjestyksen luomisen” voi nähdä eräänlaisena Persianlahden jatko-osana. Samoin kuin Saddam, Milosevic uhkasi länsimaista järjestystä, jolloin hänet tuli murskata ja albaanit pelastaa. Samalla tavalla Kosovossa oli edessä raskas mutta oikeutettu ja sankarillinen taistelu pahuutta vastaan, jossa joustoille tai kompromisseille ei ollut sijaa. Bosniassa sotaan oli lähdetty huomattavasti varovaisemmin: lehti argumentoi pitkään Yhdysvaltojen sekaantumista vastaan eikä nähnyt kriisissä intressejä Amerikalle¹⁵⁷. Vaikka lehti lopulta päätyi Bosniassakin väliintulon kannalle, ero on huima: Kosovossa lehti yllytti Yhdysvaltoja sekaantumaan kriisiin sen alkumetreistä asti. Kosovossa paitsi paikattiin Bosnian virheitä myös jatkettiin Bosnian ”menestystä”. Lehden usko tilanteen korjaamiseen ilmavoimalla oli varmasti yhtä vilpittöntä. Times myöntää, että luottamus ilmaiskujen tehokkuuteen juontui kesän 1995 iskuista. Lehti myös tunnustaa, ettei Kosovoa voi pitää kriisinhallinnan esimerkkitapauksena.

¹⁵⁵ Ackerman & Naureckas 2000, 100; Visuri 2000, 103

¹⁵⁶ Luostarinen 1999, 52

¹⁵⁷ Kävin aineistoa rajatessani läpi myös New York Timesin Bosnia-pääkirjoituksia tammikuusta 1995 kesäkuuhun 1996.

Mikään ei muuta sitä tosiasiaa, että New York Times oli hyvää vauhtia kehittämässä Kosovosta megaluokan sotilaallista kriisiä. Lehti käytti asemaansa paitsi pommitusten myös maahyökkäyksen edistämiseen. Samalla viikolla kun aselepo saavutettiin lehti vaatii Clintonilta päätöksiä maavoiman käytöstä ”tällä viikolla”. Neljäs tuoli -dokumentissa rauhanvälittäjät Martti Ahtisaari ja Viktor Tshernomyrdin kertovat, että sopimuksen kariutuminen oli tosiasiasa lähellä: Milosevicin myöntyminen rauhansopimukseen oli heillekin pienoinen ihme. Laajeneminen maasodaksi olisi ollut ajan kysymys. Tshernomyrdinin mielestä Kosovo oli jopa menossa kesäkuun alussa 1999 kohti vakavinta konfliktia sitten toisen maailmansodan.¹⁵⁸ Jos maasota olisi alkanut, olisiko se vieläkin käynnissä?

Kun tuloksia vertaa muihin Kosovo-journalismin tutkimuksiin, havainnot tukevat toisiaan. Amerikkalais- ja kiinalaislehtiä vertaillut Yang havaitsi, että kansalliset edut ohjasivat New York Timesin ja Washington Postin uutisointia: lehdet seurasivat Yhdysvaltain hallinnon kantoja ja esittivät pommitukset humanitaarisena apuna albaaneille. Suurin osa uutisista omistettiin ilmasodan päivivityksiin ja pakolaisiin ja toiminnan legitimizeetti otettiin itsestäänselvyytenä.¹⁵⁹ Vincent puolestaan tarkasteli Yhdysvaltain päämedioita viikon ajan ja päätteli, että mediat raportoivat sodasta valikoivasti ja yksipuolisesti – New York Timesissa korostui suhteessa albaanien pelko¹⁶⁰. Myös brittiläisistä ja amerikkalaisista laatulehdistä voi löytää samankaltaisuuksia: Nohrstedtin, Kaitatzi–Whitlockin, Ottosenin ja Riegerin mukaan Daily Telegraphissa kirjoittelu keskittyi pommitusten tehoon sekä Naton uskottavuuteen ja YK-aspekti työnnettiin taka-alalle, kun taas kreikkalaisessa ja ruotsalaisessa lehdessä Naton tavoitteita kyseenalaistettiin ja kannettiin enemmän huolta siviileistä¹⁶¹.

Yhdysvaltain laatulehdistön sisällä erot ovat pieniä. Esimerkiksi Seppälä tutki Washington Postin Kosovo-kirjoittelua kesäkuussa 1999 ja havaitsi, että Postin pääkirjoituksista 100 prosenttia oli myönteisiä ilmaiskuja ja 89 prosenttia myönteisiä Naton toimintaa kohtaan. Sekä Naton että Yhdysvaltain toimista oli jonkin verran kriittisiä kannanottoja, mutta kielteisiä ei yhtään. Muutenkin kommentointi noudatteli New York Timesin linjoja: sama epäily Euroopan ja YK:n kykyjä kohtaan, sama asenne

¹⁵⁸ Neljäs tuoli 2006

¹⁵⁹ Yang 2003, 231, 244

¹⁶⁰ Vincent 2000, 328, 337

¹⁶¹ Nohrstedt ym. 2000, 395, 397–398

Yhdysvaltojen johtavaan rooliin ja kielteinen suhtautuminen Serbian jälleenrakennusapuun. Washington Post tosin vaikutti olevan kesäkuussa aavistuksen Venäjä-kriittisempi ja sivusi avoimemmin sotatiedotusta ja sotarikollisia. Lehti myös nosti pääkirjoitukseensa kysymyksen, miksi Yhdysvallat ei kiinnitä Kosovon kaltaista huomiota Afrikan vastaaviin kriiseihin – tällaista pohdintaa New York Timesissa ei ollut lainkaan.¹⁶² Mutta kattavammat päätelmät vaatisivat laajemman vertailun.

Aiemmin lehtien eroista on todettu muun muassa, että New York Times käyttää Washington Postia enemmän viittauksia turvallisuuteen ja maailmanjärjestykseen. Kun lehdet ajoivat väliintuloa Bosniaan, Washington Post suosi pääkirjoituksissaan moraalisia ja humanitaarisia argumentteja, kun taas Times oli enemmän huolissaan kriisin vaikutuksesta Yhdysvaltain kansainväliseen asemaan. Auerbach ja Bloch-Elkon huomasivat, että Times painotti Postia useammin Yhdysvaltain sisäpolitiikkaa ja taloutta, Post puolestaan otti painavamman roolin konfliktin tason laskemisessa ja rauhanomaisen ratkaisun tukemisessa.¹⁶³ Ainakin Timesin tuloksissa voi nähdä yhtymäkohtia Kosovoon. New York Times on Kosovossa selvästi huolissaan kriisin vaikutuksesta Amerikan rooliin ja lehden pääviesti on, että Yhdysvaltojen täytyy suurvaltana puuttua tähän globaaliin kriisiin säilyttääkseen maailmanjärjestyksen. Pääviitekehys on maailmanjärjestyksessä ja paino sodan tekniikoissa enemmän kuin rauhan rakentamisessa.

5.2 Hegemonian liittolainen

Voima on valttia myös toimijoiden keskinäisissä suhteissa. New York Timesille konfliktin pääasialliset osapuolet ovat isäntämaan hallitus ja sen johtama sotilasliitto. Niiden volyyymi kirjoituksissa on omaa luokkaansa ja niiden testi, taistelu ja voitto Kosovo on.

Nato on tarinan sankari – tai ainakin se jolle sankarin viittaa yritetään asettaa. Lehti pyrkii esittämään Naton päättäväisenä liittoumana, jonka ehdoilla konflikti ratkaistaan. Liittouman toimintaa kommentoidaan kieli keskellä suuta: Naton arvostelu veisi pohjaa

¹⁶² Seppälä 2000, 93–98, 104–105

¹⁶³ Auerbach & Bloch-Elkon 2005, 83, 90, 92–93

sodan perusteilta, mutta liian kritiikitön kehuminen olisi epäuskottavaa. Niinpä tuosta muotista poikkeavat kommentit, konkreettisimmat kehut ja haukut, suunnataan suoraan Yhdysvalloille ja Euroopalle. Nato-rintaman rummuttaminen näkyy siinä, että Yhdysvaltoja häivytetään kirjoituksista kun Naton yhtenäisyyttä on tarve korostaa. Esimerkiksi maaliskuussa liittouma assosioidaan suorastaan universaaliksi – koko maailma yhdessä rintamassa valtuuttaa pommitukset. Ilmahyökkäyksen alkamisviikolla tekijä eliminoidaan kirjoituksista lähes kokonaan ja lehti puhuu passiivissa, aivan kuin siirtyminen pommituksiin olisi luonnollinen asia. Toukokuussa sodan mennessä huonosti Nato puolestaan pysyy poissa kirjoituksista ja kannanotot kohdistuvat Yhdysvaltoihin.

Se mistä Naton yhteydessä ei puhuta, kertoo yhtä paljon lehden taiteilusta. Paitsi sotilasliiton ei-humaani puoli myös keskustelu Naton uutisohjailusta ei yllä Timesin pääkirjoitussivulle. Ainoastaan kerran pääkirjoitus ottaa esille sotautusten säännöstelyn: ”Nato ja Pentagon eivät ole onnistuneet kertomaan yksityiskohtaisesti ilmasodan tehosta. Kuristusote tiedosta valaa epäilyjä että Nato on pimittänyt yksityiskohtia säästääkseen itseään kritiikiltä. Clinton ja hänen eurooppalaiset virkaveljensä tekevät itselleen ja mailleen karhunpalveluksen kontrolloimalla tietoa niin tiukasti.” Yhtä kirjoitusta lukuun ottamatta mediakontrollin mahdollisuudella ei spekuloida.

Valkoinen talo taas on kumppani, johon lehdellä on henkilökohtainen ja holhoava suhde. Reagointi on voimakasta riippuen siitä, toimiiko presidentti oikein vai väärin. Enimmäkseen Yhdysvaltoja suitsutetaan toimijana, mutta varsinkin alussa Clinton on lehden mielestä liian lepsu. Lehden asenne tuntuu olevan: Clinton on presidentti, jolla on hyvä tahto, mutta ei aina tarpeeksi linjakkuutta tai määrätietoisuutta. Presidenttiä milloin työnnetään oikeaan suuntaan, milloin suitsitaan liiasta innokkuudesta, milloin varjellaan virheiltä. On vaikea sanoa, kumpuaako tarve Clintonin persoonasta vai onko Timesin isällisyys osa lehden omaksumaa auktoriteettia Valkoista taloa kohtaan.

Timesin odotukset Yhdysvaltojen globaalia roolia kohtaan ovat korkeat. Kirjoituksista tulee toisinaan tunne, että vastuu koko maailman hyvinvoinnista on Clintonin harteilla. Tässä liberaalissa internationalistisuudessaan New York Times on selvästi lähempänä demokraatteja kuin konservatiiveja. Sama näkyy kongressi-kannanotoissa: Times

karsastaa republikaanien ulkopolitiikkaa, jota se pitää ahdasmielisenä ja populistisena. Yleisesti ottaen kongressi on kuitenkin New York Timesille tärkeä toimija – Yhdysvalloissa ulkopolitiikka lienee nivoutunut sisäpolitiikkaan lujemmin kuin missään muussa länsimaassa.

New York Timesin maailmankuvassa Yhdysvallat valvoo, etteivät muut töpeksi. Töpeksijöihin lukeutuvat ennen kaikkea Euroopan maat, joiden kykyä saada mitään aikaan ilman Yhdysvaltoja lehti epäilee. Times yllyttää Eurooppaa ottamaan suuremman vastuun turvallisuusasioista, mutta ei usko sen samalla onnistuvan ilman Amerikan apua. Naton eurooppalainen pilari ei juuri Timesin sivuilla näy: vaikka Naton jäsenistä valtaosa on eurooppalaisia, he esiintyvät lähes yksinomaan ”Yhdysvaltain liittolaisen” roolissa. Myös rauhanvälityksessä esille nostetaan amerikkalais- ja venäläisdiplomaattien panos – EU:n rauhanvälitystyö ei saa sodan loputtua tunnustusta. Pääkirjoituksista syntyykin kuva, että maailma pysyy parhaiten radallaan, kun Eurooppa tukee Yhdysvaltojen päätöksiä.

Venäjään liitetään sen verran myönteisiä attribuutteja, että kommentointi haiskahtaa kaunistelulta. Epäluuloa nostattaa sekin, että Venäjän ”tärkeys” huomataan vasta sodan alettua. Sama välineellinen asenne Timesilla on YK:hon. Niin YK:ta kuin Venäjääkään ei noteerata sodankäyntiä valmistellessa, mutta pommitusoperaation vajotessa syvemmälle suohon molempien nimet esiintyvät teksteissä myönteisessä valossa. Varsinkin YK:n sivuuttaminen rauhanneuvotteluista taitaa jättää pahan jälkimaun, koska lehden mukaan ”tulevissa konflikteissa on suotavaa toimia YK:n tuella ja kongressin suostumuksella”. Eli asenne yhteistyötä kohtaan pehmenee sodan edetessä.

Sodan jälkeen puhetapa muuttuu. Kun kritiikin säännöstely ei ole enää tarpeen, kielenkannat irtoavat. Tapetille nostetaan YK, ja vastuuta jälkihoidosta aletaan säilyttää eurooppalaisille. Natokin saa osansa, mutta eurooppalaisissa puitteissa: kentällä operoivat nyt valtaosin eurooppalaiset rauhanturvaajat. Samalla Naton poliittisen johdon ja etenkin Yhdysvaltain roolia pidetään vakana. Lehden viesti tuntuu olevan: me maksoimme pommitukset, Eurooppa huolehtikoon jälleenrakennuksesta. Kun tuo työ menee sitten huonosti, kritiikki on armotonta. Loppusyksystä lehti antaa jo ymmärtää, että YK ja eurooppalaiset ovat turmelleet Yhdysvaltain edelliskeväisen, arvokkaan voiton. Vaikka instituutioiden reviiirikamppailut epäilemättä haittasivat

jälleenrakennusta, Times unohtaa myös mainita, että UNMIK-operaatio sai huomata olevansa kerjäläinen verrattuna rahasummiin, joita KFOR-joukoille ja pommituksiin myönnettiin¹⁶⁴.

Kapein rooli toimijakentässä on varattu konfliktin varsinaisille osapuolille. Serbien demonisointi on pääkirjoituksissa niin arkista touhua, ettei kuva vihollisesta lievenny missään vaiheessa. Vielä kuukausia sodan jälkeen serbeistä ei ole yhtään myönteistä luonnehdintaa. Albaanit puolestaan näyttäytyvät yksinomaan Milosevicin sorron uhreina: heidän negatiivisista teoistaan ei puhuta eikä heitä tuoda esiin aktiivisina toimijoina, saati sotilaina. KLA:n rikollinen luonne ”paljastuu” lehdelle vasta kesäkuussa 1999. Kun vain vuotta aiemmin KLA oli Yhdysvaltain terroristikirjoissa, näin selkeä imagonmuutos ei voi olla sattumaa. Sremac teki saman havainnon New York Timesin uutisista: vielä kesällä 1998 Times käsitteli tasapuolisesti serbien ja albaanien väkivaltaisuuksia, mutta mieliala muuttui nopeasti syksyllä ja KLA:ta kritisoivat kirjoitukset palasivat uutissivuille seuraavan kerran kesäkuussa¹⁶⁵.

Uskottavan viholliskuvan luominen Milosevicista ei toki ollut vaikeaa, mutta se, että kaikki serbisotilaiden hirmutyöt palautettiin hänen persoonaansa ja kaikki oli yksipuolisesti Milosevicin syytä – niin rauhanneuvottelujen epäonnistuminen, sodan syttyminen kuin pakolaiskatastrofikin – kertoo New York Timesin kiintymysjournalismista. Epäilemättä serbit syyllistyivät Milosevicin johdolla julmiin sotarikoksiin, mutta oliko Milosevicin päämääränä ”Kosovon tyhjentäminen albaaneista”, jos Nato ei olisi tullut väliin? Sitä voidaan vain arvailla.

Kun toimijoiden esiintymistä tarkastellaan ajallisesti, huomataan tiettyjä painotuksia. Aluksi pääkirjoituksissa on kaksi napaa: hyvä Yhdysvallat ja paha Milosevic, murhaavat serbit ja pelastettavat pakolaiset. Konfliktin asetelma esitellään lukijalle tehokkaiden vastakkainasettelujen kautta. Kriisin edetessä toimijajoukko kasvaa ja voimapolitiikka saa enemmän valtaa kirjoituksissa. Selvä eskalaatiopiste on tammikuussa Racakin myötä, minkä jälkeen Nato-liittouman näkyvyys alkaa korostua.

¹⁶⁴ Visuri 2000, 186

¹⁶⁵ Sremac 1999, 211, 218, 248

Helmikuussa agendalle mahtuvat vain rauhanneuvottelut, mutta maaliskuussa tapahtuu käänne. Lehti alkaa esittää konfliktin laajemmassa yhteydessä ja julkaisee syväluotaavia kirjoituksia: *Balkan Ghosts*, *Transatlantic Transitions*, *Inventing NATO's New Role*. Maaliskuun puolivälissä alkaa ”pommitussuora” ja kirjoituksiin mahtuu yksi asia, pommit. Uhittelu vaihtuu pikkuhiljaa ärtymykseksi, ja huhtikuusta tulee kritiikin kuukausi. Lehti on tyytymätön kaikkiin ja kaikkeen: Yhdysvaltojen epäselvään politiikkaan, pommitusten huonoon menestykseen, Euroopan pakolaistoimiin, Venäjän vitkasteluun ja kongressin temppuiluun. Ratkaisun avaimiksi esitetään maajoukkoja, YK:ta ja Venäjää. Samalla serbivihollisen osuus kirjoituksissa vähenee vähenemistään.

Toukokuussa Times potee sotaväsymystä: kirjoituksia on vähemmän ja myös toimijoita ja teemoja suppeammin. Lehti ei jaksa enää puhua Milosevicista, Natosta tai pommituksista, vaan keskittyy maajoukkokyksymykseen. Samoin diplomatian painoarvo nousee suhteessa muihin teemoihin. Väsymys haihtuu hetkessä ilmaan, kun kesäkuun alku tuo mukanaan ratkaisun sotaan. Huhtikuisesta kritiikistä ei ole tietoaakaan. Kaikkiin toimijoihin liitetään optimismia ja kuvaa operaatiosta kiillotetaan. Edes yhteenotto Venäjän kanssa ei haihduta euforiaa. Kesäkuun jälkeen pääkirjoitussivu palaa harvakseltaan Kosovoon: rauhan takkuuillessa äänenpainot muuttuvat yhä kielteisemmiksi ja lopulta ainoa, joka nähdään loppusyksystä 1999 myönteisessä valossa, on Yhdysvallat.

5.3 Kun mediasta tulee kenraali

Kuinka New York Times sitten tasapainotteli sodan ja rauhan diskurssien trapetsilla? Tarkastelen New York Timesin pääkirjoitusten altistumista propagandalle kolmen eri piirteen kautta, jotka Luostarinen on nimennyt identifikaatioehdotusten polarisaatioksi, motivaatiologiikaksi ja viittaustasojen harmonisaatioksi¹⁶⁶.

Propagandan kyllästävät tekstit tarjoavat tyypillisesti voimakkaan polarisoituneita identifikaatioehdotuksia: hyvä–paha, me–ne. Sotaa käyvä ryhmä nostaa oman ryhmän identiteettiään yli muiden identiteettien muun muassa luomalla viholliskuvaa ja

¹⁶⁶ Luostarinen 1999, 47

hyödyntämällä historiallisia symboleja ja uskottavia auktoriteettilähteitä.¹⁶⁷ New York Times teki juuri näin: lehti tarjosi lukijalle yhtä samastumisen kohdetta, Natoa, ja loi voimakasta viholliskuvaa serbeistä. Demonisoinnin kohteena oli vihollisryhmän johto, ja samalla korostettiin, ettei sota ole suunnattu tavallista kansaa vastaan – tämä on Luostarisen mukaan tavallista. Kosovo-kirjoittelun puolueellisuus korostuu, kun sitä vertaa kevään 1999 kurdien konfliktin käsittelyyn. Asetelmaltaan samantyyppisessä kapinassa New York Times erotteli tasapuolisesti kurdikapinallisten ja Turkin turvallisuusjoukkojen edesottamuksia, mutta Kosovossa lehti yksinkertaisti konfliktin ”hyviin tyyppeihin” ja ”pahoihin tyyppeihin”¹⁶⁸.

Motivaatiologiikka tarkoittaa keinoja, joilla konfliktia motivoidaan. Korostamalla tiettyjä menneisyys-, nykyisyys- ja tulevaisuuskäsityksiä omaa väestöä motivoidaan hyväksymään sota, vihollisen väestöä motivoidaan tappiomielialaan ja ulkopuolisia tukemaan ”meitä”.¹⁶⁹ New York Times vertasi Kosovoa Bosnian sotaan ja toiseen maailmansotaan ja Milosevicia Hitleriin ja Saddamiin. Luostarisen mukaan propaganda haluaa painottaa, että voimankäyttö on ollut välttämätöntä tietyissä tilanteissa, oma toiminta on ollut aina hyvää tarkoittavaa ja vihollinen ollut aina vaarallinen¹⁷⁰. Tällaista menneisyyskäsitystä seuraten New York Times toisti, kuinka hullut diktaattorit on parasta murskata ajoissa, kuinka Milosevic on pitänyt Balkania kuristusotteessaan vuosien ajan ja kuinka rauhanomaiset länsiliittouman tarkoitusperät ovat. Historiaviittaukset saivat konfliktin näyttämään väistämättömältä: jos Milosevicia ei pysäytetä, koko Balkan on kohta liekeissä.

Nykyhetken teksti kehystää niin, että toiminta on ehdottoman välttämätöntä juuri nyt, muuten hetki menetetään¹⁷¹. Tätä New York Times rummutti alusta lähtien: jos ei reagoida välittömästi, Milosevic ehtii puhdistaa koko Kosovon. Lehti antoi jatkuvalla syötöllä deadlineja, joiden mukaan piti toimia ”päivien sisällä”. Propagoivan toimijan tapaan Times pyrki luomaan vaihtoehtotonta käsitystä ratkaisumalleista voimakkailla kielikuvilla ja mahdollisimman uutismaisesti saaden pommit näyttämään ainoalta vaihtoehdolta ja vähätellen muita näkökulmia.

¹⁶⁷ emt. 51

¹⁶⁸ Ackerman & Naureckas 2000, 100

¹⁶⁹ Luostarinen 1999, 50

¹⁷⁰ emt. 49

¹⁷¹ emt. 50

Tulevaisuuden propagandistinen kirjoitus haluaa esittää sellaisena, että sodan jälkeen maailma on parempi paikka¹⁷². New York Times maalasi ruusuista kuvaa Kosovon seurauksista: tästä lähtien etnisiin konflikteihin puututaan päättäväisemmin, diktaattoreille on lähetetty painava viesti ja sekä Naton, Euroopan että Venäjän tulevaisuus on valoisampi. Viittaukset tulevaan ovat kuitenkin varovaisempia kuin menneisyyteen tai nykyisyyteen, minkä Luostarinen havaitsi myös Naton tiedotuksesta. Mahtipontista retoriikkaa ovat karsineet varmasti Persianlahden opetukset, kun ei haluttu riskeerata ettei ”uusi maailmanjärjestys” löisikään itseään läpi ja tai että Milosevicin valta jatkuisi vielä vuosia kuten Saddamin.¹⁷³

Kolmas propagandan piirre on viittaustasojen harmonisaatio. Harmonisointi tarkoittaa, että sodan eri vaiheissa painotetaan eri teemoja: voitollisessa tilanteessa konkreettisia sotakuvauksia, pysähtyneessä vaiheessa konfliktin asetelmaa ja tappion uhatessa myyttisen tason kuvauksia¹⁷⁴. Teemojen yhtenevyydestä voi nähdä merkkejä myös New York Timesissa. Kun nopeaksi oletettua voittoa ei tullut, lehti alkaa työntää sotatuloksia taka-alalle ja muistuttaa lukijoita siitä, miten konflikti syntyi ”kun Milosevic rikkoi kaikkia sopimuksia” eikä tälle siksi saa antaa periksi. Tässä vaiheessa sotaa edeltänyttä historiaa myös kärjistetään: Yhdysvallat ja albaanit mukautuivat kaikkeen rauhanneuvotteluissa, mutta Belgrad tärveli absoluuttisesti rauhan mahdollisuudet.

Toisaalta Luostarinen havaitsi, että harmonisointia haittasi selvien tulosten niukkuus: Nato-tiedotus juuttui vakuuttelemaan, että ajan myötä toiminta tuottaa toivotut tulokset. Päivänkohtaisten uutistapahtumien toistelu oli myös kaksiteräistä: jos pakolaisten kärsimystä korostettiin liikaa, yleisö saattaisi yhdistää Naton pommit kärsimykseen, mutta jos serbien julmuuksia korostetaan liikaa, se saattaisi eskaloida sotaa koska sotilasliiton maine oli pelastettava. Lisäksi Naton piti varoa tuomasta esille sotilaallista ylivoimaansa, koska yleisö saattaisi sympatisoida pientä Jugoslaviaa.¹⁷⁵ New York Timeskin varottaa lukijoita varautumaan menetyksiin, koska on ”huomattava riski, että Jugoslavian puolustus ampuu alas Nato-koneita”. Kun koneita ei pudonnutkaan, operaatio saatiin näyttämään menestykseltä.

¹⁷² emt. 50

¹⁷³ Luostarinen 1999, 50

¹⁷⁴ emt. 47–48

¹⁷⁵ emt. 48

Kun sota alkaa olla vaikeuksissa, pääkirjoitukset turvautuvat myyttisiin perusteisiin. *War in an Era of Ethnic Conflict*, *War and Analogy*, *NATO and a New Europe* ja *Logic of Kosovo* ovat esimerkkejä kirjoituksista, joissa alkaa olla jo kyse koko maailman pelastamisesta. ”Uudessa maailmassa Kosovon kaltaisiin hyökkäyksiin on pakko vastata” ja ”jos tyrannin annetaan riehua, muualla voi nousta isompia konflikteja”. ”Kosovon tapaiset etniset taistelukentät tulevat yleistymään, joten Yhdysvalloilla ja Natolla ei ole muuta vaihtoehtoa kuin ottaa tämä raskas taakka kantaakseen”.

Edellä mainittujen propagandaportaiden perusteella New York Timesissa on selvästi syytä epäillä propagandan vaikutusta. Pääkirjoitukset olivat vahvasti sitoutuneet toisen osapuolen näkökulmaan: teksteissä oli voimakasta voittaja–häviöjä-polarisointia ja lehti suosi suuria uhkakuvia, vaihtoehtotonta retoriikkaa ja mustavalkoista historiakuva. Times pyrki kaikin puolin kehystämään Kosovon konfliktin tulkinnan niin, että operaation hyväksyminen näytti järkevältä päätökseltä.

Myös Kempfin teorian valossa New York Times antautui sodadiskurssin pauloihin. Kempfin mukaan sodadiskurssi yksinkertaistaa konfliktin voimaksi ja väkivallaksi ja saa kirjoittajan sokeutumaan sodan kärsimykselle ja rauhan eduille¹⁷⁶. Myös New York Timesissa konfliktin havainnoiminen pelkistyi armeijalogiikkaan. Sovittelun mahdollisuus vihollisen kanssa kumottiin, ja vastustajan liennytyksen ilmaukset tulkittiin taktikoinniksi ja manipulaatioksi. Samaan aikaan omia pyrkimyksiä idealisoitiin ja omia johtajia humanisoitiin. Lopulta voittaminen alkoi dominoida retoriikkaa niin paljon, että alkuperäiset tavoitteet siviilien suojelusta jäivät väkivallan jalkoihin. Naton humanitaarinen tarina oli loppuun asti ”peite”, jolla sotaisuutta verhottiin. Koska pommien tarkoitus oli hyvä, lehti sivuutti sen, että ilmaiskulla olisi seurauksia siviilien hädän lisääntymiseen. Toisaalta lehti lähettää ristiriitaisia viestejä korostaessaan, että rauha on kaikkien toive, mutta rauha voidaan saavuttaa vain voimaa käyttämällä.

Jos journalistinen tuotos näyttää propagandalta, se ei aina tarkoita että teksti on kirjoitettu propagandatarkoituksiin. Kempf huomauttaa, että toimittajat ovat samalla tavalla kumentuneen ilmapiirin ja todeksi uskottujen havaintojen uhreja kuin

¹⁷⁶ Kempf 2002a, 67

muutkin¹⁷⁷. Myös Yang toteaa, että kun yhä useampi amerikkalainen uskoi maaliskuuhuhtikuussa 1999 Yhdysvaltain etujen olevan panoksena Kosovossa, median olisi ollut vaikea vastustaa ”kansallisten etujen” puolustamista¹⁷⁸. Se että media päätyi levittämään samoja mielikuvia konfliktista kuin poliittiset ja armeijan eliitit, johtuu suurelta osin siitä, että median vakiintuneimpia lähteitä ovat poliittiset ja armeijan eliitit, joiden faktat on jo suodatettu. Armeijan etulyöntiasema turvallisuuskysymysten määrittäjänä niin sodan kuin rauhan aikana onkin saanut aikaan sen, että media päätyi helposti luonnollistamaan ajattelua, jonka mukaan konfliktit ratkaistaan sotilasvoimalla.¹⁷⁹ Tämä ei tarkoita, etteivätkö journalistit voisi tietoisesti pyrkiä eroon eliittilähteistä ja kyseenalaistaa faktoja. Vaikka objektiivisen tiedon saaminen Kosovosta oli vaikeaa, Persianlahden kokemusten perusteella Natoa olisi pitänyt olla vastassa kyynisempi media. Kempf toteaa, että niin kauan kuin toimittajat eivät tunnista näitä sosiaalisia prosesseja, on pessimismiä että mikään muuttuu¹⁸⁰.

Luostarisen mukaan amerikkalaismedian manipulointi on paljastunut yllättävän helpoksi, jos tehtävään palkkaa pätevän PR-toimiston. Useimmiten propagandapyrkimysten kohteena ovat New York Timesin kaltaiset mediat, joilla on suuri vaikutus kansainvälisen median sisältöihin ja joita Yhdysvaltain perinteiseen valtakoneistoon.¹⁸¹ Kuinka paljon Kosovossa sitten oli kyse New York Timesin ja Yhdysvaltain hallinnon suhteesta? Monissa yhteyksissä on tullut todettua, että Valkoisen talon ja Timesin kuva Kosovon konfliktista on miltei identtinen. Myös aiemmissa tutkimuksissa on todettu, että New York Times tukee ulkopoliittisissa kriiseissä hallitusta – Bosniassa todistetusti vielä enemmän kuin Washington Post: New York Times myötäili lehdistä selvemmin ulkoministeriön dokumentteja ja suhtautui suopeammin Clintonin hallintoon¹⁸².

Toisaalta liike toimii myös toiseen suuntaan: monet Timesin kehotukset realisoituivat eli lehti oli etulinjassa muokkaamassa Kosovo-politiikkaa. Erityisesti syksyllä 1998 lehti painosti aggressiivisesti hallitusta toimintaan. Myös Bosniassa on havaittu vastaavaa. Useita hallituksen toimia edelsi pääkirjoitus, joka kehotti tiettyyn

¹⁷⁷ emt. 69–71

¹⁷⁸ Yang 2003, 245–246

¹⁷⁹ Kempf 2002a, 69–71; Luostarinen 2002, 275–276

¹⁸⁰ Kempf 2002a, 60, 70, 72

¹⁸¹ Luostarinen 2002, 276

¹⁸² Auerbach & Bloch-Elkon 2005, 91; Berry 1990; Grosswiler 1997; Malek 1997

diplomaattiseen liikkeeseen¹⁸³. Tosin on vaikea sanoa, mikä osuutensa on vuodoilla ja sillä, että hallinto käyttää tarkoituksella mediaa ”yleisön valmistamiseen” johonkin vaikeaan päätökseen. Jos Valkoinen talo vuotaa, lehdistö kokee velvollisuudekseen ottaa kantaa asiaan useimmiten pääkirjoituksen kautta. Tulosten perusteella lehti oli siis Kosovossa vahva ulkopoliittikan heijastelija, mutta myös sen eteenpäin työntäjä: pääkirjoitukset artikuloivat perusteita väliintulolle ja vaikuttivat siten kriisin hoitoon.

Sota on ihanteellista mediatäytettä: dramaattisia, vaarallisia ja tunteellisia tapahtumia. Sodat saavat aikaan tunteita, jolloin toimittajat päätyvät valitsemaan puolia, menettäen kykynsä kysyä kriittisiä kysymyksiä yleisön puolesta. Mutta sota on myös pahimpia tuhoja mikä maata voi kohdata, ja sodan aikana medialla on erityinen velvollisuus tutkia toiminnan motiivit ja informoida kansaa. Mitä suurempaa valtaa turvallisuusorganisaatio käyttää, sitä kriittisempää tutkintaa se medialta edellyttäisi¹⁸⁴. Velvollisuus tosiasioiden paljastamiseen on erityisen tiukka humanitaarissa interventioissa, joissa ei ole kyse normaalin sotatilan kaltaisesta kansallisesta hengissä selviytymisestä vaan ”demokraattisesti päätetystä” sotilasoperaatiosta¹⁸⁵. Tässä korostuu eliittilehdistön rooli: mitä pidempään konfliktit jatkuvat, sitä huonommin populaariviestimien mielenkiinto kestää pitkäjänteisiä operaatioita¹⁸⁶.

Kosovon sodassa New York Times jätti useita ratkaisevan tärkeitä kysymyksiä kysymättä. Resurssiltaan rikas, ammattitaitoinen lehti näytti haavoittuvuutensa ja meni valtavirran mukana. Vaikka New York Timesin ansioiksi on nähtävä, että lehti nosti Kosovon agendalleen verrattain varhain, vetosi voimakkaasti maailman omaantuntoon ja käsitteli sotaa laajempänä ilmiönä – toisin kuin monet mediat – analyysin perusteella New York Times lankesi seuraamaan Nato-upseerien käsikirjoitusta. Timesin pääkirjoitussivusta tuli sotastrategian temmellyskenttä, jossa lukuisia palstamillimetrejä uhrattiin Naton ”projektin” myymiseksi lukijoille. Lehdellä oli osuutensa myös konfliktin eskaloitumisessa ja siinä, että rauhan mahdollisuudet sivuutettiin. New York Timesista tuli Kosovossa ennemmin väkivallan katalysaattori kuin rauhanrakentaja.

¹⁸³ Auerbach & Bloch-Elkon 2005, 94–95

¹⁸⁴ Luostarinen 2002, 279

¹⁸⁵ Independent International Commission on Kosovo 2000, 217–218

¹⁸⁶ Luostarinen 1999, 47

6 LOPUKSI

Kosovon sodasta on kulunut tätä kirjoitettaessa kahdeksan vuotta. Maakunnan asemasta käytävien neuvottelujen odotetaan päättyvän vuoden 2007 aikana. Sota ei ratkaissut ongelmia: syvät vihamielisyydet serbien ja albaanien välillä ovat jatkuneet ja yhteiskunnan jälleenrakennus on edennyt takkuillen.

Syyskuun 2001 terrori-iskut saivat Yhdysvalloissa aikaan keskustelua median patriotismista. Amerikkalaisten tiedotusvälineiden kritiikitön sukellus kansalliseen terrorihysteriaan ja isänmaallisuuden uhoon herätti hämmästyttä Euroopassa. New York Timeskin joutui vuonna 2004 myöntämään päätyneensä edistämään joukkotuhoaseilla ratsastavan Bushin hallinnon kampanjaa ja ruoskimaan itseään siitä, miksi Irakin sodan alla ei laadittu kriittisiä kirjoituksia ja jos laadittiin, miksi ne haudattiin sisäsivuille.

Nämä kysymykset olisivat olleet aiheellisia jo Kosovossa. Kiinnostavalla tavalla Kosovo näyttää luovan jatkumon kehitykselle, joka tuli päivänvaloon syyskuun yhdenentoista jälkeen. Amerikkalaislehdistön perussuhtautuminen Yhdysvaltojen tarvittaessa unilateraaliseen rooliin, sotilaallisen voimankäytön välineellisyyteen, YK:n ja EU:n vähäiseen osaan ja sotien jälkihoitoon on ollut koko ajan sama.

Näkymä Balkanilta Afganistaniin ja Irakiin tarjoaisikin mielenkiintoisen jatkotutkimuksen aiheen. Mihin prosessin juuret voi paikantaa? Voidaanko New York Timesin käyttäytymismallit todentaa myöhemmissä kriiseissä? Onko mitään opittu? Luontevaa olisi myös lähteä purkamaan kysymystä hallinnon julkilausumien ja median lausumien suhteesta. Kosovosta kiinnostuneellekin jäi vielä kysymyksiä kysymättä. Itseäni tulkintoja tehdessä pohditutti etenkin New York Timesin journalismin peilaaminen eurooppalaisten laatuviestimien journalismiin. Yleensäkin vertailupohja, niin amerikkalainen kuin eurooppalainenkin, ei olisi pahitteeksi.

Pääkirjoitukset ovat hedelmällinen ja antoisa tutkimuskohde, ja varsinkin niiden pitkäjänteinen seuranta voi avata kiinnostavia näkökulmia keskusteluun median vallankäytöstä. Lehden vaikuttavuudesta puhuttaessa on tosin otettava huomioon, että lukijan mielikuvat muodostuvat yhdessä uutisista, kolumneista ja pääkirjoituksista.

Pääkirjoitukset eivät välttämättä korreloi sen kanssa, kuinka paljon ja minkä sävyisiä kirjoituksia on lehdessä samaan aikaan. Esimerkiksi New York Timesissa on joukko nimekkäitä kolumnisteja, joiden kynänjälki näkyy lehdessä vahvasti, ja jotka esimerkiksi Kosovon aikaan olivat suurelta osin lehden virallista mielipidettä kriittisempiä operaatiota kohtaan.

Tutkimuksessani on tietenkin vajavaisuutensa. Tilastollisia vertailuja kaipaava voi toivoa tuloksilta enemmän ”mitattavuutta”. Esimerkiksi myönteinen–kriittinen–kielteinen-jaottelu on toisinaan veteen piirretty viiva, mutta kategorisoinnin tarkoitus oli antaa ennen kaikkea suuntaa. Yksityiskohtaisempi diskurssianalyysi tai metafora-analyysi olisi vienyt tutkimusta laskemisen suuntaan, mikä olisi ollut näin laajassa aineistossa hengästyttävää. Taulukoiden sijaan olen pyrkinyt mahdollisimman suureen läpinäkyvyyteen sitaattien käytöllä. Esitystapa vaatii lukijalta tarkkuutta, mutta se paikkaa samalla selkeiden indikaattoreiden puuttumista. Käännösten puutteet otan luonnollisesti kontolleni. Lehden ajatuksista voi saada todenmukaisen käsityksen oheen liittämistäni esimerkkiartikkeleista.

Historialle näin suppea työ ei tee missään nimessä oikeutta. On syytä huomauttaa, että tulkintoihini ovat vaikuttaneet monet seikat, jotka eivät kirjoittamaani taustaosuuteen mahtuneet. Lisätiedoista kiinnostuneita kehotan tarttumaan vaikkapa Pekka Visurin Kosovon sota -kirjaan tai riippumattoman kansainvälisen Kosovo-komission raporttiin.

LÄHTEET

- Ackerman, Seth & Naureckas, Jim 2000: Following Washington's Script: The United States Media and Kosovo. Teoksessa Hammond, Philip & Herman, Edward S. (eds.): *Degraded Capability. The Media and the Kosovo Crisis*, 97–110. Pluto Press, London.
- Auerbach, Yehudith & Bloch-Elkon, Yaeli 2005: Media Framing and Foreign Policy: The Elite Press vis-à-vis US Policy in Bosnia, 1992-95. *Journal of Peace Research* 42:1, 83–99. Sage, London.
- Berry, Nicholas O. 1990: *Foreign Policy and the Press. An Analysis of the New York Times' Coverage of U.S. Foreign Policy*. Contributions to the study of mass media and communications 20. Greenwood, New York.
- Bozo, Frédéric 2003: The Effects of Kosovo and the Danger of Decoupling. In Howorth, Jolyon & Keeler, John T. S. (eds.): *Defending Europe: The EU, NATO and the Quest for European Autonomy*, 61–77. Palgrave Macmillan, New York and Basingstoke.
- Chomsky, Noam 1999. Analysis of the United States' media's coverage of the conflict in FRY. In Goff, Peter (ed.): *The Kosovo News and Propaganda War*, 94–101. International Press Institute, Vienna.
- Encyclopaedia Britannica Online* 2005. Encyclopaedia Britannica, Chicago, IL.
<http://www.britannica.com> (5.4.2005)
- Goff, Peter 1999: Introduction. Teoksessa Goff, Peter (ed.): *The Kosovo News and Propaganda War*, 13–34. International Press Institute, Vienna.
- Grosswiler, Paul 1997: The Impact of Media and Images in Foreign Policy: Elite U.S. Newspaper Editorial Coverage of Surviving Communist Countries in the Post-Cold War Era. Teoksessa Malek, Abbas (ed.): *News Media and Foreign Relations: A Multifaceted Perspective*, 195–210. Ablex, Norwood, NJ.
- Halonen, Ilpo & Kakkuri-Knuuttila, Marja-Liisa 1998: Argumentaatioanalyysi ja hyvän argumentin ehdot. Teoksessa Kakkuri-Knuuttila, Marja-Liisa (toim.): *Argumentti ja kritiikki. Lukemisen, keskustelun ja vakuuttamisen taidot*, 60–113. Gaudeamus, Helsinki

- Heikkinen, Vesa 1999: *Ideologinen merkitys. Kriittisen tekstintutkimuksen teoriassa ja käytännössä*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- Hemánus, Pertti 1972: *Sanomalehden pääkirjoituksen päämääristä ja keinoista*. Monistesarja 10, Tampereen yliopiston tiedotustutkimuksen laitos.
- Howorth, Jolyon & Keeler, John T. S. 2003: The EU, NATO and the Quest for European Autonomy. In Howorth, Jolyon & Keeler, John T. S. (eds.): *Defending Europe: The EU, NATO and the Quest for European Autonomy*, 3–21. Palgrave Macmillan, New York and Basingstoke.
- Huovila, Tapani 2001: *Pääkirjoitus kohdistaa kiista-asiaan*. Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä.
- Independent International Commission on Kosovo 2000: *The Kosovo Report: conflict, international response, lessons learned*. Oxford University Press, Oxford.
- Jouan, Virginie & Schmidt, Mogens 1999. Analysis of the European media's coverage of the conflict in FRY. The European Journalism Centre. In Goff, Peter (ed.): *The Kosovo News and Propaganda War*, s. 260–262. International Press Institute, Vienna
- Kempf, Wilhelm 2002a: Conflict Coverage and Conflict Escalation. Teoksessa Kempf, Wilhelm & Luostarinen, Heikki (eds.): *Journalism and the New World order: Studying War and the Media*, 59–72. Nordicom, Göteborg.
- Kempf, Wilhelm 2002b: Escalating and Deescalating Aspects in the Coverage of the Bosnian Conflict. A Comparative Study. Teoksessa Kempf, Wilhelm & Luostarinen, Heikki (eds.): *Journalism and the New World order: Studying War and the Media*, 227–255. Nordicom, Göteborg.
- Kuusisto, Riikka 1998: *Oikeutettu sota ja julma teurastus? Läntisten suurvaltajohtajien sotaretoriikkaa Persianlahdella ja Bosniassa*. Rauhantutkimus tänään XV. Like, Helsinki.
- Kuusisto, Riikka 1999: Humanitaariset pommitukset? Läntistä sotaretoriikkaa Kosovossa. *Ulkopolitiikka*, Kosovo-erikoisnumero kevät 1999, 53–63. Ulkopoliittinen instituutti, Helsinki.
- Luostarinen, Heikki 1999: Kosovo, journalismi ja propaganda. *Ulkopolitiikka*, Kosovo-erikoisnumero kevät 1999, 43–52. Ulkopoliittinen instituutti, Helsinki.
- Luostarinen, Heikki 2002: Journalism and Cultural Preconditions of War. Teoksessa Kempf, Wilhelm & Luostarinen, Heikki (eds.): *Journalism and the New*

- World order: Studying War and the Media*, 273–283. Nordicom, Göteborg.
- Luostarinen, Heikki & Ottosen, Rune 2002: *The Changing Role of the Media in Conflicts. From the Cold War to the Net Age*. Teoksessa Kempf, Wilhelm & Luostarinen, Heikki (eds.): *Journalism and the New World order: Studying War and the Media*, 39–57. Nordicom, Göteborg.
- Malek, Abbas 1997: *New York Times Editorial Position and US Foreign Policy: The Case of Iran Revisited*. Teoksessa Malek, Abbas (ed.): *News Media and Foreign Relations: A Multifaceted Perspective*, 225–246. Ablex, Norwood, NJ.
- Manipulaation mestarit* 2004. TV-dokumentti, ohjaus Paul Mitchell ja Tania Rakhmanova, Ranska, osa 2/2. Tuotanto Arte, RTE, TSR, CNC ja YLE. (Esitetty TV1:ssä 26.1.2005)
- Massing, Michael 1999. *Analysis of the United States' media's coverage of the conflict in FRY. The Nation*. In Goff, Peter (ed.): *The Kosovo News and Propaganda War*, s. 125–131. International Press Institute, Vienna.
- Merriam-Webster's collegiate encyclopedia* 2000. Merriam-Webster, Springfield, MA.
- Neljäs tuoli* 2006. TV-dokumentti, ohjaus Charlotte Airas, Suomi–Ranska. Tuotanto Making Movies Oy. (Esitetty TV2:ssä 3.10.2006)
- The New York Times 2006. <http://www.nytimes.com/ref/opinion/editorial-board.html> (11.9.2006)
- The New York Times Company 2006. <http://www.nytimes.com/investors-nyt-circulation.html> (11.9.2006)
- Nohrstedt, Stig A., Kaitatzi–Whitlock, Sophia, Ottosen, Rune & Riegert, Kristina 2000: *From the Persian Gulf to Kosovo – War Journalism and Propaganda*. *European Journal of Communication*, Kosovo ja media -teemanumero 15:3, 383–404. Sage, London.
- Page, Benjamin I. 1996: *Who deliberates: Mass Media in Modern Democracy*. University of Chicago Press, Chicago, IL.
- Paneth, Donald 1983: *The Encyclopedia of American journalism*. Facts on File, New York.
- Peterson, John 2001: *Shaping, not Making – The Impact of the American Congress on US-EU relations*. Teoksessa Philippart, Éric & Winand, Pascaline (eds.)

- 2001: *Ever closer partnership: policy-making in US-EU relations*, 155–186. Series “European Policy” No. 24. P.I.E.-Peter Lang, Brussels.
- Pääkkönen, Irmeli & Varis, Markku 2000: *Kriittinen lukutaito*. Finn Lectura, Helsinki.
- Robinson, Piers 2000: The News Media and Intervention: Triggering the Use of Air Power During Humanitarian Crises. *European Journal of Communication*, Kosovo ja media -teemanumero 15:3, 405–414. Sage, London.
- Seppälä, Tiina Sisko 2000: *Sota mediassa. Sota Kosovossa*. Pro gradu -tutkielma. Yhteiskuntatutkimuksen laitos, Lapin yliopisto, Rovaniemi.
- Sommelius, Sören 1996: Has the Western Media Prolonged the War in Bosnia and Herzegovina. Teoksessa Magnusson, Thomas (ed.): *From Saigon To Sarajevo. Mass Media in Times of War*, 73–87. Swedish Peace Council, Stockholm and International Peace Bureau, Geneva.
- Sremac, Danielle S. 1999: *War of words: Washington tackles the Yugoslav conflict*. Praeger, Westport, CT.
- The State of the News Media* 2004. An Annual Report on American Journalism. Columbia University Graduate School of Journalism, Washington, D.C. <http://www.stateofthemedial.org/prc.pdf> (11.9.2006)
- Teikari, Erkki 1990: Suomalainen sanomalehti varovainen kannanottaja. *Tiedotustutkimus* 3/1990, 56–63. Tiedotusopillinen yhdistys ja Nordicom, Tampere.
- Thussu, Dayan Kishan 2000: Legitimizing 'Humanitarian Intervention'? CNN, NATO and the Kosovo Crisis. *European Journal of Communication*, Kosovo ja media -teemanumero 15:3, 345–361. Sage, London.
- Torres, Manuel O. 2002: War Coverage. Teoksessa Sloan, W. David & Parcell, Lisa Mullikin (eds.): *American journalism: history, principles, practices*, 236–247. McFarland & Co, Jefferson, NC.
- Vincent, Richard C. 2000: A Narrative Analysis of US Press Coverage of Slobodan Milosevic and the Serbs in Kosovo. *European Journal of Communication*, Kosovo ja media -teemanumero 15:3, 321–344. Sage, London.
- Visuri, Pekka 2000: *Kosovon sota*. Gaudeamus, Helsinki.
- Yang, Jin 2003: Framing the NATO Air Strikes on Kosovo Across Countries. Comparison of Chinese and US Newspaper Coverage. *Gazette* 65:3, 231–249. Sage, London.

LIITE 1: Aikajana

1100-luku: Kosovo on Serbian valtakunnan kulttuurin ja ortodoksiuskonnon keskus.

1389: Serbit häviävät turkkilaisille myyttisessä Kosovo-Poljen taistelussa. Ottomaanivallan aikana Kosovo muuttuu vähitellen muslimi- ja albaanienemmistöiseksi.

1912–13: Kosovo liitetään Serbiaan.

1913: Serbia alkaa karkottaa albaaneja alueelta.

1918: Jugoslavia syntyy.

1918–1939: Serbia pyrkii asuttamaan serbejä Kosovon maakuntaan. Albaanit kapinoivat.

1941–45: Hitler miehittää Jugoslavian. Kroatian natsimielinen Ustasha-hallitus vainoaa serbejä. Serbitsetnikit ja kommunistipartisaanit taistelevat natsveja ja toisiaan vastaan. Kosovo hetkelliseksi osaksi Italian hallinnoimaa Suur-Albaniaa, mutta palautetaan sodan jälkeen Jugoslavian yhteyteen. Albaanit kapinoivat päätöstä vastaan.

1945: Josip Broz Titon johtamat kommunistit voittavat. Jugoslaviasta tehdään sosialistinen liittotasavalta.

1948: Jugoslavia erotetaan kommunististen maiden liitosta. Tito alkaa luoda ”kolmannen tien sosialismia”.

1974: Kosovo saa itsehallinnon Jugoslaviassa. Osa albaaneista vaatii täyttä osavaltion asemaa. Jo tätä ennen oli alkanut serbien pako Kosovosta. Kosovo on edelleen Jugoslavian köyhin alue.

1980: Jugoslaviaa 35 vuotta hallinnut Tito kuolee.

1981: Kosovon levottomuudet alkavat Pristinän yliopiston opiskelijamellakoista. Serbipoliisi taltuttaa protestit kovin ottein.

1986: Slobodan Milosevic nousee Serbian kommunistisen puolueen johtoon.

1987: Milosevic pitää kuuluisan puheen Kosovo-Poljessa: ”Kukaan ei lyö teitä enää.”

1989: Milosevic lakkauttaa Kosovon autonomian.

1990: Kymmeniä ihmisiä kuolee Kosovon mellakoissa, jotka Jugoslavian armeija tukahduttaa. Kosovon albaanit muodostavat Ibrahim Rugovan johdolla varjohallituksen, jota ei kuitenkaan kansainvälisesti tunnusteta.

1991: Slovenia, Kroatia ja Makedonia julistautuvat itsenäisiksi, Kroatiassa soditaan.

1992: Bosnia-Hertsegovina julistautuu itsenäiseksi, Bosnian sota alkaa.

1994: Nato tekee muutamia ilmaiskuja Bosnian serbejä vastaan.

1995: Bosnian sota päättyy Daytonin rauhansopimukseen. Nato tulittaa sodan loppuviikkoina serbikohteita.

1997: Ensimmäiset yhteenotot Kosovon vapautusarmeijan ja serbipoliisien välillä.

Helmi–maaliskuu 1998: Vakavia yhteenottoja serbipoliisin ja KLA:n välillä. YK julistaa Jugoslavian asevientä koskevaan saartoon.

Huhtikuu 1998: 94 prosenttia serbialaisista vastustaa kansanäänestyksessä ulkopuolisten puuttumista Kosovon kriisiin.

Kesäkuu 1998: Nato päättää ryhtyä suunnittelemaan aseellisia toimia Jugoslaviaa vastaan ja lennättää ilmavoimiaan Jugoslavian lähialueille.

Heinäkuu–elokuu 1998: Taisteluja KLA:n ja serbijoukkojen välillä. Serbit hyökkäävät KLA:n hallitsemiin kyliin. 200 000 albaania pakenee kodeistaan.

Syyskuu 1998: YK:n päätöslauselma painostaa osapuolia aselepoon. Nato antaa Milosevicille uhkavaatimuksen. Tähän mennessä on kuollut 1400 Kosovon albaania ja satoja serbejä. Syyskuun lopulla tulee julki 30 albaanin verilöyly Gornje Obrinjessä.

Lokakuu 1998: Nato antaa aktivointikäskyn. Richard Holbrooke solmii aseleposopimuksen Milosevicin kanssa. Nato jättää ilmavoimansa valmiustilaan.

Marraskuu 1998: Nato sijoittaa 1800 sotilasta Makedoniaan auttamaan tarvittaessa 2000 Etyj-tarkkailijaa Kosovossa.

Joulukuu 1999: KLA julistaa jouluaattona aselevon päättyneeksi, molemminpuoliset iskut alkavat.

Tammikuu 1999:

16.1. 45 albaanin ruumiit löydetään Racakin kylästä. Tapahtuma saa valtavasti kansainvälistä julkisuutta.

26.1. Nato varoittaa Jugoslaviaa ilmahyökkäysten alkamisesta.

29.1. Yhteysryhmä vaatii osapuolia aloittamaan rauhanneuvottelut Rambouillet'ssa.

30.1. Naton pääsihteerille annetaan valtuudet aloittaa tarvittaessa pommitukset.

Helmikuu 1999:

6.2. Rambouillet'n konferenssi alkaa.

18.2. Naton pääsihteerin Javier Solana uhkaa aloittaa ilmaiskut jos neuvottelut epäonnistuvat.

23.2. Neuvotteluja lykätään kolmeksi viikoksi.

Maaliskuu 1999:

15.3. Rauhanneuvotteluja jatketaan Pariisissa.

18.3. Albaanit allekirjoittavat sopimuksen, Jugoslavia ei.

20.3. Etyj-tarkkailijat poistuvat Kosovosta. Länsimaat alkavat vetää diplomaattejaan Belgradista.

22.3. Holbrooken viimeinen neuvotteluyritys Belgradissa.

24.3. Nato aloittaa ilmahyökkäykset Jugoslaviaa vastaan.

- 25.3. Useimmat länsitoimittajat lähtevät Jugoslaviasta.
- 27.3. Pakenevia albaaneja alkaa virrata rajan yli.
- 31.3. Serbit alkavat karkottaa albaaneja junilla Makedoniaan.

Huhtikuu 1999:

- 3.4. Ensimmäinen ilmahyökkäys Belgradiin.
- 6.4. Aleksinacin pommituksessa kuolee useita siviilejä.
- 12.4. 20 siviiliä kuolee Grdelican junaiskussa.
- 14.4. Arviolta 70 ihmistä kuolee pakolaissaattueen harhapommituksessa Djakovicassa. Nato myöntää tapahtuneen viisi päivää myöhemmin.
- 17.4. Nato perustaa 30-henkisen mediaoperaatiokeskuksen koordinoimaan tiedotusta.
- 23.4. 16 toimittajaa kuolee Serbian televisiorakennuksen pommituksessa. Ulkomaisia toimittajia varoitetaan iskusta etukäteen.
- 29.4. Naton edustajat myöntävät, että viestintästrategiaa täytyy parantaa. Muun muassa Tony Blairin tiedottaja Alistair Campbell siirretään Brysseliin.

Toukokuu 1999:

- 6.5. G8-maiden rauhansuunnitelma valmistuu.
- 7.5. Kiinan suurlähetystön harhapommitus. Kolme kiinalaista toimittajaa kuolee.
- 13.5. Ainakin 48 albaanipakolaista kuolee Korisan kylän pommituksessa.
- 14.5. EU valtuuttaa presidentti Ahtisaaren rauhanvälittäjäksi.
- 27.5. YK:n sotarikostuomioistuin nostaa syytteen Milosevicia vastaan.
- 28.5. Jugoslavia ilmoittaa voivansa mahdollisesti hyväksyä G8-rauhansuunnitelman.

Kesäkuu 1999:

- 2.6. Ahtisaari ja Tshernomyrdin vievät rauhansuunnitelman Belgradiin.
- 3.6. Jugoslavian hallitus ja Serbian parlamentti hyväksyvät suunnitelman.
- 10.6. Serbijoukot aloittavat vetäytymisen, Nato keskeyttää pommitukset, YK:n turvaneuvosto antaa päätöslauselman Kosovon aselevosta ja väliaikaisesta hallinnosta.
- 11.6. Venäjän sotilasosasto valtaa yllättäen Pristinan lentokentän.
- 12.6. Ensimmäiset KFOR-joukot saapuvat Kosovoon.
- 14.6. Albaanit alkavat palata suurin joukoin kotiin, serbit pakenevat.
- 20.6. Viimeiset serbijoukot jättävät Kosovon. Nato julistaa sodan virallisesti päättyneeksi.
- 21.6. KLA allekirjoittaa aseistariisuntasopimuksen Naton kanssa.
- 29.6. 10 000 serbiä marssii vaatien Milosevicin eroa.

Lokakuu 1999: YK:n mukaan Kosovosta on paennut 200 000 serbiä.

2000: Opposition suurmielenosoitukset painostavat Milosevicin eroon. Vojislav Kostunica nousee Jugoslavian presidentiksi.

2001: Milosevic Haagin sotarikostuomioistuimeen.

2003: Jugoslavian nimi muutetaan Serbiaksi ja Montenegroksi.

2006: Milosevic kuolee sellissään Haagissa. Montenegro itsenäistyy.

2007: Neuvottelut Kosovon poliittisesta asemasta ovat loppusuoralla.

Lähde: BBC; The Kosovo News and Propaganda War 1999, 537–564; Visuri 2000, 234–240; Wikipedia

LIITE 2: Pääkirjoitusten otsikot

1998

Syyskuu

Sep 7: Helping Kosovo's Displaced

Sep 20: Kosovo's Refugee Emergency

Lokakuu

Oct 2: The Killing in Kosovo

Oct 8: The Urgent Agenda in Kosovo

Oct 14: Saving Lives in Kosovo

Oct 22: Muzzling Dissent in Serbia

1999

Tammikuu

Jan 20: Crisis in Kosovo

Jan 29: Ultimatum on Kosovo

Helmikuu

Feb 18: Pursuing Peace in Kosovo

Feb 22: The Tangled Kosovo Peace Talks

Feb 24: Peace on Hold in Kosovo

Maaliskuu

Mar 6: Trans-Atlantic Transitions

Mar 7: Balkan Ghosts

Mar 13: Peace Equations in Kosovo

Mar 18: Kosovo Brinkmanship

Mar 24: The Rationale for Air Strikes

Mar 25: Air Campaign Against Yugoslavia

Mar 26: Aims of an Air War in Kosovo

Mar 28: Inventing NATO's New Role

Mar 30: Terror in Kosovo

Mar 31: Answering Mr. Milosevic

Huhtikuu

Apr 1: The Kosovo Refugee Emergency

Apr 2: Patience and Tenacity in Kosovo

Apr 3: The Second Front in the Balkans

Apr 4: Rationed War News From Kosovo

Apr 6: Russia's Role in Kosovo

Apr 7: The Balkan Conflict: A Phony Cease-Fire Offer
Faster Aid for the Refugees

Apr 8: Diplomatic Principles for Kosovo

Apr 9: The Missing Refugees

Apr 11: War in an Era of Ethnic Conflict

Apr 13: A Crucial Debate on Kosovo

Apr 15: War and Peace in Kosovo

Apr 16: Grisly Accident in Kosovo

Apr 18: War and Analogy

Apr 21: Paying for Kosovo
Apr 23: NATO and a New Europe
Apr 24: Russia, Captive of History
Apr 27: Kosovo Strategies
Apr 29: Congress and Kosovo

Toukokuu

May 2: The Logic of Kosovo
May 3: Mr. Milosevic's Peace Overture
May 5: Preserving Montenegro
May 7: Elements for a Peace Deal
May 10: Wrong Target in Belgrade
May 12: The Tempest in China
May 20: Before Winter Arrives in Kosovo
May 28: The Case Against Mr. Milosevic

Kesäkuu

Jun 3: Kosovo Crossroad
Jun 4: The Kosovo Peace Plan
Jun 5: Europe's New Military Aspirations
Jun 6: The Kremlin Looks West
Jun 8: Jousting With Belgrade
Jun 10: Constructing Peace in Kosovo
Jun 11: Peace and the K.L.A.
Jun 14: Kosovo and the Kremlin
Jun 17: Lessons of the Balkan War
Jun 19: Russia's Military Role in Kosovo
Jun 21: The Horrors of Kosovo
Jun 23: A Deal to Demilitarize the K.L.A.
Jun 29: Restraint on Rebuilding Serbia

Heinäkuu

Jul 9: The Resistance to Mr. Milosevic
Jul 27: Kosovo's Incomplete Peace
Jul 30: Rebuilding the Balkans

Elokuu

Aug 6: Kosovo's Costly Disorder
Aug 19: Stealing Bosnia's Future
Aug 30: Kosovo's Incipient Media Ministry

Syyskuu

Sep 1: Mr. Holbrooke's Return to Kosovo

Lokakuu

Oct 12: Humanitarian Aid in Serbia
Oct 31: Isolationism's Return

Marraskuu

Nov 24: Failures of Peace in Kosovo

LIITE 3: Myönteinen–kriittinen–kielteinen-kommenttien jakautuminen

	Myönteisiä	Kriittisiä	Kielteisiä
Nato	12	17	5
Yhdysvallat	11	15	6
Milosevic	–	5	14
Venäjä	9	3	3
Eurooppa	3	7	3
Kongressi	3	1	6
Diplomaatit	2	6	1
YK	3	4	2
Albaanit	–	3	3
Kv. Yhteisö	1	–	3
Etyj	–	–	3
Naton rooli	7	7	4
Maajoukot	9	2	7
Pommitukset	14	3	–
Milosevicin terrori	–	1	14
Rauhanneuvottelut	6	6	1
Pakolaiset	12	–	–
Yhdysvaltain rooli	1	4	5
Kosovon merkitys	3	2	3
Venäjän rooli	5	1	2
Jälleenrakennus	1	5	1
YK:n rooli	3	3	1
Albaanien toimet	–	3	2
Euroopan rooli	1	3	–
Kosovon asema	3	1	–
Kansalaisyhteiskunta	4	–	–
Kongressin toimet	–	–	3
Etyjin rooli	–	–	3
Bosnian opit	–	2	1

The Killing in Kosovo

New York Times (1857-Current file); Oct 2, 1998; ProQuest Historical Newspapers The New York Times
pg. A28

The Killing in Kosovo

The United States and its European allies are rapidly approaching a decision point on whether to take military action to end Slobodan Milosevic's butchery in Kosovo. The need for outside intervention is urgent. Recent days have brought harrowing reports of massacres of women, children and the elderly by Serbian forces. With winter coming, hundreds of thousands of ethnic Albanians in Kosovo have been driven from their homes, many having to hide without shelter or food in the mountains.

Unless Mr. Milosevic withdraws his special police, who are responsible for the brutality in Kosovo, in a matter of days, NATO warplanes and cruise missiles should strike Serbian airfields and military installations in Kosovo and the rest of Serbia until he does. As long as Serbian forces are present, the displaced in Kosovo will remain in the hills, where they may starve or freeze to death this winter. Kosovo's humanitarian organizations must be able to move freely to provide assistance to these people and help them return to and rebuild their destroyed villages.

The objective of air strikes should be limited to getting Mr. Milosevic to deliver on his repeatedly broken promise to withdraw his security forces. This should be accompanied by an investigation by the International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia of whether he should be indicted for the massacres.

The use of military force is not the ideal way to handle the conflict in Kosovo, especially because Washington and the international community do not support the desire of Kosovo's Albanians to create an independent state. Negotiation would have been the best way to secure a restoration of the self-government that Mr. Milosevic stripped from Kosovo in 1989, and perhaps even to secure the granting of autonomous status for Kosovo equal to that of Serbia or Montenegro.

Crisis in Kosovo

New York Times (1857-Current file); Jan 20, 1999; ProQuest Historical Newspapers The New York Times
pg. A30

Crisis in Kosovo

Over the last few days, the Serbian leader Slobodan Milosevic has broken just about every important promise he made last fall to end his offensive in Kosovo. His security forces, which remain deployed in Kosovo in violation of the agreement, apparently massacred 45 ethnic Albanians in the village of Racak last Friday. He is now blocking war crimes investigators from entering the country and is seeking to expel the head of the international mission monitoring compliance with the agreement. Mr. Milosevic, who agreed to the plan only to head off NATO air attacks, now seems confident that NATO is too divided to use force to hold him to his promises. To prevent further massacres and spur a negotiated solution, NATO must carry out its bombing threat if Serbia continues its defiance.

The October agreement between Mr. Milosevic and the American envoy Richard Holbrooke came after Serbian shelling of villages and atrocities by the special police drove hundreds of thousands of ethnic Albanian civilians into the mountains, where they faced cold and hunger as winter set in. The shelling did stop, and people returned to their villages, which saved countless lives. But both sides have repeatedly violated parts of the agreement.

The ethnic Albanian guerrillas have killed Serbian police and taken soldiers hostage. They have used the pause in fighting to smuggle in weapons and retrain. But Mr. Milosevic's violations are worse. He has built up his special forces in Kosovo, where they have arrested and tortured thousands of ethnic Albanians, kept emergency food from entering, and are now arming the Serbian minority.

vo in 1989, and perhaps even to secure the granting of autonomous status for Kosovo equal to that of Serbia or Montenegro.

But Mr. Milosevic's ethnic cleansing and attacks on innocents have pushed the world to the brink of a military response. American officials said yesterday that Mr. Milosevic had about two weeks to stop the attacks and remove his forces. The United Nations Security Council should authorize the use of force. If it fails to do so because of Russian opposition, which is likely, NATO should move ahead anyway if military action proves necessary to save thousands of lives.

Germany, France and Italy have been reluctant to intervene without a firm Security Council resolution. But all three have edged toward approval of air strikes even without explicit Security Council authorization in recent days because of public pressure at home and disclosure of the massacres. NATO ambassadors are now meeting nearly daily, and member nations have pledged fighter planes for air strikes. NATO has not yet taken a final decision, however. If all members of the alliance are not willing to intervene, Washington, London and other partners they can muster should be prepared to act on their own.

Mr. Milosevic has a history of using terror, then retreating under threat of force, only to resume his attacks when the world turns to other problems. In Kosovo, Serbian officials are already declaring that their military campaign is over. If that is the case, there may still be time for a negotiated settlement. But Washington must be wary of Mr. Milosevic's feints, and be ready to take action if the killing and intimidation continue. A lack of resolve will only further embolden him.

NATO should give Mr. Milosevic a short deadline to comply with all his promises, including a pullout of his forces and full cooperation with international monitors, humanitarian agencies and the war crimes tribunal. If he refuses, it should pull out the monitoring force and bomb selected Serbian military targets. If, as has been his habit, he promises compliance but then reneges, NATO must immediately resume the threat.

The bombing must be coupled with a warning to the ethnic Albanians that the West's goal is to protect civilians, not help the guerrillas win. NATO troops may be needed on the Albanian border with Kosovo to stop arms smuggling to the guerrillas.

Decisive NATO action should also prod Mr. Milosevic into negotiating an end to the conflict. The American diplomat Christopher Hill offers the right solution: a return to the autonomy Kosovo enjoyed before Mr. Milosevic took over. While the ethnic Albanians want independence, they might accept autonomy within Yugoslavia that left open the possibility of independence later.

The more intractable problem is Mr. Milosevic, who has no interest in peace as long as the war helps rally the nationalism that keeps him in power. Washington, which has often treated him as a partner, is now rightly criticizing him and increasing its support for democratic forces in Serbia. It should also turn over any information in its possession implicating Mr. Milosevic in crimes to the tribunal, which could indict him. Most important, NATO must remember that further vacillation will only lead to more death and disintegration.

Peace Equations in Kosovo

New York Times (1857-Current file); Mar 13, 1999; ProQuest Historical Newspapers The New York Times
pg. A14

Peace Equations in Kosovo

When negotiations on Kosovo resume in France on Monday, Slobodan Milosevic, the Serbian leader, may find himself isolated in his opposition to peace. The House of Representatives voted on Thursday to support sending American peacekeeping troops to enforce a settlement in Kosovo, removing any doubt about American participation. Yesterday the commanders of the ethnic Albanian guerrillas wisely agreed to accept the peace plan proposed by Washington, its European allies and Russia. The ethnic Albanians are expected to sign the deal this weekend. If they do, Mr. Milosevic's refusal to allow international peacekeepers into Kosovo will be the only remaining obstacle. It is crucial that the countries supervising the peace talks remain united, and that NATO sustain its resolve to use force, if necessary, to get Mr. Milosevic to sign a deal.

The ethnic Albanians were initially expected to embrace the agreement, which may prevent the death of thousands of civilians. But they left France with the promise only that they would sign after two weeks of conferring in Kosovo. They are now apparently prepared to do so, thus allowing NATO to unite on the threat of force against Mr. Milosevic.

The American diplomat Richard Holbrooke has

returned empty-handed from yet another visit to Belgrade, this time trying to persuade Mr. Milosevic to allow 28,000 NATO peacekeeping troops into Kosovo, 4,000 of them American. Few expected Mr. Holbrooke to succeed, as Mr. Milosevic senses that NATO countries are unenthusiastic about using air strikes. He expects he can divide the West and win concessions — among them the assurance that he cannot be prosecuted by the war crimes tribunal. The nations supervising the talks should not let him dictate the terms of settlement for a conflict he began by persecuting Kosovo's people.

The Clinton Administration feared that the Congressional debate on Kosovo could undermine the peace talks. But Congress had every right to debate this important issue, and the speeches for the most part proved thoughtful and serious. The vote was close, but admirably bipartisan, as 44 Republicans supported the resolution. The House seemed swayed by the need to stop the killings, prevent the bloodshed from spreading throughout the Balkans and strengthen NATO as it stands up to Mr. Milosevic. Those arguments should remind the Western nations running the talks of the many good reasons to remain united in pursuit of peace.

Kosovo Brinkmanship

New York Times (1857-Current file); Mar 18, 1999; ProQuest Historical Newspapers The New York Times
pg. A24

Kosovo Brinkmanship

By balking at a reasonable peace plan and sending more combat forces into Kosovo, Slobodan Milosevic, the Serbian leader, is pushing the United States and its NATO allies to the brink of military conflict in the Balkans. Unless Mr. Milosevic retreats at the last minute, which he has done before, American missiles and NATO warplanes could be attacking Serbian targets within a matter of days.

President Clinton and European leaders will be justified in doing so because Mr. Milosevic has arrogantly defied every effort to end the Kosovo conflict on terms that ought to be acceptable both to Serbia and to the ethnic Albanians who account for more than 90 percent of Kosovo's population. The latest diplomatic casualty of Mr. Milosevic's aggression may be the peace talks convened by the United States, its European partners and Russia, which are aimed at agreement on a plan to return the province to self-government by the ethnic Albanians. Serbian military and police forces would have to leave Kosovo in a year. The negotiations in France are likely to end in failure today because Mr. Milosevic suddenly demanded unacceptable

changes in the proposed agreement and has refused to approve the presence of a NATO peacekeeping force in Kosovo.

Another peace plan shattered by Mr. Milosevic was the deal he made last October with the American envoy Richard Holbrooke. Faced with the threat of NATO air strikes, the Serbian leader agreed to pull troops out of Kosovo, stop the shelling and killing of civilians and give full access to war crimes investigators, among other actions. He has broken all those promises. Serbia now has more than 30,000 troops in or around Kosovo. Tanks and armored personnel carriers are streaming in. Thousands of ethnic Albanian residents have fled their villages to escape shelling. Yesterday Serbia shut down two Albanian-language newspapers.

NATO should not undertake bombing casually, especially to change the way a government treats its own citizens. But in this case, NATO must be united in carrying out its threat. If Mr. Milosevic does not immediately stop attacking ethnic Albanians and agree to the peace plan, bombing is the appropriate response.

The Rationale for Air Strikes

New York Times (1857-Current file); Mar 24, 1999; ProQuest Historical Newspapers The New York Times pg. A26

The Rationale for Air Strikes

As Slobodan Milosevic's army continues to shell and murder its way through Kosovo, the United States and its NATO allies appear ready to bomb Serbian military targets, perhaps today. Mr. Milosevic has been given every chance to end his aggression, and every warning of what would happen if he did not. He has ignored them, and the bombing must begin quickly before his rampage takes more lives.

Yesterday after Richard Holbrooke, the special American envoy, reported that last-minute talks with Mr. Milosevic had failed to yield a peaceful solution, President Clinton set out a persuasive rationale for American military involvement in Kosovo. The Senate was right to support him. Bombing is no sure thing, he said, but the dangers of acting must be weighed against the dangers of inaction. The purpose is to limit Mr. Milosevic's ability to attack the people of Kosovo, and get him to sign the peace plan that would be safeguarded by NATO peacekeeping troops. There is also American interest in keeping war from spreading, possibly to the NATO members Greece and Turkey. Moreover, carrying out a threat that the West has been making since October is necessary to deter others who would kill innocents in the future.

We would add that since Kosovo's ethnic Albanians did sign the peace plan, and the West has pulled its observers from Kosovo, it would be an act of betrayal to allow Mr. Milosevic to massacre the Kosovars. Serbian forces are shelling and burning

villages, forcing tens of thousands to flee. They have also been killing ethnic Albanian civilians. Macedonia, unconscionably, has closed its border with Kosovo, leaving thousands of refugees to the mercy of Serbian forces.

Any bombing campaign is bound to produce casualties, both among civilians on the ground and allied aviators. The Yugoslav armed forces that NATO planes would attack are tough and well equipped, with a sophisticated air defense system. Thus the air war is likely to be more dangerous for Western pilots than the bombing campaign in Bosnia four years ago or the flights over Iraq that continue today. There is some risk that the bombing campaign will lead the Serbs to retaliate against ethnic Albanians with even greater ferocity. But that is a risk the Albanians are willing to take in hopes that bombing will contain the Serbian assault.

The diplomatic complications of bombing were underscored yesterday when the Russian Prime Minister, Yevgeny Primakov, abandoned his planned trip to Washington to express opposition to the air strikes.

If Mr. Milosevic is true to past behavior, he may fight for a few days and then ask for a bombing pause and more negotiations while continuing his assault on Kosovo, gambling that NATO's will to restart bombing will weaken. NATO must assure that any pause is linked to real progress toward getting Mr. Milosevic's signature for the peace plan and curtailing his ability to wage war in Kosovo.

Patience and Tenacity in Kosovo

New York Times (1857-Current file); Apr 2, 1999; ProQuest Historical Newspapers The New York Times pg. A20

Patience and Tenacity in Kosovo

As the setbacks mount in Kosovo, including the capture of three American servicemen, it has become clear that this conflict will not produce another lightning military victory for the United States. For a superpower lately grown accustomed to swift, decisive and relatively bloodless military ventures abroad, the war in Kosovo seems likely to require great patience and a high tolerance for uncertainty. That is especially true for President Clinton and his advisers, who must resist the temptation to react to every battlefield reversal with an instant, improvised escalation of combat.

Slobodan Milosevic has proved to be a cunning and cruel opponent who has exploited the limitations of NATO's air assault by sending his troops on a rampage across Kosovo. American and NATO commanders underestimated his endurance and savagery. But that is no reason to rush wildly into some new phase of warfare. The smarter course in an admittedly dismal situation is to give the strategy of targeted bombing time to grind on Mr. Milosevic's resolve and the patience of his people.

Steadiness is especially important because every new misfortune in Kosovo increases the pressure on Mr. Clinton to direct more firepower against Serbia. In addition to the wrenching images of thousands of frightened refugees streaming across the border to Albania, Macedonia and Montenegro, there is now the harrowing television picture of three American soldiers with bloodied faces held captive by the Serbs. Whether the men strayed into Kosovo or were abducted from Macedonia, they must be treated humanely by Mr. Milosevic. A military trial of the soldiers, threatened by Serbian authorities, would be repugnant.

But bombing military targets in downtown Belgrade, which has been approved by NATO and could commence at any time, will not help the three

Americans or advance NATO's interests. The Serbian capital is an old and densely populated city of two million people, many living and working near government buildings. Numerous civilians could be killed by the most accurate missile or bomb attack, rallying support for Mr. Milosevic within Serbia and generating sympathy for his cause in Europe.

Both public and Congressional opinion need to be consulted about decisions so grave as bombing a European capital or sending ground troops into Kosovo. Neither step would immediately end the Serb sweep across Kosovo. It would take days to prepare for a limited invasion of 30,000 troops aimed at establishing safe havens in Kosovo for ethnic Albanians. A month or more would be needed to assemble the tanks, helicopters and 200,000 soldiers required to evict Serbian forces altogether from Kosovo. Either strategy could produce large numbers of NATO casualties, and must be coordinated with a political plan for the future of Kosovo that Washington and its allies have not yet devised.

For now, the most appropriate military response to the Serb assault is to locate and bomb Serbian forces in Kosovo, to disrupt their supply lines and communications networks and to hit command posts and other military targets outside Belgrade. Inadequate NATO planning and bad weather have restricted such attacks so far. Augmented air strikes cannot prevent Serbian atrocities, but they can slow the Serbian advance and may eventually drive Mr. Milosevic to seek a political settlement.

In warfare, disappointment and frustration can produce impulsive, defective decisions. Mr. Clinton seemed to recognize the danger yesterday when he told a Navy audience in Virginia that "We must be determined and patient." He and his aides should be guided by that view as they manage what promises to be a long and difficult conflict with Serbia.

Grisly Accident in Kosovo

New York Times (1857-Current file); Apr 16, 1999; ProQuest Historical Newspapers The New York Times
pg. A24

Grisly Accident in Kosovo

The whole point of NATO's air campaign against Serbia is to stop the killing and reverse the expulsion of Kosovo's persecuted ethnic Albanians. Yet on Wednesday a NATO pilot mistakenly bombed a convoy of Kosovo refugees headed toward the Albanian border, killing 72 of them, according to Serbian figures. It was a tragic and painfully ironic accident of war. But as President Clinton rightly noted yesterday, accidents are inseparable from war, and it would be a greater tragedy to slacken the bombardment or unduly restrict the military target list.

The pilot apparently mistook the refugee column for a Serbian army convoy. He may have been misled by Serbian police vehicles that had initially been escorting the refugees. The facts still need to be sorted out. But it is good to see that, after some early confusion, NATO and the Pentagon have ac-

cepted full responsibility. American military officials have sometimes failed to acknowledge such costly and embarrassing errors in past conflicts.

With hundreds of planes flying 24 hours a day at high speed over unfamiliar terrain and often in overcast weather, it is conceivable that Serbian civilians, and perhaps more Albanians trapped inside Kosovo, will be inadvertently killed or injured. NATO must continue to do all it can to minimize civilian deaths, but it cannot avoid them entirely. Only Slobodan Milosevic can do that, by agreeing to NATO's peace terms, including a withdrawal of all Serbian forces from Kosovo, the safe return of all refugees and acceptance of an international military force to protect them. By far the greatest threat to Kosovo's Albanians is Serbia's soldiers and police. NATO bombing is the best hope for ending that threat by forcing Serbia's withdrawal.

NATO and a New Europe

New York Times (1857-Current file); Apr 23, 1999; ProQuest Historical Newspapers The New York Times
pg. A24

NATO and a New Europe

The caterers and champagne producers may be disappointed that NATO has scaled back its 50th anniversary gathering in Washington this week because of the conflict in Kosovo, but the alliance need not mourn the change. After unsuccessfully seeking a new purpose since the end of the cold war, NATO has found a difficult but worthy challenge in Yugoslavia.

Abstract debates about NATO's role in Europe have suddenly given way to tangible decisions about combating Slobodan Milosevic. A month of warfare in the Balkans has exposed the strengths and weaknesses of the alliance. This weekend is a fine moment for NATO to consider how it intends to prosecute the war and to ponder how to deal with eruptions of ethnic violence in the years ahead.

The threats and military doctrines that once defined NATO are obsolete, and the alliance must recognize that its role now may be as much offensive as defensive. Europe no longer faces a monolithic threat from the East. Today the greatest danger comes from ethnic conflict and regional satraps like Slobodan Milosevic. Threatening the use of nuclear weapons, once the backbone of NATO plans to stop a Soviet invasion, makes no sense in a place like Kosovo.

But NATO can play a critical role, as Kosovo shows. Even though the air war lacks the approval of the United Nations Security Council, it has the endorsement of NATO's 19 members — 17 European nations, Canada and America. That unity may come with some hesitation about when and how intensely to attack, but Kosovo has demonstrated that Washington and its allies can act collectively against aggression, and act compassionately to assist hundreds of thousands of refugees.

The immediate issue before the alliance is whether to strengthen the invasion option by sending ground forces to the Balkans once plans for a land campaign have been drafted. The answer should be affirmative. Air strikes may yet compel Mr. Milosevic to seek peace. NATO, in the end, may

decide that the use of ground troops is not justified, or may employ them as peacekeepers rather than invaders if a political settlement is reached. But the alliance should not preclude the option today. If nothing else, the movement of troops, tanks and artillery, which is likely to take two or three months, may cause Mr. Milosevic to reconsider his position.

The extended time required to assemble an army of at least 100,000 soldiers in the Balkans suggests that NATO needs a more agile fighting force. Mr. Milosevic might have acted with greater restraint had he feared the presence of more mobile ground forces in Europe, even if NATO initially said it had no plan to use them. Size and firepower may be less important than speed and maneuverability in an era of regional and local conflicts.

President Clinton and his NATO counterparts should also discuss the sensitive issue of when it is appropriate for NATO to intervene in a nation like Yugoslavia. When an aggressor strikes across borders, especially those of a NATO member, the case for a military response is usually clear.

Kosovo suggests that intervention may also be justified when a tyrant orders a genocidal assault against his own people or drives hundreds of thousands of citizens from their homeland. It would be preferable for NATO to act with the approval of the Security Council in such circumstances, and the alliance should move only after diplomatic efforts fail. But there will probably be other cases where action is required and Security Council support is unattainable because Russia or China object.

President Harry Truman and the leaders of a war-battered Europe gathered in Washington at midcentury to meet the rising threat of the Soviet Union. The alliance they formed helped preserve the peace for five decades. At the close of the century, President Clinton and his allies must determine how to wage a small but dangerous war in the Balkans and how to reshape NATO to serve a Europe that is largely free but not yet immune to conflict.

War and Analogy

New York Times (1857-Current file); Apr 18, 1999; ProQuest Historical Newspapers The New York Times
pg. WK18

War and Analogy

Every war is conducted in the shadow of its predecessors, and the conflict in Kosovo is no exception. The nation is haunted by memories of the Second World War and Vietnam as it considers how intensely to prosecute the war in the Balkans. That is entirely appropriate, for the history of those struggles is relevant to this one. But neither analogy exactly fits Kosovo, and seeing beyond them is essential if the country is to make a searching examination of the proper course to follow in Yugoslavia.

Secretary of State Madeleine Albright and other proponents of American military involvement in Kosovo cast the conflict as a test of American and European willingness to confront aggression and homicidal ethnic hatred before they spread. They argue that in dealing with Slobodan Milosevic, the West must not repeat the appeasement at Munich in 1938 and other mistakes that initially allowed Hitler to move unimpeded against his neighbors and led him to conclude that Nazi policies would go unopposed. Because of the unimaginable devastation of World War II and the Holocaust, this view has great moral resonance today.

Opponents of American military action in Kosovo fear that, as in Vietnam, the country is being drawn deeply into a conflict where the national interest is unclear or concocted, the sacrifices may be dear and the outcome is uncertain. They see another protracted, unpopular war that ends with an imperfect settlement that might have been reached before fighting escalated. The echoes of Vietnam are understandably — and properly — strong in a White House and Pentagon populated with men and women who saw the lives of their peers wasted by Lyndon Baines Johnson.

For every American generation of this century, the power of war analogies has been undeniable, and they have framed debate about every recent American military venture abroad. George Bush, who was probably the last of the World War II veterans to occupy the White House, took America to war in the Persian Gulf not only to protect the flow of oil, but also to defeat Saddam Hussein, a tyrant whom he equated with Hitler. Ronald Reagan maintained that his invasion of Grenada broke the paralyzing spell of Vietnam.

In fact, both analogies contain enduring truths. World War II did show that maniacal dictators are best crushed early. Vietnam taught us that it can be a criminal act to send troops into combat without the support of the American people and Congress. But historical contexts change, and that affects the fit of old analogies to new circumstances. The bipolar world of the cold war no longer exists. Does that mean that the remaining superpower has unavoidable responsibilities to function as a humani-

tarian police force? Or does it mean that America should intervene in genocidal conflicts that would undermine the stability of an important region or ally and ignore more isolated bloodlettings?

President Clinton began to grope toward an answer to these difficult questions last week when he told a gathering of newspaper editors, "At the end of the 20th century, we face a great battle between the forces of integration and the forces of disintegration, the forces of globalism versus tribalism, of oppression against empowerment."

In this new world, the savage assault on Kosovo demands a response, and one that proceeds from a clearer policy than has yet been defined by Mr. Clinton or the foreign-policy leaders in Congress. Advancing the economic, political and ethnic integration of Europe is hard enough without a bomb-thrower like Mr. Milosevic. His actions present an intertwined humanitarian and diplomatic test to Europe and the United States. By forcing hundreds of thousands of ethnic Albanians to flee, Mr. Milosevic is using refugees to destabilize neighboring areas that he is unwilling to attack with his army. The sudden, explosive movement of peoples across Europe is a new form of aggression.

In the days ahead, Americans must ponder how vital these interests are to the United States. For the time being, NATO air strikes are the right way to attack the Serbian military and may weaken Mr. Milosevic's resistance. But the hour has come for a national conversation about how deeply the country is willing to be engaged in the defense of Kosovo.

Senator John McCain, directly tackling the Vietnam analogy, predicts that a NATO ground force operating with advanced American weapons would quickly overcome Serbian troops. Even if that is not the case, Americans outraged by the Serbian brutality in Kosovo may be willing to risk the casualties that could come with an invasion. To make that judgment, Americans need to learn more about the conflict and its potential consequences.

Mr. Clinton is the only person who can lead a national seminar on Kosovo, and he made a good start last week, speaking in San Francisco, Detroit and Boston. Before long, Congress must commence a full debate. Though the military obstacles in Kosovo are different from those in Vietnam — the Serbian army, for example, is clearly not supported by large segments of the population in Kosovo — one lesson of Vietnam should be foremost in Mr. Clinton's thinking. In these excruciating situations, the President has to decide, in his own heart and mind, exactly what he wants and then seek the support of the American people and Congress for his military plan.

Before Winter Arrives in Kosovo

New York Times (1857-Current file); May 20, 1999; ProQuest Historical Newspapers The New York Times
pg. A26

Before Winter Arrives in Kosovo

Summer is still a month away, but next winter is already starting to drive decisions about the war in Yugoslavia. The logic is inescapable: either hundreds of thousands of displaced ethnic Albanians need to be safely resettled in Kosovo before freezing temperatures return to the Balkans or the United States and its allies must winterize refugee encampments in Albania and Macedonia and help Montenegro do the same. If the combination of air power and diplomacy fail to make repatriation possible soon, NATO will quickly have to confront some hard decisions, including whether to retain the option of using ground troops later this year to evict Serbian troops from Kosovo.

The calendar is inflexible. Harsh weather in the region, especially in the mountains, comes as early as October or November. If refugee camps are to be made habitable for the winter, construction work must begin in June. If NATO wants to keep open the possibility of invading Kosovo before snow and ice make military operations extremely difficult, the alliance must start to assemble the soldiers, tanks and other weapons now. It will take two to three months to get an adequate land force in place.

That is why the pace of diplomacy is picking up and debate about the possible use of ground troops is intensifying, with Britain pressing for an invasion, Germany resisting and Washington wavering. Without strong American leadership, crucial decisions may be deferred or fumbled.

Clearly, it would be preferable to reach a political settlement that allows the safe return of the refugees and the presence of a well-armed

international peacekeeping force in Kosovo. Despite the recent political turmoil in Moscow, Russian and American diplomats are refining a deal that can be brought to the United Nations Security Council. Viktor Chernomyrdin, the Russian envoy, discussed the proposals with Slobodan Milosevic yesterday.

We continue to believe that NATO bombing will eventually compel Mr. Milosevic to support a political settlement that is acceptable to NATO. If the parties can agree on the composition of a peacekeeping force and a timetable for the withdrawal of Serbian forces from Kosovo, other elements of an agreement will likely fall into place. But if the negotiations falter or fail, NATO should have other options available.

Unless Mr. Clinton and the nation have already concluded that ground forces should never be used in this war, which does not seem to be the case, preparations for an invasion should move ahead. The gathering of an invasion force in the region would itself brace Mr. Milosevic, and many of the NATO units could be used for peacekeeping if the war ended during the buildup. The presence of a robust ground force in the area does not mean it has to be used, but the absence of one makes the invasion threat meaningless.

Planning for winter housing for the refugees should also be advancing. Heated shelter for hundreds of thousands of people cannot be thrown up overnight. Moving ethnic Albanians to Western Europe and America can help, but will not solve the problem. It may not seem like it, but the time for making critical decisions is rapidly approaching.

Failures of Peace in Kosovo

New York Times (1857-Current file); Nov 24, 1999; ProQuest Historical Newspapers The New York Times
pg. A22

Failures of Peace in Kosovo

President Clinton went to Kosovo yesterday primarily to pay a pre-Thanksgiving call on American troops and encourage ethnic reconciliation. His pleas for forgiveness toward the Serbs drew a predictably chilly reception. But his visit will be valuable if it draws broader attention to the serious problems bedeviling international rebuilding efforts in Kosovo. Last spring NATO used its military power to uphold humanitarian principle and allow hundreds of thousands of brutally uprooted ethnic Albanians to return to their homes. That precious victory must not now be allowed to degenerate into an unstable, unworkable peace.

More than five months after the withdrawal of Serbian forces, Kosovo still lacks basic water, electricity and sanitation services. With police scarce and courts nonexistent, criminals control the streets while non-ethnic-Albanian residents, whether Serbs, Gypsies or Bosnian Muslims, are being burned out of their homes. European donors have been slow in following through on their pledges of financial help and many countries have lagged in providing volunteers for the short-staffed international police. Officials from the United Nations and the Organization for Security and Cooperation in Europe spend too much time and money building up their rival bureaucratic empires and not enough helping Kosovars create their own institutions.

Through the hard work of local inhabitants, Kosovo's private economy is starting to revive. But the international organizations have not been much help. They have failed to rebuild the power plants and waterworks sabotaged by the departing Serbs

or the roads and bridges bombed by NATO. They have not moved fast enough to put the old Serb-run state companies into private local hands.

The U.N. and the O.S.C.E. seem intent on erecting bureaucratic structures for long-term international administration rather than encouraging eventual self-government. Able to offer much higher salaries than local employers, they have drawn educated Kosovars to their payrolls at the expense of schools, law offices and other professions. They have poured disproportionate resources into building competing official broadcast networks, siphoning money and talent that should be going to strengthen independent media.

NATO must also take responsibility for its failure to protect Serbs and Gypsies and preserve the possibility of a multi-ethnic Kosovo. Instead, most Serbs have either fled to Serbia or regrouped in the northernmost part of Kosovo. There French NATO commanders have wrongly tolerated a kind of unofficial partition, marked off by road barricades, that has left one of the province's most valuable economic resources, a lead and zinc mining and smelting complex, under Serbian control.

The peace in Kosovo is hardly lost, and Mr. Clinton was right to urge local civilians to be patient. Bernard Kouchner, the chief U.N. administrator, has shown an admirable willingness to listen to critics and occasionally change direction. But unless there is a significant reining in of the international bureaucracy and greater efforts to involve the Kosovars more directly in the economy and administration, the outlook is disheartening.

Lessons of the Balkan War

New York Times (1857-Current file); Jun 17, 1999; ProQuest Historical Newspapers The New York Times
pg. A30

Lessons of the Balkan War

As NATO peacekeepers move into Kosovo, they are finding grisly evidence of Serbian brutality in nearly every town. The signs of mass killing and wanton destruction in places like Djakovica, Vlasitica and Cikatova ought to give pause to those who fault NATO for confronting Slobodan Milosevic. Though definitive judgments on the war await further developments in the Balkans and the work of future historians, it is not too soon to conclude that the air offensive was just, and more effective than its many critics expected. As an exercise in military and political coercion, the campaign achieved most of its aims with limited civilian casualties. Perhaps most important, it demonstrated that the United States and its allies can act decisively in defense of democratic principles and against ethnic violence in Europe.

This was the first military conflict since the end of the cold war fought primarily for humanitarian purposes. It probably will not be the last. Washington went to war in the Persian Gulf eight years ago because Iraqi aggression threatened America's economic welfare. The threat in Kosovo was different. Certainly, maintaining stability in Europe is essential to American security. But the immediate hazard in Kosovo was a demonic assault on the principles of a civilized society. NATO bombed Serbia for 78 days to combat lethal ethnic cleansing, to reverse the expulsion of more than a million ethnic Albanians from their homes and to prevent Slobodan Milosevic from terrorizing the Balkans.

That Washington and its European allies were willing to confront Mr. Milosevic is a powerful signal to other tyrants that the instigation of ethnic violence, even within their own borders, can reach a point that the world will not tolerate.

That does not mean the West can or should intervene whenever ethnic conflict erupts. As a practical matter, intervention should be confined to cases where violence is extreme and threatens to engulf neighboring nations and where democratic

nations have the means, as in Kosovo, to respond. The combination will be rare outside Europe. When possible, such military actions should be conducted with the approval of the United Nations Security Council. They should not be initiated without the support of the American people and Congress.

Air power is not a panacea, but the war in Yugoslavia demonstrated that sustained aerial attack with precision munitions can erode resistance and bring retreat. Civilian casualties are inevitable, but NATO worked hard to avoid them. It is a tribute to American military technology and the skill of NATO pilots that in almost 10,000 bombing runs no allied airmen were lost and only two planes were downed. Americans should not count on such success in every conflict, but the bombardment of Serbia and Iraq suggests that most air defenses can be defeated by American weapons systems.

NATO, in its first war, showed surprising cohesion and determination. Much was made of Germany's opposition to a possible ground war, and Italy's and Greece's preference to end the bombing, but in the end the alliance did not crack as the air war was extended and intensified. This was due in considerable part to the steady leadership of President Clinton, Prime Minister Tony Blair of Britain and President Jacques Chirac of France. Secretary of State Madeleine Albright, raised in the turmoil of earlier European conflicts, brought great conviction and passion to the fight against a new kind of chaos.

The mass graves, gutted buildings and torched farmhouses of Kosovo are not the inevitable product of military conflict. They are the result of a premeditated assault by Mr. Milosevic against ethnic Albanians. Enforcing the peace in Kosovo will be difficult, as the events of the last week have shown. Reconstruction will take months, and reconciliation may be impossible after so much bloodshed. But to have done nothing in the face of Mr. Milosevic's campaign of terror would have been unconscionable.